

ผลของการใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดที่มีต่อความคิดรวบยอด
ด้านจริยธรรม และต่อผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาของอิสลาม
ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

๒ พ.ค. ๒๕๓๕

ปริญญานิพนธ์
ของ
จุไรรัตน์ เหล่าอุศสาทะ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
เมษายน ๒๕๓๕
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปัญหานี้นพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผศ.ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ)

.....กรรมการ

(รศ. พวงรัตน์ ทวีรัตน์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผศ.ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ)

.....กรรมการ

(รศ. พวงรัตน์ ทวีรัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ. จันทิมา พรหมโชติกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปัญหานี้นพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ 4 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2535

ประกาศขอบคุณ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ รองศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ อาจารย์ ดร.คิลก คิลกานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทิมา พรหมโชติกุล ที่กรุณา ช่วยตรวจแก้ไขปริญญานิพนธ์และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและ ขอบกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนบ้านนาอิน อาจารย์ใหญ่และคณะครู โรงเรียนบ้านบุเกะตาโม่ง และอาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนบ้านมะรือไบออก สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือและทำการทดลองสอนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณไพฑูรย์ เจ๊ะเฮ คุณสุนทร ปิยะวสันต์ คุณอดิศักดิ์ พัฒนปรีชาวงศ์ คุณเหม มั่นศรีธธา คุณมะดาโอ๊ะ สนิ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักการศาสนาอิสลาม คุณศรัณยู ยามา ผู้เขียนภาพในแผนการสอน คุณสมเจดน์ แวนามะ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงในด้านหลักการศาสนาอิสลาม และคุณเมะแอเซาะ อาแว ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้แผนการสอนที่ใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดนี้อย่างจริงจังจนได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คุณวัลลีย์ ตาเก็งเกียรติ คุณศิริลักษณ์ บุญฤทธิ์ คุณยุพา อธิกันธ์ และ คุณกาญจนาภรณ์ สุรัตน์สัญญา ที่ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นทำการวิจัยจน สิ้นสุดการวิจัย

การทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ได้รับกำลังใจจาก อาจารย์วิทยา บุญสม ศึกษาพิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสทุกท่าน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอระแงะ เพื่อน ๆ ที่เรียนเอกการประถมศึกษา อาจารย์ใหญ่และเพื่อน ๆ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอระแงะทุกท่าน ตลอดทั้งพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังใจและทุนทรัพย์ในการทำ

วิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นที่สุดและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คุณค่าและประโยชน์ของปริิณานพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา
ครู อาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้ความเมตตา กรุณาจนทำให้ผู้วิจัยมีมานะ พากเพียร อดทน
จนกระทั่งประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อผู้ที่สนใจ
ในโอกาสต่อไป

จุไรรัตน์ เหล่าอุตสาหะ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	8
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	9
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	10
	นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
	การอบรมปลูกฝังจริยธรรมตามแนวศาสนาอิสลาม	16
	สาระสำคัญของหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523	21
	ขอบข่ายเนื้อหาจริยศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	34
	ความหมายของจริยธรรม	38
	องค์ประกอบต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม	40
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความผิด	40
	ทฤษฎีและแนวความคิดของความผิด	40
	ความหมายของความผิด	43
	ประเภทของความผิด	44
	ความสำคัญและประโยชน์ของความผิด	46
	วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความผิด	47
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนด้วยแบบฝึกการสร้างความคิดรวบยอดและ	
ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรม	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้	66
งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและจริยธรรม	73
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	75
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	76
ประชากร	76
กลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	77
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	77
การดำเนินการทดลอง	101
สถิติที่ใช้ในการทดลอง	103
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล	109
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	119
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	119
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	120
วิธีดำเนินการวิจัย	120

วิธีดำเนินการทดลอง	121
การวิเคราะห์ข้อมูล	122
สรุปผลการค้นคว้า	122
อภิปรายผล	123
ข้อเสนอแนะทั่วไป	129
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป	131
 บรรณานุกรม	 132
 ภาคผนวก	 145
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 237

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	การจัดพฤติกรรมของคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ ในการสร้าง แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด	88
2	แบบแผนการทดลอง	101
3	การจัดคาบเวลาสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในหนึ่งสัปดาห์	102
4	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	111
5	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองระหว่าง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง	112
6	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ในด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มควบคุมระหว่าง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง	113
7	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	114
8	แสดงการเปรียบเทียบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	115
9	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง	116
10	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง	117

11	แสดงการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	118
12	แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในเนื้อหาจริยศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา	216
13	แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมในเนื้อหาจริยศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา	218
14	แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง	220
15	แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ ของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง	221
16	แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และ การประเมินค่าของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง	225
17	แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และ การประเมินค่าของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง	226
18	แสดงคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองก่อนและ หลังการทดลอง	228
19	แสดงคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมก่อนและ หลังการทดลอง	229
20	แสดงผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้กับผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	233

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนอิสลามศึกษา	37
2 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนวิธีสอนโดยใช้แบบ ฝึกสร้างความคิดรวบยอด	38
3 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนอิสลามศึกษาวิธีสอนแบบปกติ ..	82
4 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนอิสลามศึกษา วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด	84

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคแห่งการเร่งรัดพัฒนาประเทศ มีการมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมไทยในปัจจุบันจึงเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นอันมาก อันเป็นความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่เด่นชัด แต่การเร่งรัดพัฒนาทางวัตถุ ทำให้เกิดปัญหาการด้อยพัฒนาทางด้านจิตใจที่เด่นชัดเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และมีได้ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่สังคมมอบหมาย เช่น ประชากรกระทำผิดศีลธรรม ผิดกฎหมาย ไม่เคารพกฎของสังคม นักธุรกิจ นักอุตสาหกรรม บ่อนทำลายสังคม โดยการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ เอาเปรียบกรรมกร ลูกจ้างและประชาชนผู้บริโภค ข้าราชการมีการทุจริตคอร์รัปชัน ทำงานล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพ นักการเมืองแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ โดยขาดอุดมคติและอุดมการณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

2522 : ไม่มีเลขหน้า)

จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาด้านจิตใจให้กับบุคคลในชาติ โดยอาศัยจริยศึกษาสร้างสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม และปลูกฝัง โดยให้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพราะจริยศึกษา ทำให้คนมีคุณธรรมในการปฏิบัติตนในบทบาทหน้าที่ที่สังคมมอบหมาย ช่วยให้ประเทศชาติประกอบไปด้วยบุคคลที่เป็นพลเมืองดี สามารถสร้างสรรค์สังคมและความสุขสังคมให้เป็นสังคมที่ดีตามที่มุ่งหวังได้

การสอนจริยศึกษาในหลักสูตรปัจจุบันยังไม่ได้รับผลที่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะการสอนนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่น เช่น อิสลาม คริสต์ ฯลฯ ทั้งนี้เพราะ สภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนตามหลักสูตรจริยศึกษา เป็นไปตามแผนการสอนที่ยึดวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก และยังยึดศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติเป็นหลักอีกด้วย นักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นจึงมีความขัดแย้ง

ในบรรดากลุ่มที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธ มีกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกลุ่มที่ต่างออกไปมาก ทั้งในด้านศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนที่ นับถือศาสนาอิสลามจึงมีความขัดแย้งมากกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอื่น

จินดา อาจินสมาจาร ได้ศึกษาปัญหาการสอนจริยธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ในเขตการศึกษา 2 ซึ่งมีจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล พบปัญหาด้านตัวครูผู้สอน ว่า ครูส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอิสลาม ส่วนทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า มีปัญหามากในเรื่องความร่วมมือของชุมชนต่อการสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตร ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและความต้องการของท้องถิ่น (จินดา อาจินสมาจาร, 2522 : บทคัดย่อ)

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และอีก 5 อำเภอ ในจังหวัดสงขลา คืออำเภอเทพา สะบ้าย้อย จะนะ สะเตาะและนาทวี มีโครงสร้างทางสังคม แตกต่างจากภาคอื่น ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมแตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น โดยผู้ที่นับถือศาสนา อิสลามจะปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวันอย่างเคร่งครัด ยึดมั่นในหลักธรรมค้ำสอนของศาสนา อิสลามเป็นหลักในการดำรงชีวิต

จากสภาพดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาหลัก 3 ประการ คือปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหา ด้านสังคมจิตวิทยา และปัญหาความมั่นคง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5. 2525 - 2529 : 169 - 170) ทั้งนี้มีรายละเอียดมากมายที่ผู้วิจัยไม่กล่าวถึง เพราะ ไม่สัมพันธ์กับปัญหาการเรียนการสอนโดยตรง

จากสภาพสังคมดังกล่าว ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานไปเรียนวิชาศาสนาอิสลามตอนเช้า ก่อนไปโรงเรียน หรือตอนเย็นหลังเลิกเรียนวันเสาร์และวันอาทิตย์ควบคู่ไปกับการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนจึงไม่มีเวลาพัก ประกอบกับหลักสูตรศาสนาที่นักเรียนเรียนนั้น เป็นหลักสูตรและแบบเรียน ที่จัดพิมพ์มาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นภาษามลายู ภาษาอาหรับ มีเนื้อหาบางตอนไม่เหมาะสมกับ สภาพความเป็นอยู่ของคนไทย ทำให้นักเรียนเรียนหนังสือหนักเกินไป

กระทรวงศึกษาธิการได้แก้ปัญหาดังกล่าวนี้ โดยกำหนดให้มีการสอนศาสนาอิสลามใน โรงเรียนประถมศึกษาชั้น 2 ระยะ ในระยะแรกตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 แต่ไม่สามารถทำ

การสอนได้ในเวลาปกติ จึงทำให้หยุดสอนไปชั่วระยะหนึ่ง ต่อมา สภาความมั่นคงแห่งชาติได้มี
กำหนดการสอนศาสนาอิสลามแก่บุตรหลานชาวไทยมุสลิมในโรงเรียนประชาบาล มัธยมศึกษา
วิทยาลัยครูและระดับมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2521 ขึ้นมาอีก ส่วนสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีโครงการจัดสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ในแผน
การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และ 6 ทั้งนี้ เพื่อต้องการแก้ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาใน
ระดับประถมศึกษาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมกันนี้ สำนักงานศึกษาธิการเขต
เขตการศึกษา 2 ได้ดำเนินการอบรมครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาและพัฒนา
หลักสูตรอิสลาม โดยเอาแนวการเรียนการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษาของโรงเรียนในรัฐปัลลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย มาเป็นหลักในการพิจารณา
เปลี่ยนชื่อหลักสูตรเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 โดย
กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติประกาศใช้หลักสูตรนี้ตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน 2524 พร้อมกันนี้ ก็ได้
กำหนดหลักการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ให้ชัดเจนขึ้น
เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่แน่นอน คือ

1. ประกาศสอนศาสนาอิสลาม 6 คาบ/สัปดาห์/ชั้นเรียน โดยให้สอนสอดแทรกใน
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตบางส่วนที่เนื้อหา
สัมพันธ์กัน และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เฉพาะจริยศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยกเว้นโรงเรียนที่ไม่มีโครงการสอนวิชาอิสลามศึกษา นับแต่นั้นมาก็เริ่ม
มีการสอนจริง แต่ยังไม่ได้มีการพัฒนาการสอนเท่าที่ควร
2. ใช้บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นข้าราชการครูเป็นผู้สอน โดยให้จังหวัดที่เปิดสอนวิชา
อิสลามศึกษาเปิดการคัดเลือกบุคคลภายนอกตามเกณฑ์ที่สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2
กำหนด (ส่วนจังหวัดสตูลนั้น มีบางส่วนใช้ข้าราชการประจำ) และได้ผ่านการอบรมตามหลักสูตร
การสอนศาสนาอิสลามแล้ว จึงได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ
ให้ทำหน้าที่สอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เรียกว่า "วิทยากรอิสลามศึกษา"
โดยกำหนดคุณสมบัติและวิธีการคัดเลือกให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ปัจจุบันจึงกำหนดวิธีการดำเนินการ
คัดเลือกจากคณะกรรมการซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียน คณะครูในโรงเรียน ผู้นำระดับท้องถิ่น โดยมี
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นประธานกรรมการดำเนินการคัดเลือกจากบุคคลที่มาสมัครตาม

คุณสมบัติของวิทยากรตามประกาศหลักเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษาจังหวัดแต่ละจังหวัด ดังนี้

1. มีคุณสมบัติตามมาตรา 24 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518
2. มีวุฒิสามัญ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา และวุฒิทางศาสนา สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าประโยคตอนปลาย ระดับ 10 (ชานาวิยะห์ หรืออาลี) สำหรับผู้มีวุฒิทางครูให้ลดวุฒิทางศาสนาเป็นประโยคตอนกลาง ระดับ 7 (มตะวัสซีเตาะฮ์ หรือชานาวี) ก็ได้
3. เพศชายต้องพ้นจากการเกณฑ์ทหารมาแล้ว และเพศหญิงมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
4. ไม่เคยมีความประพฤติเสื่อมเสีย ซึ่งขัดกับหลักศาสนาอิสลาม
5. มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่โรงเรียนตั้งอยู่ไม่น้อยกว่า 1 ปีบริบูรณ์ นับถึงวันรับสมัคร หรือเคยมีภูมิลำเนาเดิมโดยถือกำเนิดในท้องที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่มาก่อน (ประกาศสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกวิทยากรสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส. 2534 : ไม่มีเลขหน้า)

การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 โดยฝ่ายโครงการสอนศาสนาอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 และจังหวัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้จัดปัญหาต่าง ๆ ไปได้บ้าง โดยเฉพาะการสอนจริยศึกษา ดังที่ อารง สุทธาศาสตร์ ได้กล่าวถึงศาสนาอิสลามที่มีบทบาทต่อการพัฒนาจริยธรรมว่า

ศาสนาอิสลามมีลักษณะแตกต่างจากศาสนาอื่นอยู่หลายอย่าง ประการที่สำคัญคือ เป็นศาสนาที่มีบทกำหนดความเชื่อ และการปฏิบัติเกือบทุกแง่ทุกมุม มีคำสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ฯลฯ มีคำสอนทั้งในระดับนโยบายทั่วไปและระดับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีคำสอนเกี่ยวกับโลกนี้และโลกหน้าอย่างสมบูรณ์ สรุปแล้วแทบจะพูดได้ว่า ไม่มีพฤติกรรมใดและแนวคิดใดของมนุษย์ที่จะพ้นขอบข่ายของศาสนาอิสลาม (อารง สุทธาศาสตร์. 2523 : 6 - 26)

เป้าหมายหลักสูตรอิสลามศึกษา ยังเน้นคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นอย่างดี เดิม ถือตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แต่ในเมื่อหลักสูตรประถมศึกษา 2533 ปรับปรุงแล้ว การสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษาก็ต้องปรับปรุงตาม คือเน้นการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยมีทักษะกระบวนการ 9 ขั้น เพิ่มเข้ามา ดังหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534) ซึ่งเป็นฉบับร่างได้ปรับปรุงแล้วเพื่อเสนอกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อประกาศใช้ในปีการศึกษา 2534 (สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2. 2534 : ศษช. - 43) วิธีสอนที่จะวิจัยในครั้งนี้ก็ต้องเพิ่มวิธีการให้ได้เป้าหมายดังกล่าวด้วยการจัดการสอนจริยศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเน้นมากกว่าการสอนวิชาอื่น ๆ เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นนามธรรม ซึ่งจะต้องอาศัยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูง จึงจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งและนำไปปฏิบัติได้เป็นกิจนิสัย แต่สภาพความเป็นจริงที่ผ่านมา ครูมุ่งให้รู้เนื้อหาแบบท่องจำมากกว่าจะมุ่งให้รู้จริงและปฏิบัติได้จริงจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังที่ปรากฏในข้อเขียนต่อไปนี้

การสอนจริยศึกษาที่ไม่ใคร่บรรลุจุดประสงค์นั้น ตามข้อเท็จจริงแล้ว ผู้สอนมิได้สอนจริยศึกษา แต่กลับไปสอนอ่านไทย โดยใช้เนื้อหาของจริยศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เช่น สอนเรื่องมารยาท ผู้สอนก็ให้ผู้เรียนอ่านและท่องจำเนื้อหาว่า "ผู้มีมารยาทต้องมีความเคารพ รู้จักที่ต่ำที่สูง ฯลฯ" แทนที่จะจัดกิจกรรมให้เด็กเห็น เข้าใจ เลื่อมใส และปฏิบัติจริง โดยติดตามผลการปฏิบัติด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523 : 10)

การใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในการสอนจริยศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายนั้น ตัวครูผู้สอนและวิธีสอนจะมีส่วนสำคัญ ครูผู้สอนจริยศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษานี้คือวิทยากรอิสลามศึกษาที่ส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถในด้านหลักการของศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกัน วิทยากรอิสลามศึกษาดังกล่าวนี้อาจขาดเทคนิควิธีสอนและสื่อการสอน และขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม

อีกประการหนึ่ง วิทยาการอิสลามศึกษายังขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ จึงขาดแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้วิทยาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เฉพาะในส่วนที่ตนถนัดมากที่สุดเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่ใช้กิจกรรมที่ช่วยให้เด็กบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งหมดนี้ปรากฏในผลการวิจัยการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ต่อไปนี้

วิทยาการอิสลามศึกษาส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านต่าง ๆ คือไม่มีแหล่งทางวิชาการสำหรับการค้นคว้า ไม่มีการใช้วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มนักเรียน เพื่อทำกิจกรรมแบบอภิปรายกลุ่ม และไม่มีเวลาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (สมบุญ จารุวรรณ. 2531 : 94) ครูสอนศาสนาอิสลามมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรอยู่ในระดับพอใช้และปานกลาง แต่ครูสอนอิสลามศึกษาไม่เห็นความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอน (สุนทร ปิยะวสันต์. 2532 : บทคัดย่อ) ส่วนปัญหาในด้านการบริหารวิชาการนั้น พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ปรับปรุงวิธีสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูสอนศาสนาไม่มีวุฒิทางครู ไม่เคยเรียนวิชาหลักการสอนศาสนาอิสลามมาก่อน ทำให้ครูสอนศาสนาขาดทักษะดังกล่าว (บือราเฮม มะยูโซะ. 2528 : 173)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการเสนอวิธีสอนที่เหมาะสมในรูปแบบที่ชัดเจนสำหรับการสอนจริยศึกษา ทั้งในหลักสูตรอิสลามศึกษา และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 สำหรับครูผู้สอนจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้วย ผู้สอนจริยศึกษาจึงจะสามารถดำเนินการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น วิธีสอนจริยศึกษาที่สามารถทำให้ผู้เรียนรู้จักตัวคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างลึกซึ้ง จะมีใช้รู้จักแต่เพียงความหมายของคำศัพท์และเนื้อหาเท่านั้น แต่ต้องเป็นวิธีสอนให้ผู้เรียนบรรลุความดีรอบคอบของคุณธรรม จริยธรรม เพราะเป็นขั้นเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักเหตุผลในการปฏิบัติตามหลักธรรม และรู้จักเลือกหลักธรรมไปใช้ให้เกิดเป็นกิจนิสัยได้ด้วย

ในการเสนอวิชาจริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีการจัดโครงสร้างคุณธรรมใหม่ คือคุณธรรม 30 ประการนั้น บางตัวก็ครอบคลุมคุณธรรมตัวอื่น ๆ ซึ่งสามารถสอนไปพร้อม ๆ กันได้ (คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช

2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). 2533 : 43) เช่น ชื่อสัตว์ มีคุณธรรมอันรวมอยู่ด้วย คือความไม่โลภ ไม่ขโมย ไม่พูดปด ความมีสัจจะ การไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย

เมื่อมีการรวมคุณธรรม 30 ประการไว้ให้สอนได้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 คณะกรรมการผู้สร้างแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงนำคุณธรรมบางข้อ (ไม่ครบ 30 ประการ) มาทำเป็นแผนการสอนสำหรับแต่ละชั้น เพื่อเป็นตัวอย่างให้ครูได้ศึกษา แต่ครูผู้สอนกลับยึดเป็นหลักว่าต้องสอนเท่าที่มีในแผนการสอน ครูผู้สอนจึงสอนคุณธรรมไม่ครบ 30 ประการ ยิ่งกว่านั้นเนื่องจากคาบเวลาเรียนจริยศึกษามีน้อย ผู้สอนที่สอนหลาย ๆ วิชารวมกัน หรือเป็นครูประจำชั้นที่สอนคนเดียวหมดทุกวิชา จึงต้องอาศัยการสอนสอดแทรกกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม หรืออาศัยการบูรณาการจุดประสงค์ในจริยศึกษาเข้ากับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ จริยศึกษาจึงกลายเป็นจุดประสงค์รองของกลุ่มวิชาอื่นไป นอกจากนี้ ถ้าครูผู้สอนไม่เห็นคุณค่าของข้อใด ผู้เรียนก็ยากที่จะมีความรู้ในคุณธรรมข้อนั้น ดังนั้น ขัณฑ์ปฏิบัติได้จึงเป็นนิสัยตามจุดมุ่งหมายเฉพาะในวิชาจริยศึกษาที่กล่าวไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงเป็นสิ่งที่ไม่บรรลุผล

ในหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 จึงมีการกำหนดคุณธรรมบางข้อเป็นคุณธรรมหลัก โดยมีคุณธรรมอื่น ๆ ที่อยู่ใต้อาณัติเดียวกันหรือใช้ได้ใกล้เคียงกันเป็นคุณธรรมประกอบ เพื่อลดจำนวนแผนการสอนลง โดยที่หลักสูตรฉบับปรับปรุงยังคงรักษาจำนวนคุณธรรมไว้เท่าเดิม

ตามที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่าในสภาพการเรียนการสอนที่ผู้เรียนรู้ความหมายจากการสอนแบบบรรยาย ซึ่งนักเรียนจะเรียนรู้ด้วยวิธีจำนั้น เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่ได้เกิดความคิดรวบยอดด้วยตนเอง ทำให้การโยงระหว่างความคิดรวบยอดที่เป็นเหตุกับความคิดรวบยอดที่เป็นผลเกิดขึ้นยาก เพราะผู้เรียนไม่มีความคิดรวบยอดพื้นฐานนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจริยศึกษาก็ไม่บรรลุผล

จุดมุ่งหมายของจริยศึกษา ได้แก่

1. รู้และเข้าใจจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
2. วิเคราะห์ วิวิจารณ์ พฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
3. เสนอแนะและเลือกแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมใน

สถานการณ์ต่าง ๆ

4. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม
5. แก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมและการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง
6. เห็นคุณค่าของจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

(คู่มือประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). 2533 : 107 - 108)

วิธีสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของจริยศึกษาดังกล่าวมีหลายวิธี ผู้วิจัยเลือกวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดระดับประถมศึกษา ออกแบบโดย นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ มาใช้ทดลองสอน เพราะวิธีสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุความคิดรวบยอดของหลักจริยธรรมได้ด้วยตนเอง เมื่อบรรลุความคิดรวบยอดของหลักจริยธรรมแล้ว ก็จะสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดที่เป็นเหตุกับความคิดรวบยอดที่เป็นผลได้ ทั้งนี้ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาอีกต่อหนึ่ง โดยผู้เรียนจะสามารถเลือกแนวทางปฏิบัติโดยชอบธรรมได้ด้วยตนเอง

อนึ่ง การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง 2533 มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจนเกิด "ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น" โดยใช้วิธีสอนอย่างหลากหลาย เพื่อชี้แนะให้ผู้เรียนพยายามคิด วางแผน ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ฯลฯ ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดทักษะขั้นต่าง ๆ ได้ โดยอาศัยเนื้อหาในแต่ละกลุ่มประสบการณ์และชั้นเรียน (คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). 2533 : 41 - 46) ในการวิจัยครั้งนี้ วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด เป็นวิธีสอนที่ชี้แนะทางเข้าสู่การใช้คำถามที่ทำให้ผู้เรียนเกิด "ทักษะบางขั้นในกระบวนการ 9 ขั้น" ได้ เมื่อเพิ่มภาระงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ จึงนับได้ว่าเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้ในการเรียนการสอนที่สนองตอบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
4. เพื่อศึกษาพัฒนาการในความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
7. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิจัยจะทำให้ได้ทราบแน่ชัดว่า วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด จะเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา และความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมแก่นักเรียนมากกว่าการสอนแบบปกติหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ซึ่งข้อมูลนี้จะใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงวิธีสอนวิชาอิสลามศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ทำให้ได้ชุดการเรียนการสอนด้านจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ด้วยการใช้วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ประกอบด้วยแผนการสอน สื่อการเรียนการสอน และแบบทดสอบ ซึ่งชุดการสอนนี้จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา "ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น" บางทักษะของหลักสูตรประถมศึกษาได้อย่างดียิ่ง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการจัดสอนวิชาอิสลามศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา 2534 ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 43 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านยานิง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีอยู่ 2 ห้องเรียน เป็นนักเรียนทั้งหมด 60 คน โดยจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาจริยศึกษาในวิชากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ประกอบด้วยเนื้อหาและคาบเวลาเรียนเดิม 48 คาบ ดังนี้

3.1 เรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว 18 คาบ

3.2 เรื่องการปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้อง 9 คาบ

3.3 เรื่องการปฏิบัติต่อครูอาจารย์ 6 คาบ

3.4 เรื่องการปฏิบัติตนต่อเพื่อนบ้าน 15 คาบ

เนื้อหาทั้ง 4 ข้อนี้นับรวมคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ ที่หลักสูตรอิสลามเน้น

เป็นหลัก ได้แก่

1. ความกตัญญูต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน

(5 แผนการสอน 15 คาบ)

2. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อบิดามารดา ต่อญาติพี่น้อง ต่อครู อาจารย์ และ

ต่อเพื่อนบ้าน (2 แผนการสอน 6 คาบ)

3. ความสามัคคีต่อบิดามารดาต่อ ต่อญาติพี่น้อง ต่อครู อาจารย์ และต่อ

เพื่อนบ้าน (2 แผนการสอน 6 คาบ)

4. ความมีวัฒนธรรมต่อบิดามารดา ต่อญาติพี่น้อง ต่อครู อาจารย์ และต่อเพื่อนบ้าน (4 แผนการสอน 12 คาบ)
 5. ความเมตตากรุณาต่อบิดามารดา ต่อญาติพี่น้อง ต่อครู อาจารย์ และต่อเพื่อนบ้าน (1 แผนการสอน 3 คาบ)
 6. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อบิดามารดา ต่อญาติพี่น้อง ต่อครูอาจารย์ และต่อเพื่อนบ้าน (2 แผนการสอน 6 คาบ)
- ซึ่งจะมีเวลาเรียนทั้งหมด 48 คาบ (16 แผนการสอน แผนละ 3 คาบ 60 นาที)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

เวลาที่ใช้ในการทดลอง ทดลองทดลองในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2534 โดยใช้เวลาดทดลองกลุ่มละ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 6 คาบ คาบละ 20 นาที รวมทั้งหมด 48 คาบ

5. ตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอนซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี คือ

5.1.1 วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

5.1.2 วิธีสอนแบบปกติ

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา

5.2.2 ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยศึกษา ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า ซึ่งวัดได้จากคะแนนของนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จากการทาบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาจริยธรรมในกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523

2. ความคิดรวบยอด หมายถึง ความคิด ความเข้าใจ ของบุคคลที่ได้รับจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม จนสามารถจัดประเภทสรุป และมองสิ่งหนึ่งสิ่งใดในลักษณะร่วมเกี่ยวกับกระบวนการคิดและเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม หมายถึง ความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับเนื้อหา ด้านจริยศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ซึ่งในที่นี้จะครอบคลุมคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ เป็นหลัก ได้แก่ ความกตัญญูต่อเวที ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม ความเมตตากรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ แต่ละหลักประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ต่อบิดามารดา บทบาทหน้าที่ต่อญาติพี่น้อง บทบาทหน้าที่ต่อครูบาอาจารย์ และบทบาทหน้าที่ต่อเพื่อนบ้าน

4. วิชาอิสลามศึกษา หมายถึง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ที่กระทรวงศึกษาธิการ อนุมัติเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 กำหนดให้ใช้สอนเป็นภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา มีโครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วย 5 รายวิชา คือ เอกภาพ (เตาหิด) ศาสนบัญญัติ (ฟิกฮ์) ศาสนประวัติ (ตาแร็ค) จริยธรรม (อัคลาก) และอัล-กุรอาน

5. หลักสูตรอิสลามศึกษา หมายถึง หลักสูตรการสอนวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้สอนนักเรียนไทยมุสลิมที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามมากกว่า ร้อยละ 50 ของจังหวัดนราธิวาส บัตตานี ยะลา สตูล และอีก 5 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา คืออำเภอเทพา สะบ้าย้อย จะนะ สะเตาะและนาทวี โดยให้สอนในวิชาจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยทั้งหมด และให้สอนสอดแทรกบางเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

6. วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ด้วยวิธีสอนซึ่งออกแบบโดย นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ประกอบด้วย มีสื่อการสอนในรูปแบบ "แบบฝึก" เป็นชุด ๆ แต่ละชุดมี (ก) โครงสร้างเนื้อหาของแบบฝึก (ข) รูปแบบของแบบฝึก (ค) วิธีสอนโดยใช้แบบฝึก และ (ง) วิธีสอนให้เกิดทักษะ 3 ข้อใน "ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น" ดังต่อไปนี้

ก. โครงสร้างเนื้อหาของแบบฝึก 1 ชุด

(1) ส่วนที่เหมือนกัน

แบบฝึก 1 ชุด จะประกอบด้วยจำนวนแบบฝึก 2 ถึง 4 แบบฝึก
แบบฝึกทั้ง 4 จะมีคุณธรรมหรือจริยธรรมข้อเดียวเหมือนกันหมด เช่น ความกตัญญู - กตเวที
นั่นคือ คุณธรรมหรือจริยธรรมเป็นแกนกลางของโครงสร้าง

(2) ส่วนที่ต่างกัน มีส่วนที่เป็นเนื้อหา 2 ส่วน

ส่วนที่หนึ่ง พฤติกรรมที่นักเรียนต้องแสดงออกเมื่อมีความกตัญญู เช่น
ไม่ลบหลู่ดูถูก เชื้อพัง ไม่ได้เถียง จึงต้องแยกแบบฝึกตามเนื้อหาด้วย แบบฝึก 1 ชุด จะมีเนื้อหา
พฤติกรรมเพียงหนึ่งพฤติกรรม

ส่วนที่สอง แบบฝึก 2 แบบฝึกก็ดี หรือทั้ง 4 แบบฝึกก็ดี จะแตกต่างกันตรงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อ (1) บิดามารดา (2) ญาติพี่น้อง (3) ครู-อาจารย์
(4) เพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นเนื้อหาวิชาจริยศึกษา โดยนัยนี้ นักเรียนจะบรรลุความคิดรวบยอดเรื่อง
ความกตัญญู-กตเวที พร้อมทั้งรู้บทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันที่ตนจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลทั้ง 4 ประเภท
ในการแสดงความกตัญญู - กตเวที

ข. รูปแบบของแบบฝึก 1 แบบฝึก

แบบฝึก 1 แบบฝึก ประกอบด้วยตัวอย่างอย่างน้อย 4 ตัวอย่าง แบ่งเป็น
ทางบวก 2 ตัวอย่าง ทางลบ 2 ตัวอย่าง ในแต่ละตัวอย่างจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เสนอสถานการณ์ พร้อมทั้งระบุบทบาทหน้าที่ เช่น บทบาทหน้าที่
ที่ลูกมีต่อบิดามารดา (ในแบบฝึก 1 แบบฝึกจะมีบทบาทหน้าที่คู่เดียวกันตลอดทั้ง 4 ตัวอย่าง)

ตอนที่ 2 เสนอความรู้สึกลึกซึ้งที่ตรงตามหลักจริยธรรม

ตอนที่ 3 เสนอความประพฤติที่แสดงออกมาตามที่ระบุไว้ในหลักปฏิบัติของ
ศาสนาอิสลาม

ค. วิธีสอน ใช้คำสั่งต่อไปนี้

(1) ให้จัดประเภทภาพตัวอย่างเป็น 2 ประเภท

(2) ให้ตั้ง "ชื่อประเภท" ประเภทละ 1 ชื่อ รวมเป็น 2 ชื่อ เช่น

ความกตัญญู - กตเวที ความอกตัญญู - อกตเวที

(3) ให้ออก "ลักษณะร่วม" หรือลักษณะที่เหมือนกัน ระหว่างตัวอย่างของ
คุณธรรมประเภทเดียวกัน

(4) ครูอาจยกตัวอย่างเพิ่มเติม ให้นักเรียนจัดประเภทต่อไปอีก โดยจัด
เข้าประเภทที่จัดไว้แล้ว

(5) ให้นักเรียนยกตัวอย่างเพิ่มเติม เพื่อให้ครูประเมินได้ว่า นักเรียน
บรรลุความคิดรวบยอดจริง เพราะเสนอตัวอย่างได้

ง. วิธีสอนให้เกิดทักษะ 3 ชั้น ใน "ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น"

(1) ครูเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ให้นักเรียนแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้น
ซึ่งนักเรียนจะได้ทักษะขั้นที่ 1 คือตระหนักในปัญหาและความจำเป็น

(2) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนแก้ปัญหาหลาย ๆ แผน ซึ่งนักเรียนจะได้
ทักษะขั้นที่ 3 คือสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย

(3) ให้นักเรียนเลือกแผนที่ดีที่สุด เพื่อให้เกิดทักษะในการประเมินและเลือก
ทางเลือก

6. วิธีสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนตามแผนการสอนอิสลามศึกษาดังต่อไปนี้

ก. โครงสร้างเนื้อหา ยึดแผนการสอนเดิมเป็นหลัก นั่นคือ สอนทีละหนึ่งบทบาท
หน้าที่ เช่น เมื่อสอนบทบาทหน้าที่ต่อบิดามารดา ก็นำคุณธรรม หรือจริยธรรมทุกข้อมาสอนจนหมด
แล้วจึงสอนบทบาทหน้าที่ต่อญาติพี่น้อง โดยนำคุณธรรม หรือจริยธรรมทุกข้อมาสอนซ้ำอีก ฯลฯ

ข. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การบรรยาย การสาธิต
การอภิปราย การแบ่งกลุ่มทำงาน การค้นคว้าด้วยตนเอง โดยครูสร้างชุดการเรียนการสอนตาม
ความเหมาะสมในเนื้อหาแต่ละตอน ด้วยวิธีสอนที่ใช้กันทั่วไป และไม่มีภาระเน้นการสอนความคิด
รวบยอดเป็นพิเศษ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างของหลักสูตรจริยศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โครงสร้างของหลักสูตร จริยศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ศาสนากับจริยธรรมของ บุคคล การอบรมปลูกฝังจริยธรรมตามแนวทางของศาสนาอิสลาม สารสำคัญของหลักสูตรอิสลาม ศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 และหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534) ฉบับร่าง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม พัฒนาการทาง จริยธรรม วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด วิธีสอนด้วยแบบฝึกการสร้างความคิดรวบยอด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

1. การอบรมปลูกฝังจริยธรรมตามแนวศาสนาอิสลาม
2. สารสำคัญของหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523
3. ขอบข่ายเนื้อหาจริยศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. ความหมายของจริยธรรม
5. องค์ประกอบต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดรวบยอด
 - 6.1 ทฤษฎีและแนวความคิดของความคิดรวบยอด
 - 6.2 ความหมายของความคิดรวบยอด
 - 6.3 ประเภทของความคิดรวบยอด
 - 6.4 ความสำคัญและประโยชน์ของความคิดรวบยอด
 - 6.5 วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนด้วยแบบฝึกการสร้างความคิดรวบยอด และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรม

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม

7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและจริยธรรม

การอบรมปลูกฝังจริยธรรมตามแนวศาสนาอิสลาม

การอบรมปลูกฝังจริยธรรมของศาสนาอิสลาม จะเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ โดยผ่าน สังคมกรณ (Socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งการให้การศึกษาอบรมที่บุคคล ได้รับจากครอบครัว โรงเรียน และจากสังคมรอบ ๆ ตัว ในทุกรูปแบบ และทุกโอกาส วิธีการ อบรมปลูกฝังจริยธรรมของศาสนาอิสลามนี้ นิตติยา กรรณสูต (2525 : 6 - 8) ได้กล่าวถึง รูปแบบต่าง ๆ นี้ว่า

1. รูปแบบในระบบโรงเรียน สังคมกรณในรูปแบบนี้มีหลักสูตรชัดเจน มีการกำหนดเวลา เรียน กำหนดอุปกรณ์ เช่น หนังสือที่จะใช้เรียน และมีการวัดผลการเรียนเป็นระดับ หลักสูตร ดังกล่าวอาจจะเป็นหลักสูตรที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามโดยตรง หรือรวมอยู่ในหลักสูตรศาสนา เบรียบเทียบหรือจริยศึกษาก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมตามระดับของผู้ศึกษาหรือตามสภาพท้องถิ่น อาจจะมีหลักสูตรวิชาศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว หรือมีวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาภาษาไทย วิชาชีพ ต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยก็ได้ สถาบันการศึกษาที่ให้การศึกษาในรูปแบบนี้ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐบาลในหลักสูตรสังคมศึกษา โรงเรียนราษฎร์สอน ศาสนาอิสลามทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ระดับประถมปลาย และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือสถาบันอุดมศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับศาสนา โดยตรง เช่น ปรัชญาทางศาสนา ศาสนาเบรียบเทียบ หรือหลักสูตรเกี่ยวเนื่อง เช่น ระบบ สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น ผู้สอน ได้แก่ ครู อาจารย์ ในระดับต่าง ๆ

2. รูปแบบนอกระบบโรงเรียน ในรูปแบบนี้เป็นการถ่ายทอดศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม ในลักษณะที่เป็นไปตามความเห็นเหมาะสมของผู้ที่ทำหน้าที่สังคมกรณโดยไม่มีหลักสูตรแน่ชัด ระยะเวลาเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถและเวลาที่อุทิศได้ของผู้เรียน อุปกรณ์การเรียนมักอาศัยพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน¹ เป็นหลักสำคัญ ซึ่งจะต้องอ่านและแปลด้วย วิชาที่ถือว่าจำเป็น

¹พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ถือว่าเป็นคัมภีร์ฉบับที่ 4 อันเป็นฉบับสุดท้ายของอิสลาม ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานให้แก่มวลมนุษย์ เพื่อให้เป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ โดยผ่านทางท่านศาสดามุฮัมมัด ก่อนหน้านี้มี 3 ฉบับ ฉบับแรกคือ เตาเรอ์ค หรือ The Old Testament ซึ่งทรงประทานผ่านท่านศาสดามูซา (โมเซส) ฉบับที่ 2 คือ อินญีล หรือ The New Testament ซึ่งทรงประทานผ่านท่านศาสดาอีซา (เยซู) และฉบับที่ 3 คือชาบูร์ ซึ่งทรงประทานผ่านท่านศาสดาดาวิด (เดวิด)

ต้องถ่ายทอดให้ก็คือ หลักศรัทธา¹ หลักปฏิบัติ² หลักจริยธรรม ประวัติศาสตร์... สถาบันที่ให้การศึกษาในรูปนี้ ได้แก่ โรงเรียน ปอเนาะ ก่อนการจดทะเบียน (การจดทะเบียนโรงเรียน ปอเนาะเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2503 - 2509) สำหรับโรงเรียนปอเนาะหลังจากจดทะเบียนแล้ว ขอจัดตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์ที่สอนเฉพาะวิชาศาสนาอย่างเดียว และโรงเรียนราษฎร์ที่สอนวิชาศาสนาและวิชาสามัญหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 นั้น แม้จะจัดเข้าอยู่ในการศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่ก็มี การวางระเบียบเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน และการวัดผลเป็นมาตรฐานเดียวกัน ผิดกับโรงเรียนปอเนาะสมัยก่อนมาก ครูอาจารย์ผู้สอนในการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้มักเป็นผู้รู้หรือผู้นำทางศาสนามากกว่าครูอาจารย์ทั่ว ๆ ไป สังคมกรณนอกระบบโรงเรียนนี้ยังรวมถึงการจัดจ้างครูมาสอนศาสนาแก่บุตรหลานที่บ้าน หรือหลายครอบครัวร่วมกันหาครูมาสอนศาสนา ณ สถานที่ที่สะดวกแล้วให้บุตรหลานไปเรียนร่วมกัน เช่น ที่สุเหร่า เป็นต้น

¹หลักศรัทธา (รูกันนิหมาน) 6 ประการ คือ 1. ศรัทธาในพระองค์อัลเลาะห์ พระผู้เป็นเจ้า 2. ศรัทธาในบรรดาเทวทูตของพระองค์ 3. ศรัทธาในบรรดาพระคัมภีร์ 4. ศรัทธาในศาสนทูต 5. ศรัทธาในการพิพากษาในวันสิ้นโลก 6. ศรัทธาในการกำหนดสถานะการณ์ของพระผู้เป็นเจ้า

²หลักปฏิบัติ (รูกันอิสลาม) 5 ประการ คือ 1. การปฏิบัติตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากพระองค์อัลเลาะห์ และท่านศาสดามุฮัมมัด คือศาสนทูตของพระองค์ 2. การละหมาด (นบอบต่อพระผู้เป็นเจ้าทั้งกายและใจวันละ 5 เวลา) 3. การถือศีลอด (เพื่อให้รู้ถึงความหิวโหยและรู้จักสำรวมต่อความขี้และความอดอยากทั้งปวง ปีละ 1 เดือน ในเดือนรอมฎอน) 4. การบริจาคซะกาต (บริจาคเงินทองหรือทรัพย์สิน เป็นทานแก่คนยากจนที่กำหนดว่าสมควรได้รับ) ในอัตราร้อยละ 2.5 ของรายได้ต่อปี 5. การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญะห์ ณ นครเมกกะ ในกรณีที่สามารถทำได้

3. รูปแบบตามอัยยาศัย สังคมกรณที่ไม่ได้กำหนดเนื้อหา รูปแบบ วิธีการ และผู้ถ่ายทอดไว้อย่างแน่นอนชัดเจน หรือที่เรียกว่า เป็นไปตามอัยยาศัยนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาช้านานในสังคมมุสลิม เช่น การปฏิบัติตนของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นตัวอย่างให้ปฏิบัติตาม หรือตัวอย่างผ่านทางสื่อสารมวลชนที่โน้มน้าวจิตใจให้ผู้ปฏิบัติตามอย่าง เป็นต้น วิธีการดังกล่าว แม้จะมีอยู่ในชุมชนทุกศาสนา แต่ก็มีมาเด่นชัดมากในชุมชนมุสลิม เนื่องจากเหตุผลสำคัญ 3 ประการ คือประการแรก ในชุมชนมุสลิมเน้นการแสดงออกในรูปของการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับศรัทธาในจิตใจ และประการที่สองก็คือแนวทางในการปฏิบัตินั้นได้บัญญัติไว้แล้วโดยละเอียดครอบคลุมทุกแง่ทุกมุม ทั้งในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน และในซุนนะห์¹ ดังนั้น การปฏิบัติตนของมุสลิมจึงมีรูปแบบชัดเจน ความเมตตา และความซื่อสัตย์สุจริต เป็นอิทธิพลมาจากบุคลิกลักษณะและคำตรัสขององค์อัลเลาะห์ที่ประทานต่อมูฮัมหมัดว่า

...เจ้าจงกล่าวเถิดว่า แท้จริงพระผู้เป็นเจ้าของฉันทรงห้ามสิ่งที่ชั่วช้า ทั้งที่เปิดเผย

และซ่อนเร้น ทรงห้ามการทาบ และการละเมิดโดยปราศจากความป็นธรรม...

...การกล่าวเท็จ...และความเมตตาของข้าแต่ไปทั่วทุกสิ่ง ข้าจะกำหนดความเมตตา

แก่ผู้จ่ายซะกาต และบรรดาผู้ศรัทธาต่อบรรดาโองการของเราเท่านั้น

...ให้พวกเราประกอบความดี และห้ามปรามมิให้เขาเหล่านั้นประกอบความชั่ว...

(สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 2523)

¹ซุนนะห์ เป็นบทขยายความพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน อันรวมถึงโอวาทวาจา (หะดีษ) การปฏิบัติและคำชี้ขาดปัญหาใดปัญหาหนึ่งของท่านศาสดามูฮัมหมัด ตลอดจนคำกล่าวหรือการปฏิบัติของสาวกซึ่งท่านศาสดาให้การรับรองหรือมิได้คัดค้านจนเป็นหลักปฏิบัติสากลและสังเกตได้ชัด เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทานประจำปี หรือแม้แต่มรรยาทในทางสังคม เช่น การทักทายเมื่อแรกพบกัน เป็นต้น ประการที่สาม ทั้งในอัลกุรอาน และซุนนะห์ มีการกำหนดแนวทางให้พ่อแม่ถ่ายทอดศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม ให้แก่ลูกและแนวทางที่ลูกพึงปฏิบัติเพื่อให้เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ โดยการสืบทอดศาสนา และวัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย

และอิหม่าม อัลบัยฮะกี ยี่ ได้รายงานวจนะของนบีมุฮัมมัด ที่มอบแก่ คอลีฟะฮ์ เกี่ยวกับเรื่อง ความเมตตากรุณาว่า

...ฉันขอสิ่งเสียแก่คอลีฟะฮ์หลังจากฉัน ให้มีความยำเกรงอัลเลาะห์ และขอสิ่งเสียเขา (ให้สนใจ) กับกลุ่มมุสลิม ให้เขายกย่องผู้ใหญ่ ให้เมตตาผู้น้อย ให้เขาเอื้อเฟื้อ ทรัพย์สินพวกนั้น และเขาจะต้องไม่ทำอันตรายแก่พวกเขา อันเป็นเหตุให้เขาถูก พวกเขา เขาจะต้องไม่ละเลยพวกเขา อันจะทำให้เขาเป็นผู้เนรคุณ (ต่อพระเจ้า) และ เขาจะต้องไม่ปิดประตูบ้านของเขา เพราะ (ไม่ต้อนรับ) พวกเขานั้นจะทำให้ผู้แข็งแกร่ง กว่ากัน (สิทธิของ) ผู้อ่อนแอในหมู่พวกเขา... (มรวาน สะมะฮุน. 2523)

และอิหม่าม อะหมัด อัลนุคอรี ยี่ อินหมายะฮ์ ได้รายงานวจนะของนบี มุฮัมมัด เกี่ยวกับ เรื่องความซื่อสัตย์สุจริตว่า

...ท่านทั้งหลายมีหน้าที่ต้องพูดจริง เพราะแท้จริงการพูดจริงนั้นมักจะอยู่พร้อมกับ คุณงามความดี และมันทั้งสองได้อยู่ในสวรรค์ และท่านทั้งหลายจงระวังการโกหกไว้ ให้ดี เพราะการพูดโกหกนั้น มันจะอยู่กับความเลวทราม และมันทั้งสองได้อยู่ในนรก และท่านทั้งหลายจงขอด้ออัลเลาะห์ให้ประทานความใจมั่นและความรู้ภัย ท่านทั้งหลาย อย่าอิจฉาซึ่งกันและกัน อย่าชิงโกรธกัน อย่าตัดขาดกัน และอย่าหันหลังให้กัน และท่าน ทั้งหลายจงเป็นพี่น้องกันเถิด โอ้ข้าพาสแห่งองค์อัลเลาะห์ เหมือนกับที่อัลเลาะห์ได้ทรง บัญชาแก่พวกท่าน... (มรวาน สะมะฮุน. 2523)

สำหรับ เรื่องความมีระเบียบวินัยนั้นเกือบเป็นวิถีชีวิตทั้งหมดของชาวมุสลิมทุกคน ตั้งแต่การดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การละหมาด การทำความสะอาดร่างกาย การ รับประทานอาหาร การปฏิบัติต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ศาสนาอิสลามได้บัญญัติไว้เกือบทุกแง่ทุกมุม ดังอัลกุรอาน กล่าวไว้ ความว่า "แต่ละประชาชาติ ทุกยุคทุกสมัย เราได้บันดลกฎบัญญัติทาง ศาสนาสำหรับพวกเขาแล้ว"

สาระสำคัญของหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523

หลักการ

หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรอิสลามศึกษา ที่มุ่งสนองความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีแนวปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาอิสลามอันจะส่งผลให้เป็นพลเมืองดีในสังคมและประเทศชาติ รูปแบบของหลักสูตรเป็นหลักสูตรต่อเนื่องและจัดเป็นรายวิชาบังคับ ซึ่งอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

อนึ่ง เนื่องจากเวลาสำหรับสอนวิชาอิสลามศึกษาในระดับนี้มีจำกัด ฉะนั้นการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน จึงไม่สามารถจะให้จบในชั้นเรียนได้ ด้วยเหตุนี้ครูทุกคนจะต้องติดต่อกับพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อกำชับให้นักเรียนอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน ให้จบนอกชั้นเรียน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอัลลอฮ์ และมีมุอัมมัดได้
2. ให้มีนิสัยและกิริยามารยาทที่ดี
3. สามารถอ่านอัล-กุรอานตามที่กำหนดได้
4. ให้สามารถประกอบพิธีละหมาดได้ถูกต้อง

โครงสร้าง

การเรียนทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ใช้เวลาเรียน 6 คาบ/สัปดาห์/ชั้นเรียน เวลาเรียนคาบละ 20 นาที ประกอบด้วยเนื้อหาต่อไปนี้คือ

1. เอกภาพ (เตาหีด)
2. ศาสนบัญญัติ (ฟิกฮ์)
3. ศาสนประวัติ (ตาแร็ค)
4. จริยธรรม (อัคล้าก)
5. อัล-กุรอาน

เอกสารหลักสูตร

เอกสารหลักสูตร คือวัสดุ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อให้ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาหาความรู้ และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เอกสารหลักสูตรอิสลาม แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. เอกสารสำหรับครู ได้แก่ หลักสูตรและเนื้อหา คู่มือครู แผนการสอน กำหนด การสอน เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ฯลฯ
2. เอกสารหลักสูตรสำหรับนักเรียน ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม ฯลฯ

แผนการสอน

แผนการสอนวิชาอิสลามศึกษา คือเอกสารที่ขยายรายละเอียดของหลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อให้วิทยากรสามารถดำเนินการสอนได้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ได้จึงจะครอบคลุมเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ คุณธรรมที่ต้องการเน้น กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล แผนการสอนวิชาอิสลามศึกษาเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีความสำคัญ และจำเป็นต้องใช้มากที่สุด เพราะเป็นการวางแผนล่วงหน้าในการนำเอาหลักสูตรอิสลามศึกษาไปจัดการเรียนการสอน ลักษณะของแผนการสอนวิชาอิสลามศึกษา จะมี 3 เล่ม แบ่งเป็นเล่มละ 2 ชั้น คือ แผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2, 3-4, 5-6 เนื้อหาในแต่ละแผนจะเรียงลำดับจากวิชาเอกภาพ ศาสนบัญญัติ ศาสนประวัติ จริยธรรม และอัล-กุรอาน และส่วนใหญ่จะจบในตัวเอง

รูปแบบของแผนการสอน

แผนการสอนวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 และกรมวิชาการได้จัดทำขึ้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู มีรายละเอียดประกอบด้วย

1. ความคิดรวบยอด เป็นแก่นความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับเมื่อเรียนจบแต่ละเนื้อหา นั่นก็คือ เป็นข้อสรุปของความรู้ที่เป็นกฎเกณฑ์ถูกต้อง
2. คุณสมบัติหรือคุณธรรมที่ต้องการเน้น หรือนำมาฝึกด้วย เป็นสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดลักษณะส่วนตัวที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี มีความคิดริเริ่มที่เป็น

ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งจะรวมคุณธรรมของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เอาไว้ด้วย

3. จุดประสงค์ของแต่ละแผนการสอน เขียนในลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มุ่งให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นแนวทางในการวัด เป็นจุดประสงค์ที่มุ่งให้ผู้สอนได้ คำนึงการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. เนื้อหา เป็นไปตามลักษณะของแต่ละรายวิชาทั้ง 5 รายวิชา ที่กำหนดในหลักสูตร อิสลามศึกษา ซึ่งจะต้องนำมาแยกย่อย บรรจุลงในแต่ละแผนการสอน เนื้อหาซึ่งเรียบเรียงไว้ใน แผนการสอน เป็นเพียงขอบข่ายของเนื้อหาเท่านั้น รายละเอียดปรากฏในหนังสือเรียน คู่มือ การปฏิบัติงาน หรือเอกสารค้นคว้าอื่น ๆ

5. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการกำหนดหรือเสนอแนะกิจกรรมในการเรียน การสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละเนื้อหาวิชา กิจกรรมใน การเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษานี้ เป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนการสอน เป็นเพียงกิจกรรมเสนอแนะเท่านั้น วิทยากรผู้สอนอาจใช้กิจกรรมอื่น ๆ อันนำ มาสู่การสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนเหล่านี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงโดยครูผู้สอนเป็น เพียงผู้คอยแนะนำ ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจมีขึ้นในการเรียน

6. สื่อการเรียน เป็นเครื่องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมหรือแต่ละ เนื้อหารายวิชา ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น สื่อการเรียนต่าง ๆ ควร พิจารณาใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น และมีการเตรียมล่วงหน้า เพื่อให้สัมพันธ์กับบทเรียน

7. การประเมินผล เป็นข้อกำหนดวิธีการตรวจสอบ หรือประเมินผลการเรียนของ ผู้เรียนในแต่ละเนื้อหาวิชา ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินค่าเปรียบเทียบงานของตนเอง กับผู้อื่น เป็นการส่งเสริมให้รู้จักใช้ความคิดให้เกิดประโยชน์ และนำไปสู่ความคิดริเริ่มที่ดี ตลอดจนการนำเอาผลงานหรือความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์

8. ภาคผนวก เป็นเนื้อหารายละเอียดที่จะให้ความรู้แก่ผู้สอนในแต่ละเนื้อหาที่กำหนด ในแผนการสอน เพื่อผู้สอนจะได้ดำเนินการสอนในแผนการสอนนั้น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ตัวอย่าง เนื้อหาที่ระบุในภาคผนวก อาทิเช่น นิทานเรื่องที่ใช้ในการแสดง บทบาทสมมติ เนื้อหาโดยละเอียด ความหมายของอายะฮ์ และฮาดีษ เป็นต้น

คู่มือครู

คู่มือครูตามโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นเอกสารหลักสูตรที่ฝ่ายโครงการจัดสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา ประจำสำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 2 ร่วมกับศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา ครูสอนศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา ร่วมกันจัดทำขึ้น เพื่อให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนวิชาอิสลามศึกษา สามารถจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับนโยบาย มีรายละเอียดแบ่งเป็น 7 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ความเป็นมาของโครงการจัดสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา
- ตอนที่ 2 การสอดแทรกวิชาอิสลามในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
- ตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ตอนที่ 4 การวัดผลและการประเมินผล
- ตอนที่ 5 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- ตอนที่ 6 แนวปฏิบัติในการสอนวิชาอิสลามศึกษา
- ตอนที่ 7 รายละเอียดของเนื้อหาวิชาอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา

ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523

หนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับวัสดุ อุปกรณ์ การสอนอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดี ผู้สอนจะต้องรู้ว่าจะใช้หนังสือเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้เกิดประโยชน์อย่างไร หนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติมในวิชาอิสลามศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 2 เป็นผู้จัดทำ แต่ละอย่างมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

หนังสือเรียนวิชาอิสลามศึกษา เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ โดยเขียนขึ้นตามขั้นตอนเนื้อหาในโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อใช้กับชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาที่เปิดสอนวิชา

อิสลามศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 มีชั้นละ 1 เล่ม ในแต่ละเล่มของ แต่ละชั้นจะมีเนื้อหา 5 รายวิชา คือวิชาเอกภาพ วิชาศาสนบัญญัติ วิชาศาสนประวัติ วิชา จริยธรรม และวิชา อัล-กุรอาน ในตอนท้ายของแต่ละบทจะมีสิ่งควรจำ และแบบฝึกหัด

หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาอิสลามศึกษา เป็นหนังสือที่นำเนื้อหาบางตอนหรือเพียงส่วนหนึ่งของหลักสูตรมาเขียนขยายความ โดยปกติจะเสนอเรื่องน่ารู้เพียงเรื่องเดียว เพื่อสนองความ สนใจ ขยายประสบการณ์ และช่วยให้มีความเพลิดเพลินในการอ่าน เช่น เรื่องตายทั้งเป็น เนื้อหาจะเป็นเรื่องของการติดยาเสพติด หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาอิสลามศึกษามี 18 เรื่อง คือ รายงานของมุนา ศาสนบัญญัติ ศาสนประวัติ บ้านของอะมาน ตายทั้งเป็น จริยธรรม ชุมชนของอับดุลหะลิม วันนี้เรามีความสุข ผู้ใกล้ชิดพระเจ้า รู้กฎหมายสบายใจ ยอดครูดี กลับไปหาผู้ยิ่งใหญ่ ครอบครัวตัวอย่าง บ้านแสนสุข อัล-กุรอาน อติพิรุณ ตามทางนบีอับรอฮีม และคัมภีร์ของมนุษยชาติ

การจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษา

การจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลหลายฝ่าย คือผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ แก้ปัญหาชีวิต สามารถปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมี ความสุข

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 4) ได้เสนอแนะกระบวนการเรียนการสอนสำหรับครูไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรยึดหยุ่นตาม เหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่ จะทำได้
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอน

ที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม ฯลฯ

3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอิสลามศึกษา

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอิสลามศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนปกติ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และต้องสอดคล้องกับระเบียบการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2520 มีหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมที่สำคัญ คือ

1. จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาลในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเจริญมั่นคงของชาติ
2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
5. จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
6. จะต้องมีการโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบข้อบังคับนั้น จะต้องเป็นของสถานศึกษา
7. นักเรียน นักศึกษา จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ อย่างน้อย 1 กิจกรรม
8. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู-อาจารย์ในโรงเรียนรับผิดชอบดำเนินการ
9. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้น

เว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา

10. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา

นั้น ๆ

11. ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการรับจ่ายเงิน พัสดุอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัด
12. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสม มีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งอันตรายต่อความมั่นคงของชาติให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ เสีย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2524 : 3)

การที่จะให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา เป็นคนประพฤดี ปฏิบัติชอบ ยังตนอยู่ในสังคมให้เกิดสุขโดยยึดหลักธรรมของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคม ในการให้การศึกษาเกี่ยวกับพระศาสนาแก่เยาวชนไทย ควรที่จะเน้นให้ความสำคัญเป็นพิเศษในรูปของการจัดกิจกรรมอันเป็นพิธีการทางศาสนา เพื่อปลูกฝังแนวความคิดให้เกิดศรัทธา คุณธรรม ความสงบเย็น และมีระเบียบวินัยในจิตใจจนเป็นกิจนิสัย นำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดสันติสุขได้ แนวการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอิสลามศึกษาเพื่อให้เกิดผลตามที่กล่าวมานั้น นอกจากต้องปฏิบัติตามระเบียบการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามแนวการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอิสลามศึกษา ของสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 ซึ่งได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

1. วิทยาการอิสลามศึกษา ต้องเสนอโครงร่างของโครงการจัดกิจกรรมให้ผู้บริหารโรงเรียน พิจารณาบรรจุในการจัดทำโครงการของโรงเรียน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกลุ่มภายในเดือนมีนาคมของทุกปี
2. โครงการและกิจกรรมต้องจัดให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น
3. เมื่อโครงการที่เสนอคณะกรรมการกลุ่มได้รับอนุมัติ ก่อนดำเนินการทุกกิจกรรม วิทยาการอิสลามศึกษา ต้องประสานงานอย่างใกล้ชิดกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. การดำเนินงานในกิจกรรมแต่ละขั้นตอน โรงเรียนต้องออกคำสั่งให้ผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมเป็นกรณี ๆ ไป
5. ให้วิทยาการอิสลามศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดลำดับความสำคัญตามนโยบาย และปัญหาเร่งด่วนของโรงเรียน ส่วนเรื่องงบประมาณโรงเรียนสามารถสนับสนุนได้ตามที่เห็นสมควร แต่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรม ในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2520

6. การจัดรายละเอียดในกิจกรรม ให้คำนึงถึงหลักฐานทางศาสนาเป็นสำคัญ หากไม่ปรากฏ เป็นหลักฐานจากบทบัญญัติทางศาสนา ให้ครูผู้สอนอิสลามศึกษาชี้แจงต่อนักเรียน และผู้ร่วมกิจกรรมว่า การจัดกิจกรรมนั้น ๆ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจ ทั้งนี้ทุกกิจกรรมต้อง ไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

7. เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ให้ผู้รับผิดชอบประเมินผลและรายงานต่อผู้บริหารสถานศึกษา (คณบดีครู ฝ่ายโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา. ม.ป.ป. : 135 - 136)

การวัดผลและการประเมินผลวิชาอิสลามศึกษา

การวัดผลและประเมินผลการศึกษา เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการเรียน การสอน เพราะจะเป็นข้อมูลให้ผู้สอนนำไปพิจารณาหาวิธีการในการปรับปรุงการเรียนการสอน หรือให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด สำหรับการวัดผลและประเมินผลวิชาอิสลามศึกษา มี แนวทางในการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการวัดผลและประเมินผลในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ดังที่ เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้วิชาอิสลามศึกษา (อัสฮาเนา : คำชี้แจง ก - ค) ได้กำหนดแนวทาง ไว้ดังนี้

1. การวัดผลและประเมินผลก่อนเรียน ให้ถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของครูผู้สอนจะต้อง วัดผลและประเมินผลก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ในแต่ละแผน เพื่อเป็นการ สืบหาความรู้พื้นฐาน และความพร้อมของนักเรียนว่า ครูควรจะเริ่มทำการสอนได้หรือยัง หรือ จะเริ่มที่จุดใดก่อน เพราะนักเรียนแต่ละคน ย่อมมีความแตกต่างกันในด้านความรู้ ความสามารถ พื้นฐาน ผู้ที่ยังไม่พร้อมจะต้องสอนซ่อมเสริมให้ก่อนที่จะดำเนินการเรียนการสอนต่อไป

2. การวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลว่าหลังจากที่ครูได้จัด กิจกรรมการเรียนการสอนไปแล้ว นักเรียนมีความรู้ความสามารถตรงตามจุดประสงค์ในแผน การสอน และในสมุค อศ.ป.02/...หรือไม่ การประเมินผลระหว่างเรียนจึงเป็นการประเมิน ผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและนักเรียนว่าควรจะทำเช่นไรต่อไปได้อย่างไร การประเมินผลในระหว่างเรียน จึงต้องอาศัยเครื่องมือวัดหลาย ๆ อย่าง เช่น แบบสำรวจ

รายการ แบบสัมภาษณ์ แบบจัดอันดับคุณภาพ และแบบทดสอบต่าง ๆ จุดประสงค์บางข้อ ครูต้องวัดหลาย ๆ ครั้ง หลายรูปแบบ จึงจะสรุปได้ว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ถาวรตามที่ต้องการหรือไม่

3. การวัดผลและประเมินผลปลายภาคเรียน ครูผู้สอนจะต้องประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ ซึ่งอาจพิจารณาจุดประสงค์ที่สำคัญ ๆ หรือพฤติกรรมที่พึงมีเมื่อสิ้นภาคเรียนแล้ว เพื่อสรุปผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายภาคว่ามีผลเป็นอย่างไร สำหรับจุดประสงค์ในวิชาจริยศึกษา และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ใช้วิชาอิสลามศึกษาสอนแทน ครูผู้สอนต้องส่งผลการประเมินไปให้ครูประจำชั้นกรอกลงใน ป.02 (สมุดประจำชั้น) ด้วย

4. หลักการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละข้อว่า เป็นจุดประสงค์ที่ระบุพฤติกรรมประเภทใด เช่น ถ้าเป็นความรู้ความจำ ความคิด ก็ต้องเลือกใช้เครื่องมือประเภทข้อสอบ จุดประสงค์ที่เน้นวัดความรู้สึกและการปฏิบัติควรใช้วิธีสังเกต เป็นต้น

5. การตรวจสอบจุดประสงค์ใน อศ.ป.02 เนื่องจากจุดประสงค์ในวิชาอิสลามศึกษาบางข้อตรงและสอดคล้องกับจุดประสงค์ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และบางข้อจะมีส่วนสัมพันธ์กันตามลักษณะเนื้อหาที่ได้จัดสอนสอดแทรก ดังนั้นการปฏิบัติในการตรวจสอบ จุดประสงค์ก็ต้องยึดถือหลักการที่ว่า "ใครสอนผู้ใดต้องเป็นคนสอบหรือประเมิน" การประเมินและการตรวจสอบจุดประสงค์จึงทำได้ 3 ลักษณะ คือ

5.1 จุดประสงค์ที่วิทยาการอิสลามศึกษา เป็นผู้สอนและประเมิน นำผลการประเมินไปลงใน อศ.ป.02

5.2 จุดประสงค์ที่วิทยาการอิสลามศึกษา เป็นผู้สอนและประเมิน นำผลการประเมินไปลงใน อศ.ป.02 และต้องนำผลดังกล่าวให้ครูประจำชั้นลงใน ป.02 ด้วย

5.3 จุดประสงค์ที่วิทยาการอิสลามศึกษา และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตร่วมกันสอนตามลักษณะเนื้อหาที่จัดสอนสอดแทรกกับจุดประสงค์ลักษณะนี้วิทยาการอิสลามศึกษา และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะต้องร่วมกันประเมินแล้วนำผลไปลงใน อศ.ป.02 และ ป.02 ด้วย

6. การวัดผลและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนในวิชาอิสลามศึกษา ได้กำหนดเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียนวิชาอิสลามศึกษาทุกชั้นมี 3 เกณฑ์ คือ

6.1 เวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของวันเปิดเรียนทั้งปี

6.2 ผ่านจุดประสงค์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 โดยให้รวมจุดประสงค์ที่ผ่านในแต่ละภาคเรียน แล้วไปรวมเป็นจุดประสงค์ที่ผ่านตลอดปี

6.3 ผ่านการสอบปลายปีได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 1 ขึ้นไป

หากนักเรียนผ่านเกณฑ์ดังกล่าวถือว่าผ่านวิชาอิสลามศึกษา ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวก็ถือว่าไม่ผ่านวิชาอิสลามศึกษา ไม่มีผลต่อการเลื่อนชั้น หรือซ้ำชั้นของนักเรียน แต่วิทยากรอิสลามศึกษาต้องจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่ไม่ผ่านด้วย

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ที่กล่าวข้างบนนี้ ได้ดำเนินการตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไม่ว่าจะเป็นจุดมุ่งหมาย หรือโครงสร้าง หรือเอกสารหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ต่างก็สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพท้องถิ่นโดยเฉพาะศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ ส่วนการวัดผลประเมินผลนั้น ผู้สอนจะต้องวัดผลประเมินผลโดยอาศัยหลักสูตรประถมศึกษาเป็นหลัก ถ้านักเรียนคนใดผ่านเกณฑ์หลักสูตรประถมศึกษา แต่ไม่ผ่านเกณฑ์ของหลักสูตรอิสลามศึกษา ก็สามารถเลื่อนชั้นได้ แต่เป็นหน้าที่ของผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาจะต้องสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในชั้นต่อ ๆ ไป

อย่างไรก็ดี การเสนอให้มีการสอนซ่อมเสริม แสดงถึงเป้าหมายของอิสลามศึกษาที่มุ่งให้นักเรียนรู้อะจริง ปฏิบัติได้จริง ดังนั้น การวิจัยวิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนรู้อะจริง จึงเป็นการวิจัยเพื่อป้องกันปัญหาการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ถ้าปรากฏผลว่าใช้ได้ ก็ไม่มีความจำเป็นต้องสอนซ่อมเสริมอีก จึงช่วยให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษาด้วย

หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534) ฉบับร่าง

หลักการ

การศึกษาศาสนาอิสลามเป็นหน้าที่ที่มุสลิมทุกคนต้องศึกษา เริ่มตั้งแต่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ ถ้ามุสลิมทุกคนได้รับการศึกษาศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี และถูกต้องก็จะสามารถดำรงชีวิตด้วยความสุข อันจะนำมาซึ่งความสงบสุขในสังคม และความมั่นคงของชาติบ้านเมืองสืบไป

เพื่อให้การจัดการศึกษาแก่เยาวชนมุสลิมเป็นไปอย่างมีระบบ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาสมัยใหม่ สามารถอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังให้เยาวชนมุสลิมเป็นคนดี มีศีลธรรม และคุณธรรม เป็นพลเมืองดีของชาติ (หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534) ฉบับร่าง.

2534 : 1)

หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) เป็นหลักสูตรที่นำมาสอดคล้องในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยโดยมีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาศาสนาอิสลามขั้นพื้นฐานเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีในสังคมและประเทศชาติ
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำหลักธรรมของศาสนาอิสลามไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

จุดหมาย

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจหลักธรรมศาสนาอิสลามระดับพื้นฐาน
2. สามารถปฏิบัติศาสนกิจตามศาสนบัญญัติได้
3. มีบุคลิกภาพเป็นมุสลิมที่ดีตามแบบอย่างท่านนบี Muhammad คือลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม
4. สามารถดำเนินชีวิตตามวิถีทางศาสนาอิสลามได้

โครงสร้าง

ประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งสิ้น รวม 5 วิชา คือ วิชาเอกภาพ วิชาศาสนบัญญัติ วิชาศาสนประวัติ วิชาจริยธรรม และวิชาอัล-กรอาน

สำหรับวิชาจริยธรรมนั้น เป็นวิชาว่าด้วยกิริยามารยาท การปฏิบัติตนที่ดีตามหลักธรรมของศาสนาอิสลามที่พึงปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น วิชานี้ต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ เป็นที่น่าเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น

เวลาเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 6 คาบต่อชั้นเรียน เมื่อรวมแล้วต้องมีเวลาเรียนเท่ากับ 240 คาบต่อปีการศึกษาเช่นเดียวกับหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา 2523 ฉบับเดิม

การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการติดตามผล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปี ตามความสามารถของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้สอนอิสลามศึกษาทดสอบเป็นระยะ และหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียนตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชา ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม และบุคลิกภาพ เน้นการศึกษาตามหลักธรรมของศาสนาอิสลามประพฤติปฏิบัติตามอัลกรอานและอัลฮาดิษ จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณธรรม

1. มีความรู้ ความเข้าใจในคุณธรรมพื้นฐานตามหลักศาสนาอิสลาม
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจารณ์ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออกและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3. ปรับปรุงตนเองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักศาสนาอิสลาม โดยเน้น
คุณธรรม 13 ประการ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2533) สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพของตนเองได้

ในหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง
2534) ได้จัดคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง 2533) ทุกประการ ซึ่งจะกล่าวถึงคำอธิบายของหลักคุณธรรม จริยธรรม
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ที่ผู้วิจัยศึกษามี 6 ประการ
คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูทักวาที ความสามัคคี
ความเป็นผู้มีวินัยธรรม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี (รายละเอียดในภาคผนวก)
(หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ฉบับร่าง.
2534 : 1 - 43)

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรอิสลามศึกษาฉบับร่างนี้ ได้ปรับปรุงรูปแบบของหลักสูตร โดยมี
คุณธรรม จริยธรรมเป็นแกนกลาง คำอธิบายคุณธรรม จริยธรรมหลักตั้งแต่นั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 - 6 เขียนไว้เป็นแนวเดียวกันกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับ
ปรับปรุง 2533)

หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534)
ฉบับร่างนี้ อยู่ในช่วงระหว่างการนำเสนอกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณา
อนุญาตให้ใช้ได้ต่อไป เมื่อกระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ได้แล้วให้ถือว่าหลักสูตรฉบับร่างนี้
เป็นโมฆะ และในระหว่างที่นำเสนออยู่นี้ให้ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้หลักสูตรฉบับร่างนี้
ไปพลาง ๆ ก่อนได้ แต่ต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนตามจุดหมาย และแนวดำเนินการที่
หลักสูตรฉบับร่างนี้กำหนด (หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง
2534) ฉบับร่าง. 2534 : คำชี้แจง)

สำหรับแผนการสอนนั้น สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 ได้จัดทำตาม
หลักสูตรอิสลามศึกษา ฉบับปรับปรุง 2534 โดยได้จัดทำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เพื่อให้
ผู้สอนได้ใช้ในการศึกษา 2534 นี้ (แผนการสอนจริยศึกษา ชั้น ป.1 - 2. 2534 :

ขอบข่ายเนื้อหาจริยธรรมที่ศึกษาในวิชาอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จริยศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 มีรายละเอียดของเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จริยศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงใช้เนื้อหาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาสอดคล้องกันทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

วิชาจริยธรรม (อัครลาค)

วิชาจริยธรรมเป็นวิชาที่ว่าด้วยความประพฤติอันเป็นส่วนหนึ่งของหลักการอิสลาม

จุดประสงค์ทั่วไป

1. ให้เป็นผู้มีมารยาททั้งทางกาย วาจา ใจ
2. ให้เป็นผู้มีความกตัญญูต่องานที่ต่อผู้มีพระคุณ
3. ให้เป็นผู้มีใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และเสียสละ
4. ให้เป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ
5. ให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และภูมิใจในความเป็นมุสลิม
6. ให้เป็นผู้มีความสำนึกและรับผิดชอบต่องานที่ทั้งที่เป็นส่วนตนและสังคม
7. ให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ
8. ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
9. ให้เป็นผู้มีนิสัยที่ดีทั้งส่วนตนและส่วนรวม

สำหรับในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีเนื้อหาเป็น 2 เรื่อง จัดเป็นเนื้อหาย่อยได้ 6 หัวข้อ

ดังนี้

1. หน้าที่และความรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัว
 - 1.1 หน้าที่และความสำคัญของบุคคลในครอบครัว
 - 1.2 การปฏิบัติตนต่อสมาชิกในครอบครัว
 - 1.3 การปฏิบัติตนต่อบิดามารดา

2. การปฏิบัติตนต่อบุคคลทั่วไป

2.1 การปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้อง

2.2 การปฏิบัติตนต่อเพื่อนบ้าน

2.3 การปฏิบัติตนต่อครูอาจารย์

(หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา. 2523, 2527 : 71 - 80)

เนื้อหาจริยธรรมที่ศึกษาในวิชาอิสลามศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้จัดเนื้อหาสาระเป็นแผนการสอนอิสลามศึกษา แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง จัดเป็นแผนการสอนย่อยได้ 16 แผนตามหัวข้อย่อยใช้เวลาสอน 48 คาบ ดังนี้

1. เรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะกล่าวถึงหัวข้อย่อย 6 หัวข้อ คือ

1.1 หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

1.2 คุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัว และความสำคัญของหัวหน้าครอบครัว

และสมาชิกอื่น

1.3 การให้เกียรติและทดแทนพระคุณของบิดามารดา

1.4 การปฏิบัติตนต่อบิดามารดากับความกตัญญูในขณะที่ท่านมีชีวิตและหลังจากท่านเสียชีวิตไปแล้ว

1.5 การสร้างฐานะของครอบครัวให้สอดคล้องกับจำนวนสมาชิก

1.6 ความเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัว (การอบรมและการให้ความ

คุ้มครอง)

2. เรื่องการปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้อง กล่าวถึงหัวข้อย่อย 3 หัวข้อ คือ

2.1 ความสำคัญของญาติพี่น้อง

2.2 การให้ความเคารพต่อญาติพี่น้อง

2.3 การปฏิบัติตามคำสั่งของญาติพี่น้อง

3. เรื่องการปฏิบัติตนต่อครูบาอาจารย์ กล่าวถึงหัวข้อย่อย 2 หัวข้อ คือ

3.1 การทำความเคารพและการปฏิบัติตามคำสั่งของครูบาอาจารย์

3.2 การปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์

4. เรื่องการปฏิบัติตนต่อเพื่อนบ้าน กล่าวถึงหัวข้อย่อย 5 หัวข้อ คือ

- 4.1 การให้ความช่วยเหลือ ความมีน้ำใจ ให้อภัย และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม
- 4.2 มารยาทที่พึงปฏิบัติต่อเพศเดียวกัน และเพศตรงข้าม
- 4.3 มารยาทในชุมชน
- 4.4 การเยี่ยมเยียนและการต้อนรับ
- 4.5 การคบมิตร

การจัดเนื้อหาสาระดังกล่าว เป็นมวลประสบการณ์ที่จัดตามเนื้อหาของศาสนาอิสลาม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนต่อบิดา มารดา สมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง ครูอาจารย์ และต่อเพื่อนบ้าน ตามหลักการของศาสนาอิสลามที่ได้บัญญัติไว้ โดยระบุจริยธรรม คุณธรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คือความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความมีเหตุผล ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความเมตตากรุณา ความมีสัจจะและความจริงใจ การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ความเป็นผู้มีวินัย (แผนการสอนอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6. 2529 : 87 - 115) โดยจัดเป็นบทเรียนให้แก่ผู้เรียน 13 บท ในหนังสือเรียนอิสลามศึกษา ดังนี้

- บทที่ 1 เรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว
- บทที่ 2 คุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัว
- บทที่ 3 การให้เกียรติและการทดแทนบุญคุณบิดามารดา
- บทที่ 4 การปฏิบัติต่อบิดามารดา
- บทที่ 5 การสร้างฐานะครอบครัว
- บทที่ 6 การปฏิบัติต่อญาติพี่น้อง
- บทที่ 7 การปฏิบัติต่อครู
- บทที่ 8 การตอบแทนบุญคุณครู
- บทที่ 9 การปฏิบัติตนต่อส่วนรวม
- บทที่ 10 มารยาทที่พึงปฏิบัติต่อบุคคลเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม

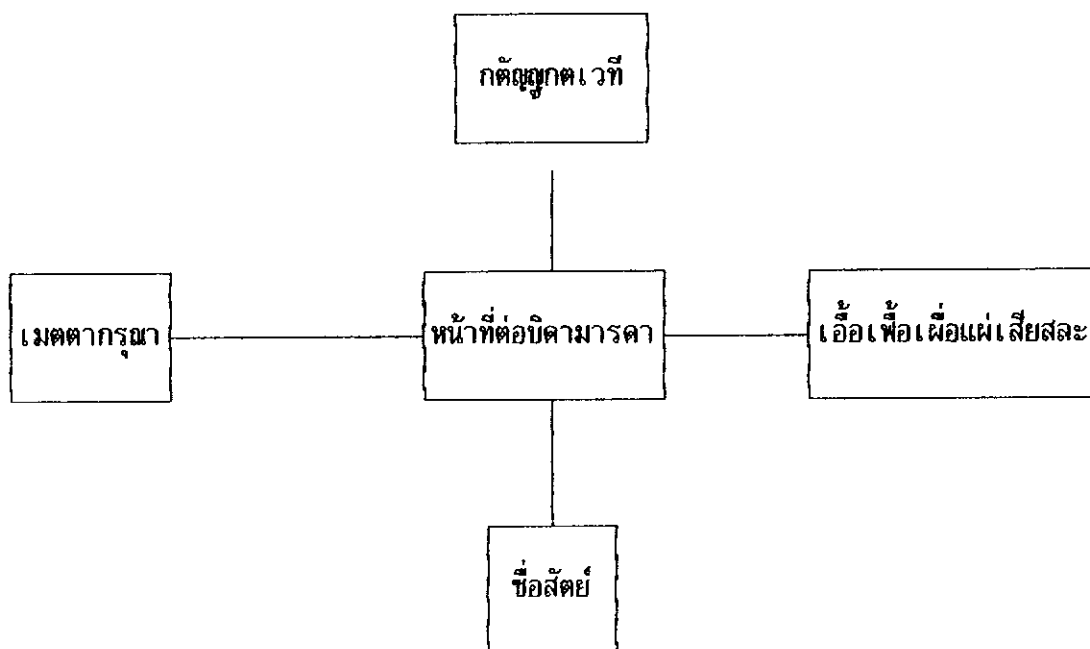
บทที่ 11 มารยาทที่พึงปฏิบัติต่อชุมชน

บทที่ 12 การเยี่ยมเยียนและการต้อนรับ

บทที่ 13 การคบเพื่อน

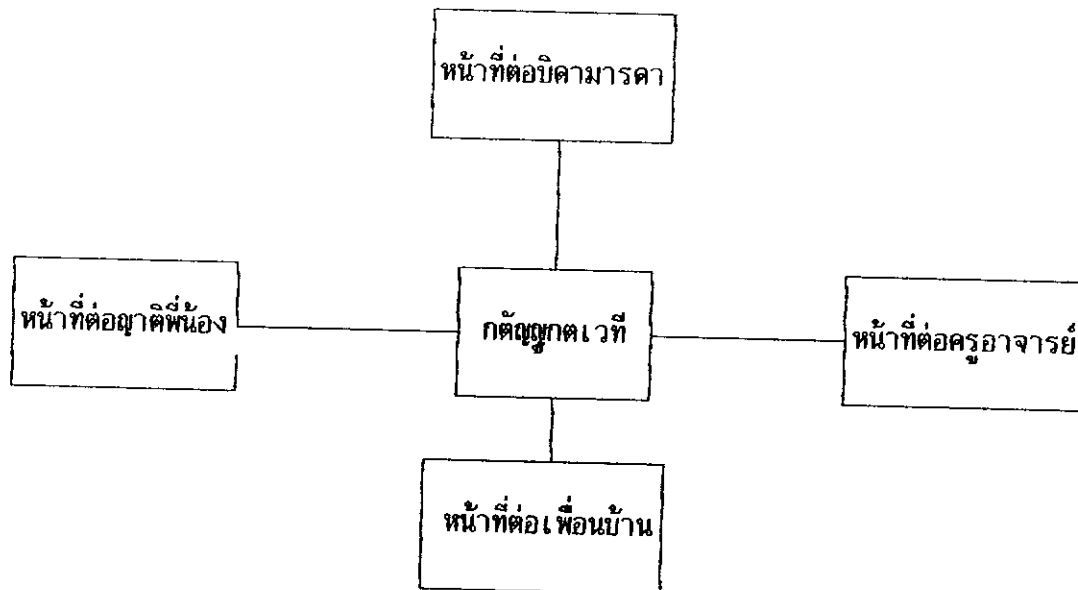
(หนังสืออิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. 2529 : 107 - 138)

ในการสร้างแผนการสอนและชุดการเรียนรู้การสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ผู้วิจัยได้จัดโครงสร้างเนื้อหาใหม่ โดยยึดคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก ตรงกันข้ามกับโครงสร้างของเนื้อหาเดิม ซึ่งใช้หน้าที่ต่อบุคคลประเภทเดียวหรือกลุ่มเดียวเป็นหลัก โดยให้ผู้เรียนมีหน้าที่แสดงพฤติกรรมตามหลักธรรม หรือจริยธรรมต่าง ๆ ต่อบุคคลประเภทนั้นเท่านั้น ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนอิสลามศึกษา

แต่ส่วนโครงสร้างเนื้อหาใหม่ ที่ผู้วิจัยจะนำมาสร้างเป็นชุดการเรียนรู้การสอนนั้น ใช้
 หลักกรรมและจริยธรรมเป็นหลัก โดยให้ผู้เรียนมีหน้าที่ปฏิบัติต่อบุคคล 4 ประเภท ต่อแผนการสอน
 หนึ่งแผนแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้าง
 ความคิดรวบยอด

หลักในการจัดโครงสร้างเนื้อหาใหม่ คือหลักในการสอนให้บรรลุความคิดรวบยอด
 ความคิดรวบยอดที่ต้องบรรลุ ไม่ใช่หน้าที่ (ต่อบิดามารดา ต่อครูบาอาจารย์ ต่อญาติพี่น้อง ต่อ
 เพื่อนบ้าน) แต่เป็นหลักกรรม จริยธรรมต่าง ๆ โดยหน้าที่ต่อบุคคลทั้ง 4 ประเภท คือสถานการณ์
 ที่ต่างกันออกไปในการเรียนรู้หลักกรรมเพียงหลักเดียว

ความหมายของจริยธรรม

มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายหลายท่าน ดังนี้

พระราชวรเมธี ได้ให้ความเห็นในการวิเคราะห์ความหมายของจริยธรรมว่า ในทาง
 พุทธศาสนา จริยธรรม คือการนำเอาความรู้ความจริงหรือกฎธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์

ต่อการดำรงชีวิตที่ดีงาม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (พระราชวรณีย์,

2523 : 9)

สาโรช บัวศรี ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือแนวทางในการประพฤติเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม (สาโรช บัวศรี, 2522 : 18)

ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ กล่าวว่า จริยธรรม คือประมวลความประพฤติและความนึกคิดในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม (ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์, 2522 : 12)

แปลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศุทเวทย์ ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือหลักอันเป็นแนวในการปฏิบัติในการกระทำที่เป็นไปตามครรลองคลองธรรม มีลักษณะพิเศษคือ เป็นการให้คำแนะนำแก่ผู้อื่น และในเวลาเดียวกันเป็นประโยชน์แก่ตัวเอง การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมนั้นก่อให้เกิดผลดีงามแก่ตัวเอง ผลดีที่เกิดขึ้นได้ มี 2 แห่ง คือทางใจ และทางกาย

จุดมุ่งหมายปลายทางแห่งจริยธรรม คือ

1. ทำให้ชีวิตมีความสุข
2. ทำให้ผู้อื่นมีความสุข
3. ปลดปล่อยตัวเองให้เป็นอิสระ

จริยธรรมจึงเป็นหลักที่มนุษย์ทุกรูปทุกนามพึงยึดเป็นหลักของชีวิต (แปลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศุทเวทย์, 2522 : 18)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อธิบายว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ที่เกี่ยวกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทนี้ คือเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น คือพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น เพราะเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด ผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือผู้ที่มีลักษณะพฤติกรรมแรกมากกว่า (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2522 : 32)

คำอธิบายความหมายของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งแบ่งลักษณะทางสังคม ที่เกี่ยวกับจริยธรรม ออกเป็นลักษณะที่สังคมต้องการและไม่ต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น สอดคล้องกับวิธีสอนความคิดรวบยอด ซึ่งแยกการสร้างสถานการณ์ออกเป็นทางบวก ทางลบ (หรือเป็นสองชนิด)

ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักลักษณะทางสังคมทั้งสองประเภท ผู้วิจัยจึงยึดความหมายของ ดวงเดือน พันธมนาวิน เป็นหลักในการวิจัยครั้งนี้

องค์ประกอบต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ดวงเดือน พันธมนาวิน กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นว่า การกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำใด ควรดเว้น
2. เจตคติเชิงจริยธรรม คือความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
4. พฤติกรรมทางจริยธรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกมาในสิ่งที่สังคมนิยมชมชอบว่าดีงาม หรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2524 : 2 - 3)

ลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ความรู้ ความรู้สึก เจตคติ หรือแรงจูงใจอื่น ๆ จะส่งผลถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บุคคลใช้อ้างอิงในการเลือกกระทำหรือเลือกไม่กระทำพฤติกรรมใด

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดรวบยอด

1. ทฤษฎีและแนวความคิดของความคิดรวบยอด

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา พยายามอธิบายว่า ความคิดรวบยอดนั้น เกิดจากการรับรู้ (Perceive) สิ่งเร้าต่าง ๆ เข้าไป เมื่อรับรู้หลาย ๆ อย่าง ก็จะเข้าไปจัดจำพวกหรือกลั่นกรองในสมอง เป็นความคิดรวบยอดเมื่อเพื่อไปพบสิ่งเร้าต่อไปอีก อาจจะตอบสนองสิ่งนั้น โดยเอาความคิดรวบยอดที่เคยเป็นพื้นฐาน

ทฤษฎีความคิดรวบยอดที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีของ เพียเจต์ (Piaget)

แครร์รอล (Carroll. 1964 : 76 - 77) ได้รวบรวมทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดรวบยอดของเพียเจต์ไว้เป็น 4 ลำดับขั้น ดังนี้

1. ขั้นรับรู้จากประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) เกิดขึ้นในเด็กแรกเกิดจนถึง 2 ปี ขั้นนี้เป็นขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยอาศัยการเคลื่อนไหวและการสัมผัส
2. ขั้นปฏิบัติการด้วยภาพพจน์ (Preoperational Stage) เกิดขึ้นระหว่างในช่วง 2 - 7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ บางอย่างมีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่สามารถให้เหตุผลได้ตามหลักตรรกศาสตร์
3. ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete Operation Stage) อยู่ในช่วงชั้นอายุ 7 - 11 ปี เป็นขั้นที่เด็กสร้างความคิดรวบยอดในสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนได้ สามารถแก้ปัญหาที่จะต้องย้อนคิดกลับไปกลับมาได้ แต่ก็ยังเป็นความคิดที่ใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยยังจำเป็นต้องอาศัยสิ่งที่เป็นรูปธรรมช่วยในการคิด หรือคิดได้เมื่อมีวัตถุให้จัดกระทำอยู่ตรงหน้า
4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operation Stage) ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้าย เริ่มตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป เด็กจะคิดได้โดยอาศัยเหตุผลอันซับซ้อน สามารถตั้งสมมุติฐานและทดสอบสมมุติฐานได้ความจริงจากประสบการณ์ที่นอกเหนือไปจากการจัดกระทำกับวัตถุโดยตรงได้

จุดความสำคัญของความคิดของเพียเจต์ (Piaget) ก็คือเด็กที่มีวัยอยู่ในขั้นที่ 3 นั้น มีความพร้อมที่จะบรรลุความคิดรวบยอด แต่เด็กต้องเรียนรู้จากรูปธรรมไปหานามธรรม

ส่วนทฤษฎีความคิดรวบยอดของกานเย่ (Gagne) ได้แบ่งการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางสมอง ตามธรรมชาติของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้จากสัญญาณ (Signal Learning) คือการใช้สัญญาณเป็นเงื่อนไขของการเรียนรู้

2. การเรียนรู้จากความสัมพันธ์ของสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Stimulus Response Learning) คือการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองอย่างถูกต้อง ต่อการกระตุ้นแต่ละอย่าง

3. การเรียนรู้จากปฏิกิริยาตอบสนองต่อเนื่องแบบลูกโซ่ (Motor Chaining) คือการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่กับสิ่งเร้า และเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง คือสามารถทำอะไรเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องได้

4. การเรียนรู้จากความสัมพันธ์ทางภาษา (Verbal Association) เป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า และปฏิกิริยาตอบสนอง ซึ่งเกิดได้ด้วยถ้อยคำ

5. การเรียนรู้โดยสามารถจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ (Multiple Discrimination) คือการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง สามารถแยกแยะประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้

6. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning) คือการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะ หรือคุณสมบัติร่วม ของข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยดูความเหมือนกัน และจัดพวกเข้ากันได้ และเรียนรู้ลักษณะของพวกที่จัดไว้นั้น

7. การเรียนรู้หลักการ (Principle Learning) คือการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอด ตั้งแต่สองความคิดรวบยอดขึ้นไป เป็นลักษณะของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

8. การเรียนรู้ในการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการใช้หลักการหรือกฎเกณฑ์ ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2527 : 298 - 300)

ลำดับขั้นของการเรียนรู้ จะมีความสัมพันธ์กัน ก่อนที่จะถึงขั้นการเรียนรู้ความคิดรวบยอดนั้น ต้องผ่านขั้นต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานมาก่อน ซึ่งในขั้นต้น ๆ อาจผ่านกระบวนการคิดในสมองไม่มากนัก

2. ความหมายของความคิดรวบยอด

คำว่า "ความคิดรวบยอด" (Concept) เป็นคำที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาไทยหลายท่านแปลไว้แตกต่างกัน เช่น สังกกับ มโนเมติ มโนทัศน์ และความคิดรวบยอด เป็นต้น ต่อมาพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย จึงได้กำหนดให้การใช้คำเดียวกัน โดยใช้คำว่า "ความคิดรวบยอด" (ราชบัณฑิตยสถาน. 2524 : 77)

นักการศึกษาต่างประเทศและนักการศึกษาไทยได้ให้ความหมายของความคิดรวบยอดไว้ดังนี้

กิลฟอร์ด ได้ให้ความหมายของความคิดรวบยอดไว้ว่า ความคิดรวบยอด หมายถึง ความคิด ความเข้าใจ ที่สรุปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นหลาย ๆ อย่าง หลาย ๆ แบบ แล้วได้ใช้คุณลักษณะของสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้น มาจัดเป็นพวกให้เกิดความคิด ความเข้าใจ โดยสรุปในสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้น (Gilford. 1952 : 1 - 3)

ลินด์สมิท และสเตร้าส์ ได้ให้ความหมายว่า ความคิดรวบยอดมีความหมายใกล้เคียงกับการจัดประเภท (Categories) บางครั้งอาจใช้แทนกันได้ แต่ความคิดรวบยอดมีความหมายกว้างกว่าการจัดประเภท เพราะการจัดประเภทเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความคิดรวบยอดเท่านั้น (Lindsmith and Strauss. 1957 : 65 - 68)

ในปี 1968 ดี เซคโก ได้ให้ความหมายความคิดรวบยอดไว้ว่า ความคิดรวบยอดคือประเภท (Class) หรือกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติบางประการหรือหลายประการร่วมกัน สิ่งเร้าเหล่านี้อาจเป็นวัตถุ สิ่งของ สิ่งมีชีวิต ตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ เรากำหนดความคิดรวบยอดเหล่านี้ ตามลักษณะคุณสมบัติเฉพาะและกำหนดชื่อต่าง ๆ เพื่อเรียกอย่างเฉพาะเจาะจง เช่น หนังสือ สุนัข สงคราม เป็นต้น (DeCecco. 1968 : 388)

ต่อมาปี 1974 ดี เซคโก และครอฟอร์ด ได้ให้ความหมายของความคิดรวบยอดไว้ว่า หมายถึง ประเภทของสิ่งเร้าที่มีลักษณะต่าง ๆ ร่วมกันอยู่ และสิ่งเร้าเหล่านี้ ได้แก่ วัตถุ เหตุการณ์ หรือผู้คน (DeCecco and Crawford. 1974 : 288)

พนัส หันนาคินทร์ และพิทักษ์ รักษ์พลเดช ให้ความหมายของความคิดรวบยอดไว้ว่า หมายถึง การสรุปรวบยอดคุณสมบัติที่เป็นองค์ประกอบร่วมของสิ่งที่เราพบเห็น แล้วสามารถกำหนดสัญลักษณ์แทนคุณสมบัติดังกล่าวได้ (พนัส หันนาคินทร์ และพิทักษ์ รักษ์พลเดช.

2517 : 39)

อาคม จันทรสันทน์ ให้ความหมายความคิดรวบยอดไว้ว่า ความคิดรวบยอดหมายถึง ความคิด ความเข้าใจที่สรุปรวมกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเรื่องหนึ่งเรื่องใด อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้น ๆ หลาย ๆ แบบ แล้วได้ใช้คุณลักษณะของสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น มาจัดเป็นพวกให้เกิดความคิด ความเข้าใจ โดยสรุปรวมในสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น (อาคม จันทรสันทน์. 2522 : 47)

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ได้ให้ความหมายความคิดรวบยอดไว้ว่า หมายถึง ความคิดที่เกิดจากการรับรู้ลักษณะร่วมของวัตถุ เหตุการณ์ บุคคล ความคิดที่เป็นประเภทเดียวกัน (นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ. 2523 : 1)

หทัย ต้นหยง ให้ความหมายของความคิดรวบยอดว่า หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจของมนุษย์ เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นภาพในใจหรืออาจจะพูดสั้น ๆ ว่า ความคิดรวบยอดก็คือ ความรู้สึกอันเป็นมโนภาพประทับอยู่ในใจนั่นเอง (หทัย ต้นหยง.

2529 : 99)

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ได้ให้ความหมายว่า ความคิดรวบยอดคือ ภาพในใจหรือแบบของความคิดที่เป็นตัวแทนสิ่งของทั้งประเภท (ราชบัณฑิตสถาน. 2524 : 77)

จากการให้ความหมายความคิดรวบยอดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ต่างก็ให้ความหมายในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือความคิดรวบยอดที่เกิดจากสิ่งต่าง ๆ มีลักษณะหรือรายละเอียดตรงกัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นพวกเดียวกัน สามารถตั้งชื่อเป็นชื่อเฉพาะได้ เป็นประเภทได้

3. ประเภทของความคิดรวบยอด

รัสเซล (Russel. 1961 : 124 - 125) ได้แบ่งความคิดรวบยอดออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Concepts) คือ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจำนวนเลขและการวัด ซึ่งมีอยู่ในชีวิตประจำวัน
 2. ความคิดรวบยอดในเรื่องเวลา (Concept of Time) เช่น กลางวัน กลางคืน เช้า สาย บ่าย เย็น และฤดูต่าง ๆ เป็นต้น ความคิดรวบยอดในเรื่องเวลานี้ มีความสัมพันธ์กับความคิดรวบยอดในเรื่องมิติ (Concept of Space) แต่ว่าความคิดรวบยอดในเรื่องเวลาเป็นนามธรรมมากกว่า
 3. ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Concepts) เป็น ความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับเวลาและที่ว่างรวมอยู่ด้วย เพราะวิทยาศาสตร์ขึ้นอยู่กับการวัดที่แน่นอนเกี่ยวกับเวลา มิติและปรากฏการณ์อื่น ๆ ด้วย
 4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Concept of Self) คือการที่บุคคลใด ๆ มีความรู้สึก ความคิดคิดว่าตัวเขาเป็นอะไร เป็นใคร เป็นอย่างไร
 5. ความคิดรวบยอดทางสังคม (Social Concepts) เช่น เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชน ประชาธิปไตย ศีลธรรม และพฤติกรรม ที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ เป็นต้น
 6. ความคิดรวบยอดทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Concepts) มีความสัมพันธ์กับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความขบขัน ซึ่งความคิดรวบยอดทั้ง 2 อย่างนี้ ขึ้นอยู่กับความคิดรวบยอดทางสังคม ตัวอย่างของความคิดรวบยอดชนิดนี้ เช่น สุนทรียภาพในการเขียนรูปภาพ ดนตรี เป็นต้น
 7. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความขบขัน (Concepts of Humour) ซึ่งพัฒนาอยู่ในขอบข่ายของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่เป็นที่ตั้ง บางสิ่งเป็นของขบขันในสังคมหนึ่ง แต่ไม่อาจขบขันในสังคมหนึ่งได้
 8. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ (Miscellaneous Concepts) เช่น เกี่ยวกับความตาย สงคราม เพศ เป็นต้น
- ส่วนบรูเนอร์ และคนอื่น ๆ (Bruner and others. 1957 : 41 - 45) ได้แบ่งความคิดรวบยอดออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความคิดรวบยอดร่วมลักษณะ (Conjunctive Concepts) เป็นความคิดรวบยอดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมกันของลักษณะเฉพาะ (Attributes) ตั้งแต่หนึ่งลักษณะหรือมากกว่า เช่น สมุดสีเขียว ดอกไม้สีแดง สุนัข แมว และสิ่งที่เราพบเห็นเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะเฉพาะที่มาร่วมกัน ได้แก่ สี ขนาด รูปร่าง เป็นต้น

2. ความคิดรวบยอดแยกลักษณะ (Disjunctive Concepts) เป็นความคิดรวบยอดที่วางอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะที่สังเกตได้ เป็นส่วนของวัตถุแต่ละชิ้นในกลุ่ม เช่น กลุ่มที่จัดสัตว์สี่เท้าทุกชนิดไว้ด้วยกัน หรือเสื้อผ้าทุกชนิดที่มีสายในแนวตั้งไว้ด้วยกัน

3. ความคิดรวบยอดสัมพันธ์ลักษณะ (Relational Concepts) ได้แก่ ความคิดรวบยอดที่อาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและส่วนประกอบของกลุ่ม เช่น การจัดกลุ่มให้ผู้ชาย ผู้หญิง และเด็กอยู่ด้วยกัน หรือการนำไม้ขีดไฟไปสัมพันธ์กับบุหรี่ยี่ เพราะเราใช้ไม้ขีดไฟจุดบุหรี่

ดี เซคโก ได้แยกความคิดรวบยอดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ความคิดรวบยอดลักษณะรวม (Conjunctive Concept) ได้แก่ คนที่บ้านสวย

2. ความคิดรวบยอดลักษณะเลือก (Disjunctive Concept) เช่น ไม่เป็นพิชก็เป็นสัตว์

3. ความคิดรวบยอดลักษณะสัมพันธ์ด้วยเหตุผล (Rational Concept) เช่น เงินเพื่อเพราะค่าของเงินตกต่ำ (De Cecco, 1968 : 390 - 395)

4. ความสำคัญและประโยชน์ของความคิดรวบยอด

ชม ภูมิภาค ได้ให้ความสำคัญของความคิดรวบยอดที่มีต่อการศึกษา ดังนี้

1. ช่วยลดความซับซ้อนของสิ่งแวดล้อม
2. ทำให้รู้จักสิ่งของรอบตัวเรา
3. ทำให้เราไม่ต้องเรียนซ้ำอีกครั้งหนึ่ง
4. เป็นตัวบ่งชี้ทิศทางให้แก่เราในการปฏิบัติ เพื่อการแก้ปัญหา
5. ช่วยเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น (ชม ภูมิภาค, 2525 : 30)

ในด้านประโยชน์ของความคิดรวบยอด นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของความคิดรวบยอด ดังนี้

1. ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีระบบไม่สับสน เรียนรู้ได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก
2. ทำให้เกิดความประหยัด ที่ไม่ต้องเรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากเกินไปจนเกิน

ความจำเป็น

3. ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้กว้างขวาง สร้างเสริมความรู้ต่อไปได้มากขึ้นและเร็วขึ้น (อาคม จันทสุนทร. 2522 : 49 ; อ้างอิงมาจาก Bruner. n.d.)

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนความคิดรวบยอด โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. ฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์เป็น
2. สอนภาษาไทยได้เร็วขึ้นอย่างน้อย 2 เท่า เพราะตามแผนการสอนให้สอนมาตราตัวสะกดทีละแม่ หรือคาบละ 1 แม่ 1 เรื่อง แต่การสอนแบบให้เกิดความคิดรวบยอดนี้เอา 2 แม่เป็นอย่างน้อยมาเปรียบเทียบกัน ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่สอนแยกกันอยู่ เช่น คำพ้องรูป คำพ้องเสียง ฯลฯ ก็นำมาสอนด้วยกัน เพื่อให้เปรียบเทียบกันได้
3. ผลของการสอนให้ฝึกสร้างความคิดรวบยอด จะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยตัวเอง ทำให้เข้าใจคำต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น เพราะคำเป็นเครื่องหมายแทนสิ่งที่นักเรียนมองเห็นลักษณะร่วมกันเอง ดังนั้นความเข้าใจในการอ่านก็จะเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว การคิดจะชัดเจนขึ้น มีผลให้พูด เขียนได้ดีขึ้น และฟังเข้าใจได้ดีขึ้นด้วย (นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ. 2527 : 174)

5. วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

นักการศึกษาได้เสนอแนะวิธีสอนความคิดรวบยอดไว้หลายวิธีการ วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ได้อาศัยหลักการต่าง ๆ ของนักการศึกษาต่อไปนี้

ดี เชคโก ได้เสนอแนะวิธีสอน เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดไว้ 9 ขั้น คือ

1. กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่า เขาจะต้องแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้างหลังจากที่ได้เรียนความคิดรวบยอดนั้นไปแล้ว

2. วิเคราะห์ความคิดรวบยอดที่จะสอน ถ้าความคิดรวบยอดที่จะสอนมีลักษณะเฉพาะหลายลักษณะก็พยายามลดลักษณะที่ไม่จำเป็นลง โดยเน้นลักษณะเด่นและสำคัญและจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น

3. ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของความคิดรวบยอด
4. เสนอตัวอย่างที่เกี่ยวข้องทั้งทางบวกและทางลบ
5. เสนอตัวอย่างที่ละอันในระยะใกล้เคียงกันหรือต่อเนื่องกันหรือเสนอพร้อมกัน
6. เสนอตัวอย่างทางบวกอันใหม่ แล้วให้นักเรียนบอกว่า ใช้ความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นหรือไม่ ถ้านักเรียนบอกได้ แสดงว่านักเรียนเข้าใจความคิดรวบยอดนั้น
7. ทดสอบการเรียนรู้ความคิดรวบยอดของนักเรียนโดยเสนอตัวอย่างทางบวกทางลบ แล้วให้นักเรียนเลือก
8. ให้นักเรียนบอกคำจำกัดความความคิดรวบยอดนั้น
9. ให้นักเรียนได้ตอบสนองและได้แรงเสริมจากการตอบสนองนั้น

(De Cecco. 1968 : 402 - 416)

ชัยพร วิชชาวุธ ได้เสนอแนวทางในการสอนความคิดรวบยอดไว้ดังนี้คือ

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นนี้ผู้สอนจะบอกผู้เรียนว่า เรียนเรื่องอะไร เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และผู้สอนจะบอกประโยชน์ของความคิดรวบยอดที่จะสอน
2. ขั้นแสดงตัวอย่าง ขั้นนี้จะเสนอตัวอย่างทั้งของจริงและรูปภาพ
3. ขั้นสรุปรวบยอด ขั้นนี้จะให้นักเรียนเป็นผู้สรุปด้วยตนเอง
4. ขั้นทดสอบ ขั้นนี้ต้องการทบทวนความเข้าใจที่ถูกต้องของนักเรียน

(ชัยพร วิชชาวุธ. 2520 : 5 - 7)

ชม ภูมิภาค ได้ให้ความเห็นในการสอนความคิดรวบยอด ซึ่งอาจจะดำเนินการได้ดังนี้

1. บรรยายให้ทราบก่อนว่า การเรียนความคิดรวบยอดนั้น นักเรียนจะต้องกระทำอะไรได้บ้าง

2. ครูต้องวิเคราะห์ลักษณะของความคิดรวบยอดนั้นว่า มีลักษณะใดด้านใดประการใด อะไรที่เป็นลักษณะสำคัญหรือลักษณะเด่น อะไรเป็นลักษณะที่ไม่สำคัญ
3. ให้นักเรียนรู้ลักษณะที่เด่นนั้น ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงถึงความคิดรวบยอดนั้น
4. เสนอตัวอย่างความคิดรวบยอดนั้นหลาย ๆ ตัวอย่าง
5. เสนอตัวอย่างใกล้เคียงกัน และจะต้องอยู่ด้วยกัน
6. เสนอตัวอย่างใหม่ที่เกี่ยวข้องให้นักเรียนบอกว่า ใช่ ไม่ใช่
7. ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนด้วยการเสนอตัวอย่างพร้อมกันทั้งทางบวกและทางลบ แล้วให้นักเรียนเลือกตัวอย่างออกมา
8. ให้นักเรียนให้คำจำกัดความของความคิดรวบยอดนั้น
9. ให้นักเรียนได้มีการตอบสนองด้วยการเสริมแรง

(ชม ภูมิภาค. 2528 : 77)

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ได้ให้แนวทางในการสอน ให้นักเรียนรูความคิดรวบยอดไว้

7 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. บอกจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมแก่ผู้เรียน
2. กำหนดลักษณะเด่นในความคิดรวบยอดนั้น
3. ให้นักเรียนอ่านชื่อความคิดรวบยอดนั้น
4. ยกตัวอย่างทางบวก และทางลบให้ดู โดยวางตัวอย่างไว้ทางเดียวกัน เพื่อ

สะดวกในการเปรียบเทียบ

5. ให้ตัวอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
6. ทดสอบความรู้ โดยการนำตัวอย่างมาให้ดู แล้วเลือกตัวอย่างที่ถูกต้องที่สุด
7. ให้นักเรียนบอกคำจำกัดความของความคิดรวบยอดนั้น ๆ

(นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ. 2522 : 2)

จะเห็นได้ว่า กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด ที่นักการศึกษากล่าวมานี้ จะมี

ขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ตรงกัน คือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของผู้เรียนในขั้นแรก เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
2. ขึ้นเสนอตัวอย่างให้ผู้เรียนเลือกแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้
3. ขึ้นให้ผู้เรียนไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ซ้ำ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น
4. ขึ้นทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน อาจจะโดยการเสนอตัวอย่างซ้ำ หรือเป็นการฝึกฝนให้เข้าใจยิ่งขึ้น

5. ให้แรงเสริมเพื่อสรุปความคิดของผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อาจจะโดยการทดสอบ สังเกตจากการแสดงพฤติกรรมตอบสนองจากสิ่งเร้าใหม่

วิธีสอนที่มีการสอนความคิดรวบยอดนี้ อาศัยแบบฝึกที่ประกอบด้วยตัวอย่างที่สร้างขึ้นมาให้มีลักษณะตรงตาม "ชื่อประเภท" ที่ประกอบกันขึ้นเป็น "ความคิดรวบยอด/หลักการ"

ในแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในแต่ละแบบฝึกจะเสนอตัวอย่าง 4 ตัวอย่าง เป็นตัวอย่างทางบวก 2 ตัวอย่าง ทางลบ 2 ตัวอย่าง หรือถ้าเป็นตัวอย่างที่ตรงกันข้ามกันไม่ได้ ก็เสนอตัวอย่างของสิ่งที่เป็นคนละชนิดกัน ชนิดละ 2 ตัวอย่าง ในกรณีที่จำเป็นอาจเสนอ 6 ตัวอย่าง สำหรับชื่อประเภท 3 ชื่อก็ได้ หรือในกรณีที่ต้องการให้แบบฝึกยากขึ้น จะเพิ่มจาก 4 ตัวอย่าง เป็น 6 ตัวอย่างก็ได้

ความเป็นมาในการค้นพบและเผยแพร่ "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" ออกแบบโดย นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ มีดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ.2517 นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ และวีรยุทธ วิเชียรโชติ

(2517 : 75) ได้เริ่มใช้วิธีสอนความคิดรวบยอด นำหน้าวิธีสอนแบบสืบสวน-สอบสวน เป็นครั้งแรกในวิชาสังคมศึกษา (ก่อนหน้านั้น คือในปี พ.ศ.2513 วีรยุทธ วิเชียรโชติ ได้สร้างวิธีสอนแบบสืบสวน-สอบสวนขึ้น โดยปรับปรุงจากวิธีสอนแบบ Inquiry Training ของ R. Suchman แล้วใช้สอนเฉพาะในวิชาวิทยาศาสตร์) ความคิดรวบยอดทางสังคมที่สอนในครั้งแรกนั้น เป็นหลักรัฐศาสตร์ คือ "หลักการถ่วงดุลของอำนาจทางการปกครอง" ในระดับ "สภาตำบล" เพื่อให้ผู้เรียน "บรรลุความคิดรวบยอด" ที่เป็นหลักรัฐศาสตร์ดังกล่าวได้ง่ายขึ้น

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ได้เสนอแนววิธีสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ โดยเสนอรูปแบบการเล่นไม้กระดกที่ไม่สมดุลหนึ่งรูป ควบคู่กับคำถามว่า จะต้องใช้หลักใดแก้ไขและป้องกันปัญหาความแตกแยกในตำบล (ซึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดดุลแห่งอำนาจทางการเมืองการปกครองในสภาพนั้น) เมื่อใช้รูปแบบการเล่นไม้กระดกช่วยแล้ว ผู้เรียนก็ตอบได้ นับเป็นเทคนิควิธีสอนที่ต่างไปจากกาเย่และนักจิตวิทยาทางการศึกษาท่านอื่น ๆ

ในปี พ.ศ.2521 ซึ่งเป็นปีที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ประกาศใช้ นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2521) ได้สร้าง "แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" ขึ้นมาใช้สอน โดยมีตัวอย่างทั้งทางบวกทางลบ ข้างละสองตัวอย่าง รวมเป็นสี่ตัวอย่าง เป็นผลให้เกิด "กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด" ขึ้นได้ในตัวผู้เรียน นั่นคือ ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตัวอย่างทั้งสี่ได้ "แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" ที่สร้างขึ้นนี้ ใช้เทคนิควิธีสอนในแนวเดียวกันกับที่เคยใช้ในปี พ.ศ.2517 ซึ่งใช้วิธีสอนความสมดุลของไม้กระดก เพื่อนำเข้าสู่วิธีสอน ความสมดุลของอำนาจทางการเมืองการปกครอง "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" นั้นวิธีใช้ "แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดพื้นฐานสำหรับการสอนขั้นต่อไป ได้แก่ (1) กระบวนการวิเคราะห์และ (2) กระบวนการสังเคราะห์ วิธีสอนนี้ออกแบบโดย นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ มีอยู่ 5 แบบด้วยกัน 3 แบบแรกเป็นกระบวนการวิเคราะห์ 2 แบบหลังเป็นกระบวนการสังเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิธีสอนแบบที่ 1 เป็น "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" โดยอาศัย "แบบฝึกในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน" ที่มีเนื้อหาเดียวกันกับ "แบบฝึกในขั้นสอน" ต่างกันตรงที่แบบฝึกแรกง่ายกว่า ใช้สอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุความคิดรวบยอดที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน

วิธีสอนแบบที่ 2 เป็น "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" โดยอาศัย "แม่แบบ" ที่ได้จาก "แบบฝึกในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน" มาเป็นเครื่องชี้แนะให้ผู้เรียนบรรลุความคิดรวบยอดจาก "แบบฝึกในขั้นสอน" "แม่แบบ" ก็คือ ลักษณะและคุณสมบัติที่ผู้เรียนแยกออกมาได้จากตัวอย่างของประเภท (1) ที่ประกอบกันขึ้นเป็นความคิดรวบยอด/หลักการ (ในแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ) โดยตรง หรือ (2) ที่เกี่ยวข้องใน

ลักษณะ เป็นพื้นฐานของความคิดรวบยอด/หลักการอีกทีหนึ่ง ลักษณะและคุณสมบัติที่ผู้เรียนแยกได้จาก "แบบฝึกในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน" จะตรงกันกับลักษณะและคุณสมบัติที่ผู้เรียนจะแยกได้ในภายหลังจากการเรียนด้วย "แบบฝึกในขั้นสอน" จัดเป็นวิธีสอนแบบวิเคราะห์

วิธีสอนแบบที่ 3 เป็น "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" โดยอาศัย "แบบฝึกในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน" ที่มีเนื้อหาต่างกับ "แบบฝึกในขั้นสอน" โดย "แบบฝึกในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน" มีเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ "แบบฝึกในขั้นสอน" เป็นเนื้อหาทางสังคมศาสตร์ แต่เป็น "แม่แบบ" ได้เพราะคัดเลือกเฉพาะหลักทางวิทยาศาสตร์มีลักษณะและคุณสมบัติตรงกันกับหลักทางสังคมศาสตร์ จัดเป็นแบบวิเคราะห์ออกแบบขึ้นสำหรับใช้สอนความคิดรวบยอดทางสังคมที่ยาก และจำเป็นต้องสอนให้เป็นพื้นฐานของผู้เรียนเสียก่อน เพื่อให้บรรลุความคิดรวบยอดทางสังคมศาสตร์อีกทีหนึ่ง

วิธีสอนแบบที่ 4 เป็น "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" ซึ่งดัดแปลงมาจาก "วิธีสอนแบบอารยวิถีในกระบวนการสืบสวน-สอบสวน" โดยดัดทอนให้สั้นลง เหมาะกับนักเรียนระดับประถมศึกษา จัดเป็นแบบสังเคราะห์ ใช้สอนเมื่อความคิดรวบยอดที่ต้องการให้นักเรียนบรรลุ เป็นความคิดรวบยอดในวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ซึ่งจะต้องมีการทดลองให้เป็นจริง และอธิบายโดยการโยงระหว่างความคิดรวบยอดที่เป็นเหตุกับความคิดรวบยอดที่เป็นผล

วิธีสอนแบบที่ 5 เป็น "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุหลักการจัดเป็นแบบสังเคราะห์ โดยฝึกให้ผู้เรียน "สังเคราะห์" จากการโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดที่เป็นเหตุกับความคิดรวบยอดที่เป็นผล เช่น การนำเอา "คุณลักษณะ" หรือ "คุณสมบัติ" ที่ค้นพบในแบบที่ 1, 2, 3 หรือ 4 ข้างต้น (เป็นเหตุ) นำไปสังเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ การนำไปใช้ในรูปเทคโนโลยีทางสังคมหรือเทคโนโลยีทางวัตถุ (สุริรา เกียรติกังวาล, 2531 : 10 - 11)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดและ

ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรม

วนิดา ผ่องสุริยชัย (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสร้างสังกับและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีและหลักภาษาไทย ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวน-สอบสวน และวิธีสอนปกติ

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยวัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522 จำนวน 92 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 46 คน กลุ่มควบคุม 46 คน ใช้เวลา กลุ่มละ 35 คาบ ๆ ละ 45 นาที

ผลการทดลองพบว่า การสร้างสังกับและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

แต่หลังจากการทดลองการสร้างสังกับและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสูงขึ้นกว่าตอนก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ซึ่งใช้วิธีดัดแปลงมาจาก "วิธีสอนแบบอารยวิถีในกระบวนวิธีสืบสวน-สอบสวน" โดยดัดแปลงตอนให้สังกับเพื่อให้เหมาะกับนักเรียนระดับประถมศึกษา และวิธีการสร้างความคิดรวบยอดอีก 4 แบบ ได้นำมาใช้ในการทดลองในบางแผนการสอนของ สุชาติ สมสุข ศิริพร ประดับแก้ว และสุชีรา เกียรติกังวาล ปรากฏผลดังนี้

สุชาติ สมสุข (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ ความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนตาม "วิธีสอนแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" กับวิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2531 โรงเรียนเทศบาลสุขสำราญ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน กลุ่มควบคุม 20 คน ใช้เวลาทดลอง 72 คาบ ๆ ละ 20 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์

ผลการศึกษา นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนตาม "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" และกลุ่มควบคุมที่เรียนตามวิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ มีดังนี้

1. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์รวมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ในตอนหลังสอนสูงขึ้นกว่าตอนก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีผลสัมฤทธิ์รวมเฉพาะด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ในตอนหลังสอนไม่แตกต่างกัน

3. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์รวมเฉพาะด้านวิเคราะห์และสังเคราะห์ในตอนหลังสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคงทนในการเรียนรู้ที่วัดด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

5. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำในตอนหลังสอนสูงขึ้นกว่าตอนก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

6. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำในตอนหลังสอนไม่แตกต่างกัน

ศิริพร ประดับแก้ว (2531 : บคัตย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ และความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนตาม "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" และวิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนวัดลาดเป้ง อำเภอสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 50 คน โดยกลุ่มทดลองเรียนด้วย "วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" 25 คน กลุ่มควบคุมเรียนด้วย "วิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ" 25 คน ใช้เวลาทดลอง 69 คาบ ๆ ละ 20 นาที เป็นเวลา 1 เดือน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในตอนหลังสอนสูงขึ้นกว่าตอนก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ เปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในตอนหลังสอนไม่แตกต่างกัน
3. ความคงทนในการเรียนรู้ที่วัดด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในตอนหลังสอนไม่แตกต่างกัน
4. ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในตอนหลังสอนแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
5. ความคงทนในการเรียนรู้ที่วัดด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในตอนหลังสอนแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในตอนหลังสอนสูงขึ้นกว่าตอนก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
7. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในตอนหลังสอนแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
8. ความคงทนในการเรียนรู้ที่วัดด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในตอนหลังสอนแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุป: เกียรติกมล (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ และความคงทนในการ

เรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามวิธีสอน "ด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" และวิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 จำนวน 60 คน โรงเรียนเมืองนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ใช้เวลาทดลอง 59 คาบ ๆ ละ 20 นาที รวมเวลา 5 สัปดาห์

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ ของกลุ่มทดลอง ระหว่างตอนก่อนสอนและหลังสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ ของกลุ่มควบคุม ระหว่างตอนก่อนสอนและหลังสอนไม่แตกต่างกัน
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ เปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ตอนหลังสอนไม่แตกต่างกัน
4. ความคงทนในการเรียนรู้ที่วัดด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
5. ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตอนหลังสอนเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
6. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ กับผลสัมฤทธิ์ด้าน ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนของกลุ่มควบคุมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
7. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ กับผลสัมฤทธิ์ด้าน ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมรวมกัน มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

8. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำกับผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ของกลุ่มทดลอง มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

9. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำกับผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ของกลุ่มควบคุม สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

10. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ กับผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมรวมกัน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า "การสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" ซึ่งส่วนใหญ่ได้ทดลองในชั้นประถมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จะมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นทุกครั้ง จึงนับว่า เป็นการสอนที่เพิ่มความสามารถในการเรียนให้แก่ผู้เรียนในด้านที่สูงกว่าความรู้ ความจำ ความเข้าใจทั่ว ๆ ไป เหมาะแก่การนำไปทดลองใช้ในการสอนวิชาที่เป็นนามธรรมมากที่สุด เช่น การทดลองใช้ในการสอนวิชาจริยศึกษา

เสวก สุระประเสริฐ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตจังหวัดชลบุรี และศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ และความแตกต่างในด้านอาชีพ รายได้ และระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 325 คน โดยใช้เครื่องมือแบบทดสอบความคิดรวบยอดทางจริยธรรม และแบบทดสอบพฤติกรรมทางจริยธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทดสอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ไม่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ของนักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพ รายได้ และการศึกษาต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ครั้งนี้ เป็นการหาผลความสัมพันธ์ทางจริยธรรม โดยใช้วิธีแบบสำรวจในชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งทำให้ทราบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมและการหาความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำนั้นไม่แตกต่างกัน

วิเชียร พงษ์ประเสริฐ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามตามแบบลิเคอร์ต (Likert Type Scale) สืบหาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรม 7 คุณลักษณะ คือการรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดุสสาหะ ความยุติธรรม และความมีเหตุผล กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2525 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 450 คน

ผลปรากฏว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมทุกคุณลักษณะทางจริยธรรมอยู่ในระดับที่พึงประสงค์

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมทุกคุณลักษณะทางจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองต่างกัน มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมทุกคุณลักษณะทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาราญ มั่งคั่ง (2532 : บทคัดย่อ) ที่ใช้แบบสอบถามตามแบบ ลิเคอร์ท สํารวจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรม 7 คุณลักษณะ เช่นเดียวกับ วิเชียร พงษ์ประเสริฐ โดยได้สำรวจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดลพบุรี ในปีการศึกษา 2531 จำนวน 387 คน และพบในส่วนที่แตกต่างกันในการคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย 5 คุณลักษณะ คือนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชายในด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความอดุสาหะและความมีเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสำรวจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาดังกล่าว เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ปกครองและการมีคุณลักษณะทางจริยธรรมในด้านความคิดรวบยอด ซึ่งปรากฏว่านักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของนักเรียนเท่านั้น

เนื่องจากยังไม่มี การวิจัยทดลองสอนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดในวิชาจริยศึกษามาก่อน ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดมาสอนในวิชาจริยศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยคาดหวังว่า ผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ซึ่งจำเป็นสำหรับการใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จากการสร้างความคิดรวบยอดทางจริยธรรม ซึ่งเน้นวิธีวัดผลประเมินผลในหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง 2533

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม

การพัฒนาจริยธรรมเป็นจิตลักษณะแนวใหม่ที่ได้รับความสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับกันว่าในชีวิตประจำวันของคนเรา จะต้องประสบปัญหาที่ซับซ้อนต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างก็ง่ายแก่การตัดสินใจแต่บางปัญหาก็มีความยุ่งยาก

ซับซ้อน ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยเหตุผล จึงจะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
ก่อให้เกิดผลดีทั้งส่วนรวมและส่วนตัว

สิ่งที่โคลเบิร์กสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็ก
ให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะขั้นสูงดีกว่าขั้นต่ำ โคลเบิร์กให้เหตุผลกับคำกล่าวของเขาไว้ดังนี้

1. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง จะสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง จะสามารถมองเห็นความแตกต่าง มองเห็นความ

เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และยึดความสามารถในการคิดหรือ
เข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ

(Edwin. 1976 : 188 - 193)

ประเทศไทยเริ่มมีงานวิจัยประเภทมุ่งชี้ความสำคัญของการให้พัฒนาจริยธรรม
และการค้นหาจริยลักษณะที่ควรส่งเสริมสำหรับสังคมไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ดังนี้

งานวิจัยชิ้นแรกคือ การวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" โดย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2519 และ 2520 : บทคัดย่อ)

ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนและนิสิตชาย หญิงอายุระหว่าง 11 - 25 ปี จำนวน
1,400 คน ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาไว้ในส่วนที่ควรระมัดระวังมากกล่าวคือ
ได้พบลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตนั้น ควรจะได้มีการปลูกฝังก่อน
ที่บุคคลจะอายุครบ 10 ปี เพราะเริ่มวัยรุ่น ลักษณะทางจริยธรรมทั้งสองประเภทนี้จะเริ่มคงที่
ผู้ที่มีฐานะครอบครัวยากจนจะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในช่วงวัยรุ่นตอนต้น แต่จะก้าวทันกลุ่มอื่น
เมื่อถึงวัยรุ่นตอนปลาย ส่วนลักษณะมุ่งอนาคตนั้น กลุ่มวัยรุ่นจะมีลักษณะนี้สูง แต่ลดลงอย่างรวดเร็ว
เมื่อมีอายุมากขึ้น ในด้านอิทธิพลการเลี้ยงดูนั้น การวิจัยนี้พบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของ
บุคคลอย่างมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากมีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงของผู้
ถูกศึกษาทุกระดับอายุ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม
และการเลี้ยงดูแบบควบคุมจำเป็นกว่าการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสำหรับครอบครัวประเภทนี้
หลังจากงานวิจัยเรื่องนี้แพร่หลายออกไปแล้ว ได้มีนักศึกษาและนักจิตวิทยาสนใจศึกษาจริยลักษณะ
ด้านการพัฒนาจริยธรรมกันมาก งานวิจัยเหล่านี้ได้แก่

วริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยโดยการทดลองสอนความกตัญญูแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ปีการศึกษา 2524 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 270 คน ที่ได้รับการสุ่มจากเครื่องมือวัดระดับสติปัญญาตามแนวคิดของ เพียเจต์ เพื่อจัดกลุ่มเด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญา 3 ชั้น คือขั้นก้าวไปสู่ขั้นรูปธรรม ขั้นรูปธรรม และขั้นก้าวไปสู่ขั้นนามธรรม ชั้นละ 30 คน จากนั้นสุ่มเด็กในแต่ละชั้นของระดับสติปัญญาดังกล่าว เข้ากลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มที่สอนแบบธรรมด และกลุ่มควบคุม โดยใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูแก่เด็ก แบบทดสอบวัดทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูแก่เด็ก

ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสามกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

1. กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมด มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูแก่เด็ก และทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูแก่เด็กเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ มีทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูแก่เด็กดีกว่ากลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูแก่เด็กแตกต่างจากกลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีความคงทนของการเรียนรู้ ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับความกตัญญูแก่เด็ก ส่วนกลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมดไม่มี ความคงทนของการเรียนรู้ ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับความกตัญญูแก่เด็ก

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยการทดลองใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2526 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มละ 15 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่เด็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า

คุณธรรมด้านความกตัญญูสามารถเสริมสร้างให้เกิดในเด็กได้ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนกลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีการพัฒนา จริยธรรมแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ศศิธร บรรลือสินธ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยโดยใช้ตัวแบบที่มีต่อ คุณธรรมด้านความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ ปีการศึกษา 2529 จำนวน 40 คน (คัดจากคะแนนแบบสอบถามความกตัญญูทศเวทีตั้งแต่เบอร์เริ่มต้นไล่ ที่ 25 ลงมา จำนวน 80 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน)

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคุณธรรมด้านความกตัญญู ทศเวทีที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านความ กตัญญูทศเวทีที่สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากการศึกษาการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทศเวทีโดยวิธีสอนแบบ กลุ่มสัมพันธ์ การแสดงบทบาทสมมุติและการใช้ตัวแบบ พบว่า กลุ่มทดลองเหล่านี้มีการพัฒนา จริยธรรมด้านความกตัญญูทศเวทีสูงกว่าการสอนแบบปกติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิธีการสอนสามารถ พัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทศเวทีให้เกิดในเด็กได้

สุริยงค์ อัยรักษ์ (2517 : 57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความซื่อตรงต่อหน้าที่ มโนภาพเกี่ยวกับตน ความเกรงใจของเด็กไทยพุทธกับเด็กไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 240 คน เป็นเด็กไทยพุทธ 120 คน ไทยมุสลิม 120 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความซื่อตรงต่อหน้าที่ มโนภาพ เกี่ยวกับตน และความเกรงใจ ผลปรากฏว่า เด็กหญิงทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมมีความซื่อตรงต่อ หน้าที่ มโนภาพเกี่ยวกับตน และความเกรงใจสูงกว่าเด็กชาย

สุเชษฐ์ ม่าเหรัมย์ (2519 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการเป็น แบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายระดับ ม.ศ.1 และ ม.ศ.2 จำนวน 300 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 14 ปี 8 เดือน โดยสุ่มกลุ่มละเข้ากลุ่มทดลอง

4 กลุ่ม และกลุ่มควบคุมอีก 1 กลุ่ม กลุ่มละ 60 คน แต่ละกลุ่มมีทั้งผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำและสูง กลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบประเภทอายุผู้อื่นหรือประเภทอายุใจตนเอง และได้เห็นตัวแบบแต่ละประเภทแสดงอารมณ์ดีใจหรือเสียใจต่อการที่ตนมิได้โกงในการเล่นเกม ส่วนกลุ่มควบคุมมีโอกาสได้เล่นเกม แต่ไม่ได้เห็นตัวแบบและการแสดงอารมณ์ของตัวแบบ หลังจากการเล่นเกมแล้ว ผู้ถูกทดลองทั้งหมดถูกวัดระดับความวิตกกังวลในขณะที่เล่นเกม และการเห็นคุณค่าของรางวัล

ผลการทดลองนี้ปรากฏว่า ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูง และผู้ที่ไม่ได้เห็นตัวแบบ เป็นผู้มีพฤติกรรมโกงมากที่สุด ส่วนระดับจริยธรรมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว ไม่สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมโกงของบุคคลได้อย่างแม่นยำ แต่ก็ยังมีความสำคัญมากเพราะเป็นเครื่องชี้บอกว่า ถ้ามีตัวแบบที่ดีแล้ว ผู้ที่จะรับรู้และเลียนแบบมากที่สุด คือผู้ที่มีระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำนั้นมีการเลียนแบบน้อยกว่า และจะเลียนแบบผู้กระทำผิดก็ต่อเมื่อตัวแบบนั้นมีลักษณะจูงใจให้เลียนแบบมากเป็นพิเศษเท่านั้น

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเมืองเลย จังหวัดเลย ในปีการศึกษา 2524 จำนวน 40 คน โดยสุ่มให้นักเรียนออกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีนักเรียนที่มีทัศนคติจากการสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมก่อนการทดลองที่สอบได้คะแนนอยู่ในกลุ่มสูง กลาง ต่ำ คละกัน

กลุ่มทดลองจะได้รับการใช้ "แม่แบบ" ซึ่งเป็นสไลด์การ์ตูนเรื่องประกอบเสียงรวม 5 เรื่อง จำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลา 5 วันติดต่อกัน และทดสอบหลังการทดลองอีกครั้งหนึ่ง

ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับแม่แบบ มีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิวัฒน์ อัสวาณิชย์ (2523 : 55 - 56) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ และเปรียบเทียบวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดรวม 5 ภาค ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้น ป.5 ม.2 และ ม.ศ.4 รวม 856 คน พบว่า

1. วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ระดับชั้นเรียนแตกต่างกันมีความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่วินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน
3. ผู้ปกครองต่างระดับการศึกษา กัน เด็กมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน
4. เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. เด็กหญิงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กชายที่ระดับ .05
6. เด็กต่างจังหวัดมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กในกรุงเทพมหานครที่ระดับ .05 แต่มีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

จากผลการทดลองเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ดังกล่าว พบว่า การให้อิทธิพลที่เป็นแม่แบบและการให้เห็นตัวแบบที่มีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ จะมีผลให้ผู้ที่ได้รับการทดลองให้เห็นแม่แบบและตัวแบบ จะพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนหญิงจะมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนชาย และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฮาร์ทฮอร์น และเมย์ (Thompson. 1952 : 515 ; citing Hartshorne and May. n.d.) ที่ว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะซื่อสัตย์สุจริตมากกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ

พิชาญ์ สาอาจศรี (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองการสอนจริยศึกษาด้วยวิธีสอนแบบซินดิเคต (Syndicate) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดพรหมโลก จำนวน 65 คน แยกเป็นกลุ่มทดลอง 32 คน และกลุ่มควบคุม 33 คน และจากโรงเรียนชุมชนวัดทอนหงส์ จำนวน 66 คน แยกเป็นกลุ่มทดลอง 33 คน และกลุ่มควบคุม 33 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เนื้อหาจริยศึกษา 4 เรื่อง คือความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนแบบซินดิเคต กับกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านจริยศึกษา ทศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้งสองโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบซินดิเคตสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

บัณฑิต พัดเย็น (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนสามอำเภอ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกับนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 375 คน โดยศึกษาจริยธรรมของนักเรียน 6 ประการ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความอดุสาหะ และความยุติธรรม

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้งสามอำเภอมีกิจกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกับนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ปรีชา ศรีสมยศ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาโดยใช้บทบาทสมมุติและการใช้อภิปรายกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 โรงเรียนวัดประสาธนิกร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร จำนวน 50 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 25 คน กลุ่มที่ 1 สอนด้วยวิธีสอนแบบใช้บทบาทสมมุติ กลุ่มที่ 2 สอนด้วยวิธีสอนแบบใช้อภิปรายกลุ่ม กลุ่มละ 30 คาบ ๆ ละ 20 นาที โดยให้นักเรียนศึกษารายละเอียด คุณลักษณะในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่เรียนการใช้อภิปรายกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านจริยศึกษา ทักษะคิดทางด้านจริยศึกษา และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการศึกษาการพัฒนาการทางด้านจริยธรรม ในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความอดุสสาหะ และความยุติธรรม ทักษะคิดทางด้านจริยธรรม และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่สอนแบบซินติเคท การใช้บทบาทสมมุติ และการใช้อภิปรายกลุ่ม ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านจริยศึกษา ทักษะคิดทางด้านจริยธรรมสูงขึ้นกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ และการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสอนโดยวิธีแบบต่าง ๆ ย่อมทำให้เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านจริยศึกษาสูงขึ้นได้ ซึ่งมีผลทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวสูงขึ้นด้วย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเขตจังหวัดอื่น ๆ

สุลลัย มหากันธา (2532 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ในจังหวัดปัตตานี" วัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีเพศต่างกัน
2. ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน
3. ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของเด็กก่อนวัยเรียน
4. ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนในระดับอายุต่างกัน

ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนอายุระหว่าง 4 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก ปีการศึกษา 2530 ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 90 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

เด็กก่อนวัยเรียนที่มีเพศต่างกัน มีจริยธรรมไม่แตกต่างกัน เด็กก่อนวัยเรียนที่มีระดับอายุต่างกัน มีจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยได้เสนอแนะ ดังนี้

1. ควรได้มีการศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียน กับที่ยังไม่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียน
 2. จากการวิจัยพบว่า เด็กอายุ 4 ปี มีจริยธรรมเกิดขึ้นแล้วหลายด้านจึงควรศึกษากับเด็กที่มีอายุ 3 ปี
 3. ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมและปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสมตามระดับพัฒนาการของเด็ก
- (สุวลัย มหากันธา. 2532 : 47 - 56)

สมใจ สุริยะกุล (2523 : บทคัดย่อ) ได้สร้างบทเรียนสื่อประสมเพื่อใช้สอนวิชาจริยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิมพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน และในด้านความมีวินัยแห่งตน นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีวินัยแห่งตนสูงกว่าก่อนการเรียน

อัมพิกา บัฏมานนท์ (2516 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของกระบวนการสังคมประกิต และความเกรงใจระหว่างเด็กไทยพุทธกับเด็กไทยมุสลิม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 7 โดยเป็นนักเรียนไทยพุทธ 50 คน และนักเรียนไทยมุสลิม 50 คน ผลการศึกษาพบว่า ขบวนการสังคมประกิตนั้น เด็กไทยพุทธได้รับความอบอุ่นจากแม่มากกว่าเด็กชายไทยมุสลิม แม่ของเด็กชายไทยพุทธเข้าไปก้าวก่ายเรื่องของลูกมากกว่าเด็กชายไทยมุสลิม ในด้านความเกรงใจนั้นพบว่า เด็กหญิงไทยพุทธมีความเกรงใจสูงกว่าเด็กไทยมุสลิมและเด็กหญิงมุสลิม ส่วนเด็กชายไทยพุทธกับเด็กชายและเด็กหญิงไทยมุสลิมนั้นไม่พบความแตกต่างกัน

ธำรงค์ดี เบ็ญชาอิด (2528 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนนทบุรี"

มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระหว่างเพศเดียวกันที่ต่างระดับชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเมื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศเดียวกันก็พบว่า ทั้งนักเรียนเพศชายและเพศหญิง มีผลสัมฤทธิ์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับเจตคติต่อจริยธรรม ทั้งด้านการรับรู้ มาตรฐานสังคม และด้านการรับรู้ตนเองนั้น ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศเดียวกัน ทั้งในระหว่างชั้นเรียนและต่างระดับชั้นเรียน

ไม้ม้วน อับดุลกาเดร์ และ ค้วน ขาวหนู ได้ศึกษาเรื่อง "บทบาทของสถาบันครอบครัว การศึกษาและศาสนาต่อการปลูกฝังจริยธรรม" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของเยาวชนที่ปฏิบัติอยู่ การได้รับการอบรม ความคาดหวังทางด้านจริยธรรม ตลอดจนศึกษาถึงอิทธิพลของพ่อแม่ ครู ผู้สอนศาสนา (พระสงฆ์, ไต่ครู) ที่ส่งผลถึงการปฏิบัติจริยธรรมของเยาวชน โดยมุ่งศึกษากับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 4 โรงเรียน ในเขตจังหวัดยะลา บัตตานี จำนวน 126 คน นับถือพุทธ 59 คน อิสลาม 67 คน ชาย 70 คน หญิง 56 คน อยู่ในเขตสุบาภิบาล/เทศบาล 72 คน นอกเขต 47 คน

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงในเกณฑ์ดี ค่ำ ๆ กันในทุกเพศทุกศาสนา และถิ่นที่อยู่ของเยาวชน เยาวชนได้รับการสั่งสอนอบรมจริยธรรมโดยส่วนรวมจากพ่อแม่ และครู มากกว่าได้รับจากผู้สอนศาสนา เยาวชนได้รับการสั่งสอนอบรมจากพ่อแม่เรื่องการประหยัคมากกว่าจริยธรรม ครูเน้นการสอนเรื่องการไม่เสพยาเสพติดและสิ่งเสพติดให้โทษ ความขยันหมั่นเพียร วินัย สำหรับพระสงฆ์และไต่ครู สั่งสอนเรื่องการไม่เล่นการพนัน การเสียสละ และความเมตตาเท่า ๆ กับ จริยธรรม นอกจากนี้เยาวชนคาดหวังจะได้มีการอบรมจริยธรรมให้มากขึ้น เยาวชนได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ในเรื่องการประหยัค จากครูในเรื่องวินัยอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม ส่วนอิทธิพลที่ได้รับจากครูผู้สอนศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง (บรรณานุกรมงานวิจัยเล่มที่ 1 ศูนย์สนเทศทางการวิจัยการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. :

ปี พ.ศ. 2526 สมเด็จพระสังฆราช (2526 : บวรวิมล) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาค่านิยมจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันการศึกษาครู ที่ตั้งอยู่ในเขตซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม" วัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาค่านิยมทางจริยธรรมของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาครูที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม ตัวอย่างประชากรเป็นอาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี วิทยาลัยครูยะลา และวิทยาลัยพลศึกษา นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นสูงสุดของแต่ละสถานศึกษาในปีการศึกษา 2525 จำนวนทั้งสิ้น 1,075 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์เลือกค่านิยมจริยธรรมทั้ง 16 ประเภทไม่แตกต่างกัน โดยได้เลือกค่านิยมด้านความซื่อสัตย์เป็นอันดับแรก ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงานเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ และอันดับสุดท้ายเลือกมุ่งอัสระภาพ เสรีภาพแห่งตนและสังคม เลือกการเก็บออมและประหยัดเป็นอันดับรองสุดท้าย
2. อาจารย์ชายและอาจารย์หญิงต่างก็เลือกค่านิยมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน นอกจากอาจารย์ที่มีอายุการทำงานต่างกัน เลือกค่านิยมจริยธรรมต่างกันที่ระดับ .05
3. นักศึกษาเลือกค่านิยมไม่แตกต่างกัน โดยเลือกความซื่อสัตย์สุจริตไว้สูงสุด รองลงมาเป็นด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญูต่อเวทีเป็นอันดับที่สาม เลือกการยึดมั่นในศาสนาเป็นอันดับสุดท้าย และการปฏิบัติตามระเบียบและแบบแผนของสังคมเป็นรองอันดับสุดท้าย
4. ผลการเปรียบเทียบตามเพศ สถานศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น แต่ละกลุ่มก็เลือกค่านิยมในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
5. เมื่อทำการเลือกค่านิยมของอาจารย์และนักศึกษามารวมกัน พบว่าเลือกใกล้เคียงกันมาก โดยเลือกความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอันดับแรก ความเมตตากรุณาเป็นอันดับที่ 2 และความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงานเป็นอันดับที่ 3 ส่วนอันดับสุดท้ายและรองสุดท้ายคือ ด้านอัสระภาพ เสรีภาพแห่งตนและสังคม และยึดหลักความยุติธรรมตามวิถีประชาธิปไตย

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจริยศึกษาและศีลธรรม ซึ่งมีทั้งระดับ
ก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสถาบันการศึกษาครูที่เกี่ยวข้องกับการจัด
การเรียนการสอนจริยศึกษาและศีลธรรม พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีจริยธรรมไม่แตกต่างกัน
ทั้งที่มีเพศต่างกันและการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน สำหรับระดับประถมศึกษานั้นพบว่า นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมีเจตคติ
ต่อจริยธรรมในด้านการรับรู้ตนเองและด้านการรับรู้มาตรฐานสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งในระหว่าง
เพศเดียวกันที่ต่างระดับชั้นเรียน ส่วนในระดับมัศึกษานั้นพบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมด้าน
จริยธรรมอยู่ในเกณฑ์ดีเท่า ๆ กัน ในทุกเพศ ทุกศาสนา และถิ่นที่อยู่ ส่วนการเลือกค่านิยม
จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันการศึกษาครูนั้นพบว่า อาจารย์เลือกค่านิยมทั้ง
16 ประเภทไม่แตกต่างกัน รวมถึงระหว่างอาจารย์หญิงและอาจารย์ชาย นักศึกษาเลือกค่านิยม
ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับอาจารย์ ซึ่งต่างก็เลือกความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอันดับแรก ความเมตตา
กรุณาเป็นอันดับที่ 2 และความขยันหมั่นเพียรเป็นอันดับที่ 3 จะเห็นได้ว่า ได้มีผู้สนใจการศึกษา
ค่านิยม จริยธรรมในทุกระดับ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการหาทางแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและการใช้
หลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ.2532 นางนาถ สถาวโรตม และสุนิสา ลีวิวัฒน์ (2532 :
บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิม ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ
ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านศาสนาและเพศของนักเรียน ตัวอย่าง
ประชากร เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ปีการศึกษา 2530 จำนวน 357 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ทั้งนักเรียนไทยพุทธ และไทยมุสลิมต่างก็มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
อยู่ในระดับที่ 3 ซึ่งเป็นระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ นักเรียนไทยพุทธ และไทยมุสลิม เพศชาย

และเพศหญิงมีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเฉพาะด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนไทยพุทธชายกับไทยมุสลิมชาย ไทยพุทธหญิงและไทยมุสลิมหญิง มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันในด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบตามลำดับ

ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้พัฒนาจริยธรรมของนักเรียนให้มีระดับการให้เหตุผลในระดับที่สูงขึ้นโดยให้มีความรู้สึกว่า จะต้องกระทำด้วยความสำนึกของตนเอง ไม่ใช่เพราะมีเงื่อนไข และการควบคุมภายนอก ส่วนการวิจัยที่พบว่า ศาสนามีอิทธิพลต่อระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน สถาบันศาสนาควรหาวิธีการปลูกฝังอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน โดยเน้นทางการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปด้วย ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในส่วนที่จะเป็นการอบรมปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียน ควรเอาใจใส่และให้ความสนใจในการพัฒนาระดับจริยธรรมของนักเรียนทั้งชายและหญิง โดยเฉพาะนักเรียนชาย นอกจากนี้จำเป็นต้องสร้างลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางสังคมให้เหมาะสมดีงาม ร่วมมือร่วมใจกันเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนได้มีประสบการณ์และถือปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควร ซึ่งจะสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างดียิ่ง (นางนภา สภาวโรดม และ สุนิสา สิริวิพันธ์, 2532 : 47 - 56)

วิสุทธิ ธารงวิศว (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดยะลา ในปีการศึกษา 2526 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 200 คน และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเฉพาะที่สอนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนา จำนวน 200 คน รวมทั้งหมด 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเชิงสถานการณ์ จำนวน 40 ข้อ จากคุณลักษณะจริยธรรม 5 เรื่อง คือความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดยะลา พบว่า ความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5 ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงของทั้ง 2 ประเภทโรงเรียน มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ทุกคุณลักษณะ ยกเว้นเรื่องความขยันหมั่นเพียร นักเรียนหญิงอยู่ในระดับขั้นที่ 5

3. นักเรียนโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความเมตตากรุณา และความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่คุณลักษณะอื่นไม่พบความแตกต่างกัน

4. นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงของทั้งสองประเภทโรงเรียน มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความรับผิดชอบ เพียงคุณลักษณะเดียวที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่คุณลักษณะอื่นไม่พบความแตกต่างกัน

5. นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่คุณลักษณะอื่นไม่พบความแตกต่างกัน

ในการเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นพบว่า ต่างก็มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับที่ 3 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์ และมีการให้ระดับแตกต่างกันในบางหัวข้อคุณธรรมเท่านั้น ส่วนการเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดยะลา ส่วนใหญ่จะมีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับที่ 4 นักเรียนหญิงและนักเรียนชายให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทุกคุณลักษณะ ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเรื่องความรับผิดชอบเพียงอย่างเดียวที่แตกต่างกัน ซึ่งนับว่านักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นที่พึงประสงค์ตามพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรม

4. งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและจริยธรรม

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศที่พอจะเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

ไรด์ (Ried. 1965 : 78 - 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Moral and Spritual Values To Teach or Not To Teach" มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจทัศนคติของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความเห็นว่าควรจะเน้นเรื่องศีลธรรมจรรยาในการสอนในห้องเรียน วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในซานดิเอโก (Sandiago) ด้วยการสุ่มตัวอย่างจากครูที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ จำนวน 105 คน เพื่อถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูมีความคิดเห็นว่า ครูทุกคนควรสอนศีลธรรมจรรยาในห้องเรียน ครูหมวดวิชาต่าง ๆ ควรที่จะแทรกการสอนศีลธรรมไว้ในวิชาที่ตนสอน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากเห็นว่าศีลธรรมนั้นควรเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสอนในห้องเรียน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยไม่เห็นด้วยถึงการสอนศีลธรรมในห้องเรียน

วิลเลียม (William. 1969) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Theaching About Religion in Secondary School Social Studies" เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการสอนศาสนาในวิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษา และเสนอแนะการสอนศาสนาที่เกี่ยวข้องกับประวัติหรือวัฒนธรรมของโลก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบตรวจสอบและสำรวจปัญหาทางการสอน 3 ชิ้น ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยทั้ง 3 ชิ้นนี้ มาใช้ศึกษาคามวิธีการทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการวางแผนการสอนศาสนาต่าง ๆ ของชาวอินเดีย ญี่ปุ่น ตะวันออกกลาง และสหรัฐอเมริกา แล้วนำมาวิเคราะห์พบว่า ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับวิธีการเรียนการสอนศาสนาแบบสืบสวนสอบสวน (Inguiry Centered Methods) และในการสอนศาสนานั้น ครูควรพยายามค้นหาวิธีการส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันตั้งกฎเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับศาสนาที่มีผู้นับถือในสังคม และควรหลีกเลี่ยงที่จะประเมินผลเปรียบเทียบคุณความดีของประเพณีทางศาสนาที่แตกต่างกัน

ลองค์โกบาร์ดี (Longobardi. 1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effects of Teacher Training Seccions on The Moral Development of Their

Students" มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลครูที่ใช้เหตุผลในทางจริยธรรมกับนักเรียน โดยใช้ลำดับขั้นการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kolhberg) โดยตั้งสมมติฐานว่า ครูที่เคยได้รับการพัฒนาจริยธรรมด้วยตนเองมาโดยเฉพาะ ย่อมพัฒนาจริยธรรมนักเรียนได้ดีกว่าครูที่ขาดประสบการณ์ด้านนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนขนาดกลางที่อยู่ในตำบลเล็ก ๆ ทางตะวันตกของบอสตัน (Boston) ครูเหล่านี้ได้ผ่านการฝึกทั้งในด้านเทคนิค การนำการอภิปรายทางจริยธรรม และยังเข้าร่วมในการอภิปรายทางจริยธรรมที่ยาก ๆ เพื่อส่งเสริมและยกระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมในตนเองของครูเหล่านั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม คือ The Defining Issues Test กับครูและนักเรียนโดยให้ทำก่อนและหลังการฝึก ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มครูที่เคยมีประสบการณ์และกลุ่มครูที่มีระดับขั้นของการพัฒนาการทางจริยธรรมดีขึ้น แต่เมื่อนำทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันแล้ว ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยสรุปว่า

1. การให้การอบรมครูยังไม่เพียงพอ
2. ผู้วิจัยคิดว่ามีนัยสำคัญอยู่ตรงที่ว่าครูแต่ละคนแม้จะรู้และเข้าใจในสถานการณ์ที่ยาก ๆ นั้นก็ตาม แต่ก็อาจมีปฏิกิริยาแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของเขา

3. อาจจะเป็นไปได้ในกรณีที่ครูยังไม่เข้าใจสถานการณ์ที่ยากนั้นจริงจนกว่าเขาจะมีประสบการณ์ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า การวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งวิจัยขั้นเรียนกับครูในฐานะที่เป็นผู้พัฒนาจริยธรรมให้ดีขึ้น

งานวิจัยในต่างประเทศ ในเรื่องทัศนคติของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า ครูควรสอนศีลธรรมจรรยาในห้องเรียน และควรสอนสอดแทรกไว้ทุกวิชา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมาก สำหรับปัญหาการสอนศาสนาในวิชาสังคมศึกษานั้นพบว่า ควรสอนศาสนาแบบวิธีสืบสวนสอบสวน และควรหลีกเลี่ยงการประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบคุณความดีของศาสนาแต่ละศาสนาที่แตกต่างกัน ส่วนเรื่องการประเมินผลครูที่เคยได้รับการพัฒนาจริยธรรมตามลำดับขั้นของ โคลเบิร์ก กับครูที่ขาดประสบการณ์ทางด้านนี้พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มสามารถพัฒนาจริยธรรมให้กับนักเรียนได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผลการวิจัยสรุปว่า การให้การอบรมครูยังไม่เพียงพอ ซึ่ง

นับว่า ในเรื่องดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรให้มีการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กในทุก ๆ ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองแตกต่างกัน
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน
5. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่าของกลุ่มควบคุม
6. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
7. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
8. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. แบบแผนการทดลอง
6. วิธีดำเนินการทดลอง
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการจัดสอนวิชาอิสลามศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา 2534 ซึ่งมีทั้งหมด 43 โรงเรียน มีการจัดห้องเรียนแบบคละ โดยมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนของโรงเรียนบ้านยานิง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากประชากรดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งหมด 60 คน โดยจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน โดยกลุ่มทดลอง สอนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด และกลุ่มควบคุม สอนโดยวิธีสอนแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการสอนสำหรับวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดใช้สอนกลุ่มทดลอง
2. แผนการสอนสำหรับวิธีสอนแบบปกติ ใช้สอนกลุ่มควบคุม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ เป็นหลัก ได้แก่ ความกตัญญูต่เวที ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความเป็นผู้มีวินัย วัฒนธรรม ความเมตตา กรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ แต่ละหลักประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ต่อบิดามารดา บทบาทหน้าที่ต่อญาติพี่น้อง บทบาทหน้าที่ต่อครูบาอาจารย์ และบทบาทหน้าที่ต่อเพื่อนบ้าน
4. แบบทดสอบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ และบทบาทหน้าที่ต่อบุคคลทั้ง 4 ประเภท เช่นเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอนจริยศึกษาที่มีชุดการเรียนรู้การสอนสำหรับวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด เป็นแผนการสอนและชุดการเรียนรู้การสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดคุณธรรม 6 ประการเป็นหลัก ได้แก่ ความกตัญญูต่เวที ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความเป็นผู้มีวินัย วัฒนธรรม ความเมตตา กรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ แต่ละหลัก ประกอบด้วย หน้าที่ต่อบิดามารดา หน้าที่ต่อญาติพี่น้อง หน้าที่ต่อครูอาจารย์และหน้าที่ต่อเพื่อนบ้าน แผนการสอนรายคาบนี้ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้การสอนที่มีแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดของหลักธรรม 6 ประการข้างบนนี้ แบบฝึกแต่ละแบบฝึกประกอบด้วยตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม คือ เป็นสถานการณ์ทั้งทางบวก ทางลบ ชนิดละ 2 ตัวอย่าง วิธีสอนขั้นที่ 1 ใช้วิธีถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสังเกตเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างจนได้ลักษณะแล้วตั้งชื่อประเภทได้ ซึ่งแสดงว่าบรรลุความคิดรวบยอดนั้น ๆ ด้วยตนเอง ขั้นที่ 2 ฝึกทักษะการสังเกตสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทักษะการอธิบายเหตุผลของสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น โดยการอภิปรายกลุ่ม ขั้นที่ 3

ให้นักเรียนอภิปรายสรุปเลือกแนวทางที่ครูต้องการให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมนั้น ๆ ขึ้นตอน
ในการสร้างแผนการสอนรายคาบ และชุดการเรียนรู้การสอนนี้

1.1 ศึกษาความมุ่งหมายของวิชาจริยศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า (1) เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น
แก้ปัญหาเป็น (2) เน้นให้ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยที่ดีสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย และสามารถสร้าง
ประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้

1.2 ศึกษาความมุ่งหมายของวิชาจริยศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 ฉบับปรับปรุง 2533 พบว่า (1) เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น คำนึงเป็น แก้ปัญหาเป็น และมี
จุดมุ่งหมายให้มีความรู้ ความเข้าใจคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม สามารถวิเคราะห์วิจารณ์
เสนอแนะแนวทางเลือกเพื่อปฏิบัติตนได้จนเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการ
พัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคม (2) จุดมุ่งหมายในข้อ (1) ได้แก่สามารถวิเคราะห์
วิจารณ์ และเสนอแนะแนวทางเลือก มีส่วนตรงกันทั้งกระบวนการ 9 ขั้นบางข้อ เพราะ
ทั้งกระบวนการ 9 ขั้นเองก็เป็นสิ่งที่พึงประสงค์จากการเรียนการสอนด้วย ส่วนขั้นตอนของ
การสอนในวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด จะนำไปสู่การเกิดทักษะกระบวนการ
9 ขั้นได้บางขั้นตอน เมื่อสร้างบทเรียนให้มีการงานขึ้น (3) พบว่ามีการจัดโครงสร้างของ
จริยศึกษาใหม่ แทนที่จะมีคุณธรรม 30 ประการอย่างเดิม เปลี่ยนเป็นการคัดเลือกคุณธรรมหลัก
มาเพียง 13 ประการ ในคุณธรรมหลักแต่ละข้อจะมีคุณธรรมประเภทเดียวกันรวมอยู่ด้วยใน
คุณธรรมหลักนั้น เช่น คุณธรรมหลักเรื่องความสามัคคี จะมีคุณธรรมเรื่องความไม่เห็นแก่ตัว
ความมีน้ำใจเป็นธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ส่วนในชั้น ป.1 - 2
จะบูรณาการวิชาจริยะ ศิลปะ พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์มาหลอมรวมกันเข้าด้วยกัน แบ่งออกเป็น
6 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทั้งในระดับชั้น ป.1 - 6 นี้ จะเพิ่มคุณธรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนอันเป็นคุณธรรม
สำคัญในการพัฒนาตนเอง อาชีพและสังคม

1.3 ศึกษาจริยศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช
2523 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการพบว่า (1) ยังเน้นการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

และ (2) เน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจริยธรรม ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แต่ไม่มีทักษะกระบวนการ 9 ขั้นเป็นจุดมุ่งหมาย ดังนั้น ในการสร้างแผนการสอนรายคาบและชุดการเรียนรู้การสอนเพื่อการวิจัยครั้งนี้ จึงต้องมีทักษะกระบวนการ 9 ขั้น เป็นจุดหมายด้วย ทั้งนี้เพราะ วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด จะนำไปสู่ผลคือทักษะกระบวนการ 9 ขั้น บางขั้นได้ด้วยเมื่อเพิ่มภาระงานเข้าไปในบทเรียน และเมื่อศึกษาจริยศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ฉบับปรับปรุง 2534 (ฉบับร่าง) พบว่า (1) เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนาอิสลาม ให้ความรู้ ความสามารถพื้นฐาน การวิเคราะห์ วิจัย และการนำคุณธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (2) เน้นโครงสร้างคุณธรรม 13 ประการ ในระดับชั้น ป.3 - 6 เช่นเดียวกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง 2533)

1.4 ศึกษาคู่มือครูตามโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 พบว่า ได้เสนอแนวทางการใช้วิธีสอนหลายวิธีทั้งการสอนแบบอภิปราย แบบสาธิต แบบแก้ปัญหา ฯลฯ

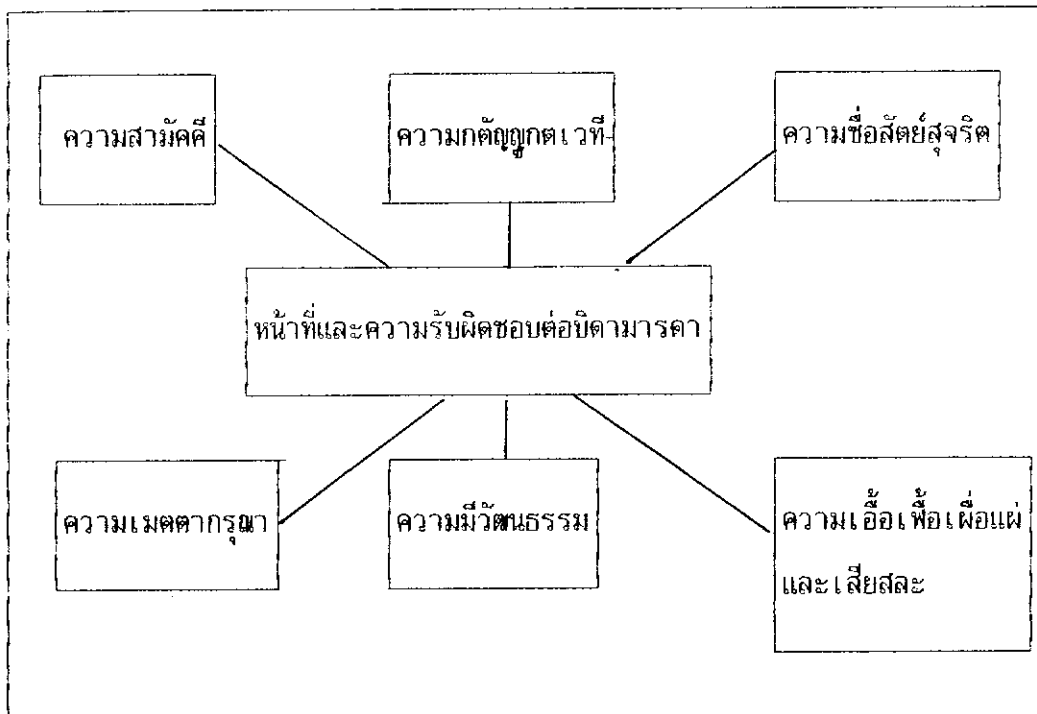
1.5 ศึกษาหนังสือเรียนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 และหนังสืออ่านเพิ่มเติม พบว่า มีเนื้อหาสาระตามหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 และรายละเอียดเพิ่มเติมจากหลักบัญญัติของศาสนาอิสลาม นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดได้

1.6 ศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัยและงานการสัมมนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม พบว่า ศาสนาอิสลาม มีวัฒนธรรมอิสลาม โครงสร้างของอิสลาม พิธีกรรมต่าง ๆ และการสอนจริยศึกษาสอดคล้องกับเอกสารหลักสูตรอิสลามศึกษา

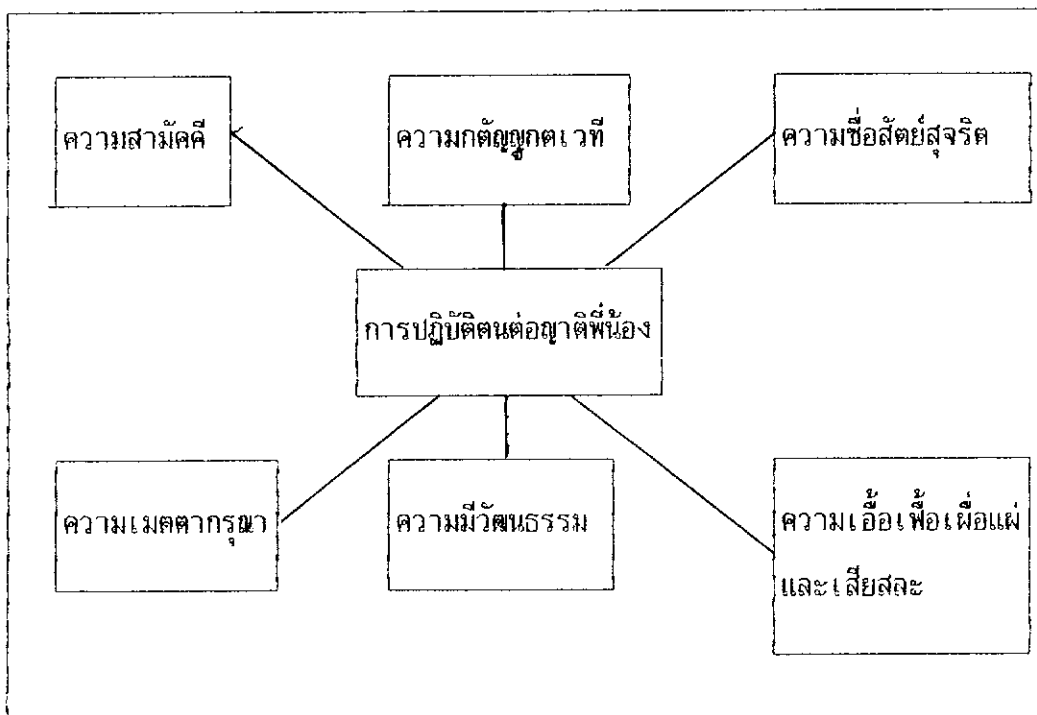
1.7 ศึกษาแผนการสอนอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า (1) เน้นวิธีสอนหลายวิธีการ เช่น การสาธิต การอภิปราย การบรรยาย ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมนำไปฝึกปฏิบัติได้จนเป็นนิสัยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แต่หลักสูตรประถมศึกษา 2533 ปรับปรุงแล้ว จึงต้องเพิ่มกระบวนการบางขั้นในกระบวนการ 9 ขั้นในแผนการสอนด้วย

ในการเสนอวิธีสอนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ (2) โครงสร้างเนื้อหาในแผนการสอนอิสลามศึกษา ตรงข้ามกับแนววิธีสอนความคิดรวบยอด คือแผนการสอนอิสลามศึกษาเน้นสถานการณ์หลากหลาย เป็นแกนกลาง และมีบางคุณธรรมไปเน้นในวิชาศาสนบัญญัติ และศาสนประวัติ โดยโครงสร้าง เนื้อหาในแผนการสอนอิสลามศึกษาแสดง เป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

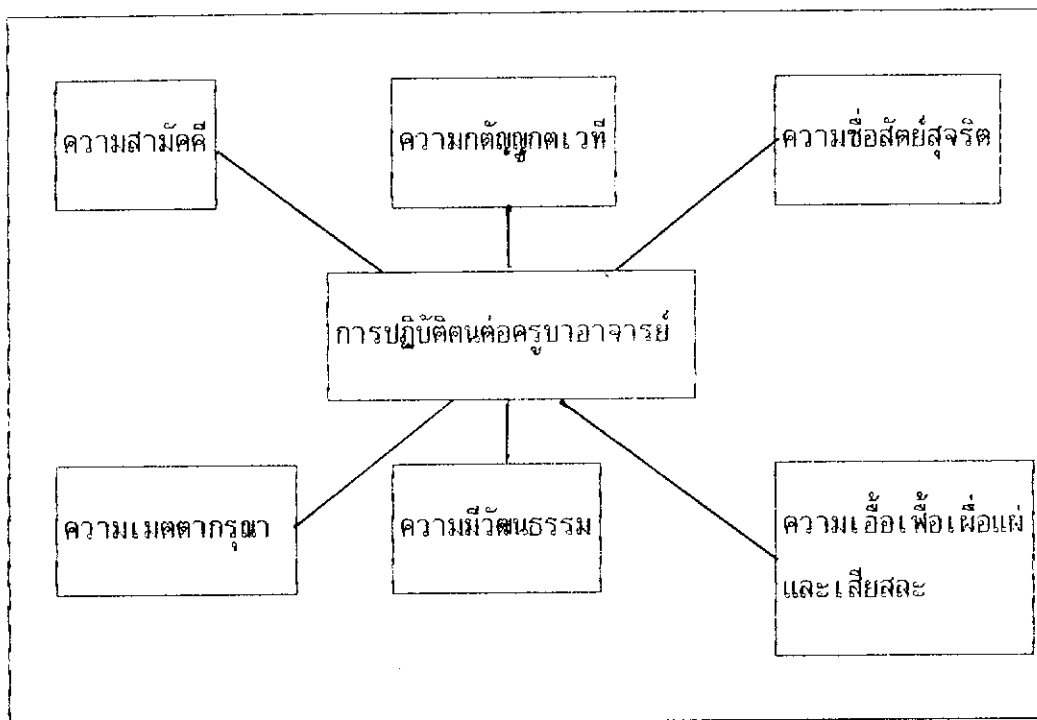
1.

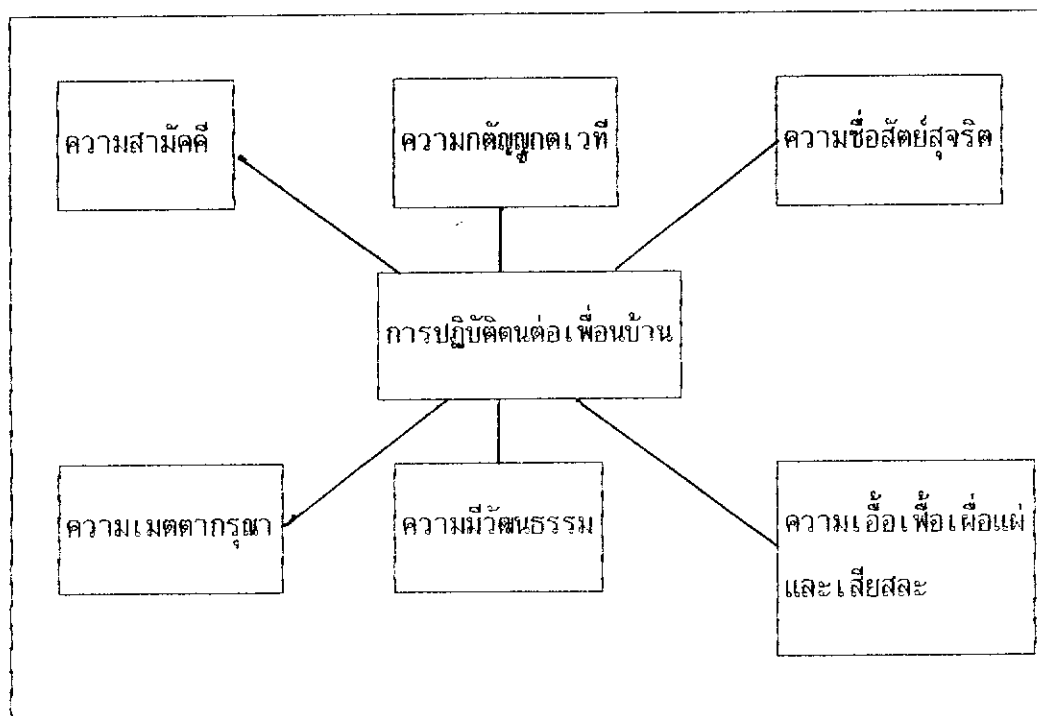
2.

3.

4.

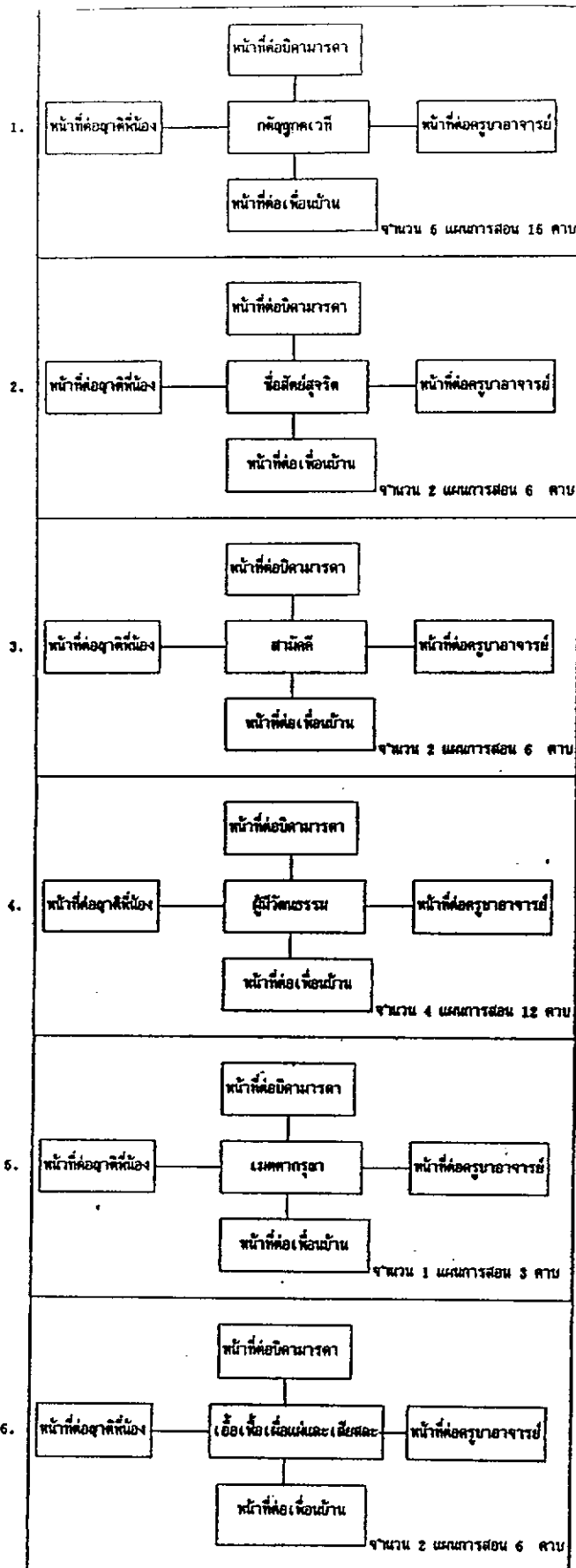
ภาพประกอบ 3 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนอิสลามศึกษาวิธีสอนแบบปกติ

1.8 วิเคราะห์และเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สัมพันธ์กับขั้นตอนการสอน
 ในวิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนจริยศึกษาที่ต้องการ
 ให้ผู้เรียนเกิดความรู้และรู้จักการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ ฯลฯ อันเป็นเป้าหมายของหลักสูตร
 ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง 2533

1.9 เขียน (1) แผนการสอนรายคาบและ (2) ชุดการเรียนรู้การสอน
 ความคิดรวบยอด มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนรูปแบบตามกระบวนการสอนด้วยแบบฝึกสร้าง
 ความคิดรวบยอด

1.10 นำแผนการสอนและชุดการเรียนรู้การสอนที่สร้างเสร็จแล้วเสนอ
 คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานเพื่อพิจารณาแก้ไขสื่อการเรียนรู้การสอนให้ถูกต้องตามหลัก
 และขั้นตอนการสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

1.11 ปัญหาในการสร้างแผนการสอน คือ โครงสร้างเนื้อหาในแผนการสอน
 อิสลามศึกษาตรงกันข้ามกับแนวการสอนความคิดรวบยอด คือ เน้นสถานการณ์ที่หลากหลาย
 มากกว่าการเน้นคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตร
 ประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 ถ้าสอนตามโครงสร้างเนื้อหาในหลักสูตร นักเรียนจะจับ
 ความคิดรวบยอดของหลักธรรม จริยธรรมไม่ได้ เนื่องจากความหลากหลายของสถานการณ์
 ประเด็นที่ปรึกษาจึงเปลี่ยนโครงสร้างเนื้อหาให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแกนกลาง ซึ่งจะ
 ตรงกับเป้าหมายในด้านเนื้อหาของหลักสูตรซึ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรมด้วย ดังโครงสร้าง
 เนื้อหาใหม่ จึงยึดหลักธรรม จริยธรรม 6 ประการเป็นหลัก คือ ความกตัญญูต่อเวที ความซื่อสัตย์
 สุจริต ความสามัคคี ความมีวินัย ความเมตตา กรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
 โดยให้ผู้เรียนมีหน้าที่ปฏิบัติต่อบุคคล 4 ประเภท ต่อแผนการสอนทั้งแผน แผนละ 3 คาบ คาบละ
 20 นาที รวมทั้งหมด 16 แผนการสอนใช้เวลา 48 คาบ ดังนี้

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา แผนการสอนอิสลามศึกษา วิธีสอนโดยใช้
แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

แม้จะเปลี่ยนโครงสร้างเนื้อหาเพื่อเน้นคุณธรรม จริยธรรม แต่เนื้อหายังครบตามหลักสูตรอิสลามศึกษาศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2533 ทุกประการ

1.12 นำแผนการสอนที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนอิสลามศึกษาและเนื้อหาอิสลามศึกษา ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามเพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประกอบด้วย

1.12.1	นายไพฑูรย์ เจ๊ะแอ	ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษา
อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส
1.12.2	นายสุนทร ปิยะวสันต์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี
1.12.3	นายอดิศักดิ์ พัฒนปรีชาวงศ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอยี่งอ
จังหวัดนราธิวาส
1.12.4	นายเหม มั่นศรีธา	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอ
สุไหงโกลิก จังหวัดนราธิวาส
1.12.5	นายมะดาโอ๊ะ สนิ	วิทยาการสอนอิสลามศึกษา
โรงเรียนบ้านกาเยาะมาตี
อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันอย่างน้อย 3 ท่าน ถือเป็น
เกณฑ์ที่เหมาะสม

1.13 นำแผนการสอนที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนใกล้เคียง ซึ่งมีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน คือ โรงเรียนบ้านบุเกะตาโฆงสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกระแจะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 25 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับเวลาที่ใช้สอน สื่อการเรียนและกิจกรรมที่ใช้สอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มทดลอง

2. กระบวนการสร้างแบบฝึก

การสร้างแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชาจริยศึกษา ขอบข่ายเนื้อหาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2523 และหลักสูตรอิสลามศึกษา ฉบับปรับปรุง 2534 (ฉบับร่าง) แผนการสอนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 หนังสือเรียนอิสลามศึกษา ชั้น ป.1 - 6 และหนังสืออ่านเพิ่มเติมแล้ว พบว่า โครงสร้างเนื้อหาเดิม เป็นโครงสร้างที่ไม่เหมาะสมกับวิธีสอนความคิดรวบยอดดังนี้

2.1.1 โครงสร้างหนึ่งใช้หน้าที่ของบุคคลในบทบาทคู่หนึ่งเป็นหลัก เช่น บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยระหว่างพ่อแม่กับลูก ญาติผู้ใหญ่กับตัวนักเรียนเอง ฯลฯ ซึ่งมีหลายบทบาท และในเวลาเดียวกันก็ให้สอนคุณธรรมหลาย ๆ ข้ออยู่ในบทเดียวกัน

2.1.2 วิธีสอนความคิดรวบยอดด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด เป็น การสอนความคิดรวบยอดที่ละหลักธรรมและบทบาทหน้าที่ระหว่างบุคคลหนึ่งคู่

2.1.3 การสอนเนื้อหาในเนื้อหาอิสลามศึกษาทำให้เรื่องที่จะต้องสอน นักเรียนนั้นกระจัดกระจาย

2.1.4 แต่วิธีสอนความคิดรวบยอดจะเน้นสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเดียวซ้ำ ๆ เพื่อให้ นักเรียนมีความแม่นยำในสิ่งที่จะต้องบรรลุความคิดรวบยอดนั้น

2.1.5 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดโครงสร้างใหม่ คือ แทนที่จะแบ่งบทบาทตามหน้าที่ ก็แบ่งบทบาทตามคุณธรรม โดยยกคุณธรรมข้อใดข้อหนึ่งขึ้นมาเป็นหลักหรือเป็นแกนกลาง และสอนหน้าที่ที่นักเรียนจะมีต่อบุคคลอื่นในบทบาทหน้าที่ที่ระบุไว้ใน 4 บทเรียนมารวมไว้ในแผนการสอนเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะสิ่งที่ผู้เรียนต้องบรรลุความคิดรวบยอดก็คือ คุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ (ความกตัญญูต่อเวที ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม ความเมตตากรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ) เป็นแกนกลาง โดยสอนคุณธรรม จริยธรรมที่ละหนึ่งประการเท่านั้น

2.2 สิ่งที่พบในแผนการสอนอิสลามศึกษาที่สำคัญคือ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนพึงแสดงตามหลักธรรมแต่ละข้อ แต่สิ่งที่ไม่ปรากฏเลยคือ คำนิยามหลักธรรม ว่าหลักธรรมแต่ละข้อนั้น มีนิยามว่าอะไร ดังนั้น จึงมีวิธีสร้างแบบฝึก ดังนี้

คำอธิบายที่เขียนไว้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาฉบับร่างยังมีบอกพฤติกรรมมากกว่าความรู้สึนึกคิดในใจ และพฤติกรรมที่กล่าวถึงเน้นเอาคุณธรรมอื่นเข้ามาผสมจนคุณธรรมหลักเลือนไป วิธีสร้างแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด จึงกระทำดังต่อไปนี้

แบ่งขั้นตอนของตัวอย่างออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 คือสร้างสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับหลักธรรม

ขั้นที่ 2 สร้างตัวอย่างความรู้สึนึกคิดในใจของตัวละครที่ตรงกับนิยามของคุณธรรมแต่ละข้อโดยไม่หาคำอธิบายของอิสลามศึกษาที่เขียนไว้มากมายใส่ทั้งหมด
(อยู่ในภาคผนวก)

ขั้นที่ 3 ยึดพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอนอิสลามศึกษาเฉพาะพฤติกรรมมาไว้ในขั้นนี้แบบฝึกละหนึ่งพฤติกรรม

2.3 วิธีกำหนดจำนวนแบบฝึกโดยมีคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการเป็นหลัก และโดยให้ครอบคลุมขอบข่ายวิชาจริยศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษา คือให้ครบจำนวนบุคคล 4 ประเภท ได้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน มีดังต่อไปนี้

ตาราง 1 การจัดพฤติกรรมของคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ ในการสร้างแบบฝึกสร้าง
ความคิดรวบยอด

คุณธรรม จริยธรรม	แผน การสอน ย่อย	พฤติกรรม	จำนวน แบบฝึก ตามจำนวน พฤติกรรม	บทบาทของ นักเรียน ความประเภท ของบุคคล	จำนวนแบบฝึก ตามจำนวน บุคคล
1. ความ กตัญญู กตเวที	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5	การปรนนิบัติดูแล การช่วยเหลือกิจการงาน การ สรรเสริญยกย่อง การไม่ลำเอียงบุคคล การขอพรและขอภัย จากอัลลอฮ์ให้แก่ท่าน	5	บิดามารดา ญาติ พี่น้อง ครู อาจารย์ เพื่อนบ้าน	4 3 4 4 4 } 19
2. ความ ซื่อสัตย์ สุจริต	1.1 1.2	การไม่พูดปด การไม่ขโมย	2	บิดามารดา ครู อาจารย์ เพื่อนบ้าน	3 3 } 6
3. ความ สามัคคี	1.1 1.2	การช่วยกันทำงาน การร่วมกันลงทุน	2	ญาติพี่น้อง เพื่อน บ้าน	2 2 } 4

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณธรรม จริยธรรม	แผน การ สอน ย่อย	พฤติกรรม	จำนวน แบบฝึก ตามจำนวน พฤติกรรม	บทบาทของ นักเรียน ตามประเภท ของบุคคล	จำนวนแบบฝึก ตามจำนวน บุคคล
4. ความ เป็น ผู้มี วัฒนธรรม และชนบ ธรรม นิยม ประเพณี	1.1 1.2 1.3 1.4	การใช้วาจาสุภาพ การให้ขนมและไป เยี่ยมเยียนในวัน สำคัญ การแต่งกายและการ ไปเที่ยวสถานที่ที่ เหมาะสม การให้สละและ ตอบรับสละ	4	ครู อาจารย์ เพื่อนบ้าน	2 2 2 3 9
5. ความ เมตตา กรุณา	1	การช่วยเหลือผู้ท้อ แกว่าและการให้ทาน	1	ญาติพี่น้อง และเพื่อน บ้าน	2 → 2
6. ความ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และ เสียสละ	1.1 1.2	การให้สิ่งของแก่ผู้ ขาดแคลน การให้สิ่งของแก่ผู้ โดยยอมเป็นผู้ ขาดแคลน (เสียสละ)	2	ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน	2 2 4

2.3 การกำหนดให้บุคคลมีพฤติกรรมทั้งความรู้สึกนึกคิดและการกระทำ โดยให้พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดนั้น ทำให้การสร้างแบบฝึกนี้แตกต่างจากแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดของวิชาอื่น ๆ โดยมีรูปแบบของแบบฝึก 1 ชุด ดังนี้

2.3.1 ในแบบฝึก 1 ชุด จะมีสถานการณ์ 2 สถานการณ์ แบ่งออกเป็น ตัวอย่าง 4 ตัวอย่าง โดยให้สถานการณ์ทั้ง ๆ มีทางบวก 1 ตัวอย่าง สถานการณ์ทางลบ 1 ตัวอย่าง เพราะฉะนั้นในแบบฝึก 1 ชุด จะมีตัวอย่างทางบวก 2 ตัวอย่าง ตัวอย่างทางลบ 2 ตัวอย่าง

2.3.2 ในตัวอย่างหนึ่ง ๆ จะแบ่งออกเป็น 3 ช่อง คือ

ช่อง ก. จะเป็นสถานการณ์นำเรื่อง วิธีสร้างสถานการณ์นำเรื่องนี้สร้างโดยอาศัยพฤติกรรมที่ระบุไว้ในแผนการสอน เป็นเครื่องบ่งว่าสถานการณ์แบบใดจะทำให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว เช่น ท้าบึ้ง ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนทำเมื่อถูกสั่งให้ทำอะไรที่ไม่พอใจ เป็นต้น

ช่อง ข. จะมีลักษณะเป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ตรงกับนิยามของหลักธรรม

การแสดงความรู้สึกนึกคิดนี้ จะแสดงเป็น 2 ตัวอย่าง ทางบวกหนึ่งตัวอย่าง และทางลบหนึ่งตัวอย่าง

วิธีสร้างคือ กำหนดให้ผู้เรียนซึ่งเป็นตัวละครในเรื่อง คิดตามนิยามของหลักธรรมเมื่อเป็นตัวอย่างทางบวก และคิดตรงกันข้ามกับหลักธรรม หรือไม่คิดตามหลักธรรมเมื่อเป็นตัวอย่างทางลบ

ข้อ ค. สร้างโดยนำพฤติกรรมจากแผนการสอนมาเสนอไว้
โดยตรง เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียน
ที่ต่อลงมาจากข้อ ข. เช่น ถ้าคิดตามหลักธรรม
ก็จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นทางบวก ถ้าไม่คิดตาม
หลักธรรมก็จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นทางลบ

2.4 จากโครงสร้างและรูปแบบของแบบฝึกดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยก็จะสร้างสถานการณ์
ที่กำหนดจาก 2.3 ให้เป็นตัวอย่างภาพ และบรรยายภาพในข้อ ก., ข. และ ค. ของตัวอย่าง
ทั้งทางบวกและทางลบของแบบฝึกในแต่ละชุดให้ตรงกับคุณธรรม จริยธรรมที่กำหนด เช่น ชุติความ
กตัญญู-กตเวที แล้วนำไปให้ประธานกรรมการตรวจสอบแก้ไขในตอนแรก 1 ดังนี้

2.4.1 ตรวจสอบสถานการณ์ว่า เหมาะสมกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้ใน
แผนการสอน (ข้อ ก.)

2.4.2 ตรวจสอบว่าความรู้สึกนึกคิดของตัวละครในเรื่องตรงตาม
หลักธรรมหรือไม่ (ข้อ ข.) เมื่อไม่ตรงกัน ประธานกรรมการก็ให้ปรับปรุงและสร้างให้
หมายเหตุ ข้อ ข. เป็นข้อที่มีปัญหามากที่สุดในการสร้างแบบฝึก
สร้างความคิดรวบยอด เช่น ผู้วิจัยให้ตัวละครคิดแก้ตัวเพื่อที่จะไม่แสดงพฤติกรรมกับหลักธรรม
ซึ่งไม่ตรงตามนิยามของหลักธรรมนั้น

2.4.3 ตรวจสอบว่า ตัวละครแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำตรงกับ
หลักธรรมที่กำหนดไว้แล้ว

การแก้ไขตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบฝึกที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้วาดเขียนภาพ
แต่ปรากฏว่า ผู้วาดภาพไม่เข้าใจวัตถุประสงค์จึงเขียนภาพไม่ตรงตามความต้องการ ประธาน
กรรมการจึงต้องออกแบบภาพให้ด้วย

หมายเหตุ การวาดภาพนั้น จำเป็นต้องออกแบบภาพให้ผู้วาดภาพด้วย และ
ให้มีคำพูด การบรรยายภาพประกอบอย่างละเอียด

การแก้ไขตอนที่ 3 คือการแก้ไขภาษาในสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อให้เป็น
ถ้อยคำสั้น ๆ ได้เขียนทั้งคำพูดและคำบรรยายไม่ไพเราะ ดังนั้น ประธานกรรมการตรวจสอบ
อีกครั้งหนึ่งในฐานะเป็นบรรณาธิการกิจ

ทั้งหมดนี้ ประธานกรรมการทำให้เฉพาะเรื่องมารยาทในการทำความเคารพกับเรื่องความกตัญญูแก่ผู้ที่ ต่อจากนี้ ผู้วิจัยจะสร้างเองทั้งหมด

2.5 นำแบบฝึกที่แก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาหลักการทางศาสนาอิสลามตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านหลักการศาสนา แล้วนำแบบปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจึงนำไปทดลองเพื่อตรวจสอบความยากง่ายของภาษาให้เหมาะสมกับความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพระรือโบออก จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่องครั้งที่ 1

2.6 นำแบบฝึกที่ปรับปรุงครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบุญเกะดาโง่งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน โดยทดลองใช้ประกอบกับแผนการสอนเพื่อศึกษาเวลา และความเป็นไปของกระบวนการเรียนการสอน และทดสอบการใช้แบบฝึก เพื่อหาคุณภาพของแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดเป็นครั้งที่ 2

2.7 นำแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนบ้านยานิง สำนักงานการศึกษาอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

3. แผนการสอนจริยศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบวิธีสอนปกติ ใช้กับกลุ่มควบคุมมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรจริยศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2533

3.3 ศึกษาคู่มือครูตามโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2

3.4 ศึกษาแผนการสอนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษา 5 - 6 กระทรวงศึกษาธิการ

3.5 ศึกษาหนังสือเรียนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 และหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา จำนวน 18 เล่ม

3.6 ศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัยและรายงานการสัมมนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม

3.7 วิเคราะห์จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สำหรับเนื้อหา 4 เรื่อง ที่ใช้สำหรับในการทดลอง

3.8 จัดทำแผนการสอนอิสลามศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2533 และเนื้อหาให้สอดคล้องกับแผนการสอนที่มีการสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด โดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนการสอนอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523.

3.9 นำแผนการสอนที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อพิจารณาแก้ไข แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจริยศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ประกอบด้วย ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ 1 ท่าน ศึกษาในเทศก์จังหวัด 1 ท่าน ศึกษาในเทศก์อำเภอ 2 ท่าน และวิทยากรอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้กับเวลาที่ใช้สอนในแต่ละข้อ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา จากหนังสือเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ขวาล แพร่ดกุล (2520 : 1 - 405) หนังสือการวัดผลการศึกษา ของ ไพศาล หวังพานิช (2526 : 1 - 204) หนังสือการทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการของ บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2527 : 1 - 211) และหนังสือการสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529 : 1 - 371)

4.2 สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรตามเนื้อหาที่นำมาทดลองสอนจากแผนการสอนอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจริยศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาและวิทยากรที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษาอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 ท่าน

4.3 ศึกษาเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้วิชาอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ฝ่ายโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเรียนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 (เอกสารอันดับที่ 34/2526 : 1 - 225)

4.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา เรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว การปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้อง การปฏิบัติตนต่อครูบาอาจารย์ การปฏิบัติตนต่อเพื่อนบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อ แล้วนำเสนอคณะกรรมการควบคุมปริมาณหนังสือ และผู้เชี่ยวชาญทางการวัดผลประเมินผลในวิชาจริยศึกษาประกอบด้วย

4.4.1	รศ.พวงรัตน์ ทวีรัตน์	อาจารย์สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4.4.2	อ.ดร.คิลก คิลกานนท์	อาจารย์สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4.4.3	ผศ.จันทิมา พรหมไชติกุล	อาจารย์สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าข้อสอบแต่ละข้อสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมตามตารางวิเคราะห์เนื้อหาการวัดหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์ประเมิน ดังนี้

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 124)

ให้คะแนน +1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น เป็นตัวแทนเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
ให้คะแนน 0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือไม่
ให้คะแนน -1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

4.5 นำแบบทดสอบที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ หาค่า IC โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป แล้วนำข้อที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

แล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านมะรือไบออก โรงเรียนบ้าน
บุเกะตาโมง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นโรงเรียนที่
อยู่ใกล้เคียงกัน มีสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกัน และได้เรียนจริยศึกษาในชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ไปแล้ว จำนวน 62 คน

4.6 นำผลการตรวจมาให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด
หรือไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 คำตอบในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

4.7 นำผลในข้อ 3.6 มาวิเคราะห์รายข้อ หาค่าความยากง่าย (p) และ
ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 27% ของ จุง เตห์ ฟาน โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีความยาก
ง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไป ได้จำนวน
40 ข้อ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 135 - 137) แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบ
ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา โดยใช้สูตร KR-20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 :
130 - 131) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.71

5. แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังต่อไปนี้

5.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมจากงานวิจัย
ของ เสวก สุระประเสริฐ (2529 : 56 - 92) วิเชียร พงษ์ประเสริฐ (2526 :
109 - 140) และสำราญ มั่งคั่ง (2532 : 66 - 85) เพื่อหารูปแบบการสร้างแบบทดสอบ
วัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

5.2 ผู้วิจัยเลือกรูปแบบแบบทดสอบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมจากงานวิจัย
ของ เสวก สุระประเสริฐ (2529 : 56 - 92) โดยมีลักษณะของคำถามและคำตอบแสดง
เป็นรูปภาพ รูปภาพทางด้านซ้ายมือจะเป็นรูปการ์ตูนและข้อความอธิบายการกระทำของการ์ตูน
อยู่ 3 เรื่อง แต่ละเรื่องนั้นภาพการ์ตูนจะแสดงพฤติกรรม จริยธรรมในเรื่องเดียวกัน เป็นคำถาม
(ปัญหา) เพื่อให้นักเรียนสรุปเป็นความคิดรวบยอดให้ได้ว่าเป็นสถานการณ์ของจริยธรรมใน
เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ คือความกตัญญูความที่ ความซื่อสัตย์
สุจริต ความสามัคคี ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความเมตตา

กรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ส่วนทางด้านขวามือเป็นคำตอบโดยมีภาพการ์ตูนและข้อความอธิบายการกระทำของการ์ตูนอยู่ 4 เรื่อง แต่ละเรื่องจะแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันและ 1 ใน 4 เรื่องนั้น จะแสดงพฤติกรรมด้านจริยธรรมที่มีลักษณะร่วมกับภาพทั้ง 3 ภาพทางด้านซ้ายมือ

แบบทดสอบจะเป็นสถานการณ์ที่ครอบคลุมคุณธรรม จริยธรรม 6 ประการ จำนวน 60 ข้อ ดังนี้

1. ความกตัญญูทดแทน	10 ข้อ
2. ความซื่อสัตย์สุจริต	10 ข้อ
3. ความสามัคคี	10 ข้อ
4. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติ
ตามขนบธรรมเนียมประเพณี	10 ข้อ
5. ความเมตตากรุณา	10 ข้อ
6. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	10 ข้อ

ดังตัวอย่าง

แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

วัตถุประสงค์

แบบทดสอบนี้ต้องการวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

-ความกตัญญูทดแทน	-ความเมตตากรุณา
-ความซื่อสัตย์สุจริต	-ความเป็นผู้มีคุณธรรม
-ความสามัคคี	-ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

คำชี้แจง

คำถามและคำตอบจะแสดงเป็นรูปภาพ โดยทางด้านซ้ายมือจะเป็นรูปภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นคุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องการศึกษาประเภทเดียวกัน และมีข้อความบรรยายประกอบจำนวน 3 ภาพ ซึ่งในทั้ง 3 ภาพนี้จะเป็นพฤติกรรมที่แตกต่างกัน แต่เป็นการแสดงคุณธรรม จริยธรรมอย่างเดียวกัน โดยจะมีตัวเลขกำหนดภาพเป็นภาพที่ 1 ภาพที่ 2 และภาพที่ 3 ภาพทั้งสามภาพนี้เป็นตัวคำถาม

ส่วนทางด้านขวามือจะเป็นตัวคำตอบซึ่งจะแสดงเป็นรูปภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แตกต่างกัน จำนวน 4 ภาพ โดยจะมีอักษรกำหนดเป็นภาพ ก ภาพ ข ภาพ ค และภาพ ง เพื่อให้นักเรียนเลือกภาพที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยภาพคำตอบนี้จะมีภาพใดภาพหนึ่งที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นคุณธรรม จริยธรรมอย่างเดียวกันกับภาพทางด้านซ้ายมือทั้งสามภาพ เมื่อนักเรียนหาภาพที่เป็นคำตอบทางด้านขวามือได้แล้ว ให้นักเรียนไปขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ทับอักษรในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง (1) ความกตัญญูทดแทน

แนวคิดในการหาคำตอบ

(1) ให้นักเรียนสังเกตภาพทางด้านซ้ายมือทั้งสามภาพก่อนว่าเป็นภาพแสดงคุณธรรม จริยธรรมใด ซึ่งแต่ละภาพจะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน แต่เป็นคุณธรรม จริยธรรมเดียวกัน ดังตัวอย่าง

- ภาพที่ 1 แสดงพฤติกรรมของฟาตีเมาะให้ของขวัญตอบแทนป้าแม่เนาะ เพื่อตอบแทนบุญคุณที่ป้าแม่เนาะ ได้ไปรับ-ส่งฟาตีเมาะที่โรงเรียน ทุกวัน
- ภาพที่ 2 แสดงพฤติกรรมนายวินัยไปกราบเยี่ยมคุณครูสมจิตทุก ๆ ปีใหม่ เพราะครูสมจิตเคยเอาใจใส่ตนตั้งแต่เล็ก จากเด็กเกรงจนได้เป็น เด็กดีในเวลาต่อมา
- ภาพที่ 3 แสดงพฤติกรรมแวอาลีเอาขนมมาให้ลุงอับดุล เพื่อตอบแทนความมีน้ำใจที่ลุงอับดุลได้ให้เขาอาศัยรยจนต้งกลับบ้านเมื่อวานนี้

ทั้งสามภาพนี้ เป็นการแสดงคุณธรรม จริยธรรมในด้านความกตัญญูที่

(2) เมื่อนักเรียนพิจารณาภาพทางด้านซ้ายมือทั้งสามภาพและลงสรุปได้ว่าเป็นคุณธรรม จริยธรรมด้านความกตัญญูที่แล้ว จากนั้น ให้นักเรียนพิจารณาภาพทางด้านขวามือว่า ภาพใด เป็นภาพแสดงความกตัญญูที่เช่นเดียวกัน ตามตัวอย่าง

- ภาพ ก แสดงพฤติกรรมสะมะแอช่วยลุงอีซาปลูกผักทุก ๆ วัน เพราะลุงอีซาได้ให้เขาอาศัยที่บ้านระหว่างสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยจนเสร็จสิ้น การสอบ
- ภาพ ข แสดงพฤติกรรมฮามีตะเอายางลบมาคืนมาเรียนจากที่ยืมไป
- ภาพ ค แสดงพฤติกรรมนักเรียนช่วยครูห่อของขวัญเพื่อจัดงานวันปีใหม่
- ภาพ ง แสดงพฤติกรรมไชนันช่วยเด็กที่ล้มรถจักรยาน

จากภาพทั้ง 4 ภาพ จะเห็นว่า ภาพ ก สะมะแอได้ตอบแทนบุญคุณ โดยช่วยเหลือลุงอีซาปลูกผัก เพราะลุงอีซาได้ช่วยเหลือเขาให้พักอาศัยระหว่างสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการแสดงความกตัญญูที่เช่นเดียวกับภาพทางด้านซ้ายมือ ดังนั้น ภาพ ก จึงเป็นภาพที่มีพฤติกรรมตรงกับภาพทางด้านซ้ายมือทั้งสามภาพ ข้อนี้จึงตอบข้อ ก จึงจะถูกต้อง

(3) เมื่อนักเรียนพิจารณาแล้วว่า ภาพ ก เป็นภาพที่ถูกต้องที่สุด ให้นักเรียนกากบาท (X) ลงบนอักษร ก ที่กระดาษคำตอบ ดังนี้

(0) ~~X~~ ข ค ง

5.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาและภาพสถานการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกันตามลักษณะของแบบทดสอบ ความคิดรวบยอด โดยใช้เกณฑ์ประเมินจากการหาค่า IC ของแบบทดสอบในแต่ละข้อ

5.4 นำข้อสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดลองอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาค่าความยากง่ายและความเชื่อมั่นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านมะรือไบออก โรงเรียนบ้านบุเกะตาโมง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ที่ได้เรียนจรรยาศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปแล้ว และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 62 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนโดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกิน 1 ตัวเลือกให้ 0 คะแนน

5.5 วิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบรายข้อโดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซนต์ในการแบ่งกลุ่มสูงกลุ่มต่ำและใช้ตารางสำเร็จรูปของ จุง เทห์ ฟาน โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไป ได้จำนวน 30 ข้อ โดยแยกเป็นข้อสอบที่มีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 6 ประการ ที่มีคุณธรรม จริยธรรมละ 5 ข้อ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 135 - 137) โดยใช้สูตรหาความเชื่อมั่น KR-20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 130 - 131) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80

การดำเนินการทดลอง

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยในเชิงทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest Posttest Design ซึ่งมีรูปแบบดังแสดงในตาราง 1 ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 70 - 71)

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	T ₁	X	T ₂
RC	T ₁	~X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนการทดลอง

X แทน วิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

~X แทน วิธีสอนแบบปกติ

T₁ แทน การทดสอบก่อนการเรียนรู้

T₂ แทน การทดสอบหลังเรียนรู้

RC แทน กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

RE แทน กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนเป็นจำนวน 48 คาบ คาบละ 20 นาที ใช้เวลา 8 สัปดาห์ โดยจัดคาบเวลาในการสอนสลับกันระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การจัดคาบเวลาสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในหนึ่งสัปดาห์

เวลา	13.00 - 14.00 น.	14.00 - 15.00 น.
พฤหัส ศุกร์	กลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง	กลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม

3. ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

3.1 ก่อนดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ให้วิทยากรสอนอิสลามศึกษาโรงเรียนบ้านยานิง ซึ่งสอนประจำอยู่ที่โรงเรียนบ้านยานิง และสอนศาสนาในโรงเรียนอัล-อิสลามียะห์ (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตำบลมะรือโบออก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส) ชื่อ นางสาวมะแอเซาะ อาแว มีความรู้ทางสายสามัญในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และความรู้ทางด้านอิสลามศึกษาในชั้น ชานาวิยะฮ์ หรือ อาลี (ระดับ 10) จากโรงเรียนอัลคัตร์ียะห์ อิสลามียะห์ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเคยได้รับการอบรมวิธีสอนวิชาอิสลามศึกษา จากสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 และสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ดำเนินการให้ความรู้ในด้านวิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และตามแผนการสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และให้วิทยากรดำเนินการทดลองใช้แผนการสอนทั้ง 2 แบบ กับนักเรียนโรงเรียนบ้านบูเกะตาโมง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน เพื่อให้วิทยากรสามารถดำเนินการใช้ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย

3.1.2 ให้ความรู้ด้านการดำเนินการทดสอบ จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาและแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมและฝึกให้วิทยากรทดลองดำเนินการทดสอบกับนักเรียนบ้านยาโน่งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน เพื่อให้วิทยากรสามารถดำเนินการใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักการทดสอบที่ถูกต้อง

3.1.3 เมื่อวิทยากรมีความรู้ความสามารถดังกล่าวแล้ว จึงให้วิทยากรดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาและแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านเชิงจริยธรรมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านยาโน่งตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ดำเนินการทดลอง โดยให้วิทยากรเป็นผู้สอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในเนื้อหาวิชาเดียวกัน และระยะเวลาในการทดลองเท่ากัน คือ กลุ่มละ 48 คาบ คาบละ 20 นาที แต่ใช้วิธีสอนต่างกัน ดังนี้

3.2.1 กลุ่มทดลอง ได้รับการสอนวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

3.2.2 กลุ่มควบคุม ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ

3.3 เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดของการทดลอง

3.3.1 ทำการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

3.3.2 วัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มด้วยแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

3.4 ตรวจสอบผลการทดสอบ แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดลอง

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา และแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 124)

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะ พฤติกรรม

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา ทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาและ แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม คำนวณจากสูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 130 - 131)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อ

p แทน สัดส่วนของผู้ทำถูกในแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ $q = 1 - p$

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน

2.1.1 ค่าเฉลี่ย คำนวณจากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 :

145 - 146)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน มัชฌิมเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง

n แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

2.1.2 ค่าความแปรปรวนของคะแนนจากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.

2531 : 150 - 151

$$s^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n - 1)}$$

เมื่อ s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

X แทน คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ทดสอบสมมติฐาน

2.2.1 ทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1 , 4 และข้อ 5 โดยใช้วิธีการทางสถิติ

(t-test) แบบ Independent ในรูป ของ Difference Scores (Scott and

Wertheimer. 1962 : 264) โดยมีสูตร ดังนี้

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{s_{MD_1 - MD_2}}$$

- เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบที
- s_D^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่าง การทดสอบหลังเรียนและก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่าง
- D_1 แทน ผลต่างของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของ กลุ่มทดลอง
- D_2 แทน ผลต่างของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของ กลุ่มควบคุม
- MD_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนสอบก่อนเรียนและ สอบหลังเรียนของทุกคนในกลุ่มทดลอง
- MD_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนสอบก่อนเรียนและ สอบหลังเรียนของทุกคนในกลุ่มควบคุม
- $s_{MD_1 - MD_2}$ แทน คะแนนความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างของ ค่าเฉลี่ยระหว่าง MD_1 และ MD_2

$$s_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{s_D^2}{n_1} + \frac{s_D^2}{n_2}}$$

$$s_D^2 = \frac{\Sigma(D_1 - MD_1)^2 - \Sigma(D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

2.2.2 ทดสอบสมมติฐานข้อ 2, 3 และข้อ 6, 7 โดยใช้วิธีการทางสถิติแบบที (t-test แบบ Dependent Samples) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 176 - 178)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่

2.2.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้าน

จริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 25310 : 153 - 154)

$$r \text{ หรือ } r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน X

$\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนน Y

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum Y^2$ แทน ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกคู่

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2.4 เปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์

ด้านจริยศึกษาและคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ใช้สูตร

(Snedecor. 1969 : 186)

$$Z = \frac{\frac{1}{2} \ln \frac{(1 + r_1)(1 - r_2)}{(1 - r_1)(1 + r_2)}}{\sqrt{\frac{1}{N_1 - 3} + \frac{1}{N_2 - 3}}}$$

- เมื่อ r_1 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มทดลอง
 r_2 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มควบคุม
 N_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
 N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยก่อนการทดลอง
- $\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง
- MD แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบ
หลังการทดลองกับก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง
- S₂ แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการ
ทดลองของกลุ่มตัวอย่าง
- t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบที
- r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนน
ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม
- z แทน ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบซี
- df แทน ชั้นแห่งความอิสระ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
 - 1.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
 - 1.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

1.3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

1.4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม

2. การเปรียบเทียบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.1 การเปรียบเทียบความคิดรวบยอดระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.2 การเปรียบเทียบความคิดรวบยอดระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองของกลุ่มทดลอง

2.3 การเปรียบเทียบความคิดรวบยอดระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

3. การเปรียบเทียบค่าสัมฤทธิ์สัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

1.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	SD^2_D	t
กลุ่มทดลอง	30	12.33	20.80	8.47		
					9.6469	4.4888**
กลุ่มควบคุม	30	6.03	11.23	4.87		

$$t_{.05} (58) = 1.615$$

จากตาราง 4 ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{x}$	$\bar{D}$	t
ก่อนการทดลอง	30	12.33		
			8.47	12.7863**
หลังการทดลอง	30	20.80		

$$t_{.01 (29)} = 2.756$$

จากตาราง 5 ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	$\bar{D}$	t
ก่อนการทดลอง	30	6.03		
			4.87	10.8059**
หลังการทดลอง	30	11.23		

$t. 01 (29) = 2.756$

จากตาราง 6 ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลอง กับการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	30	6.07	10.03	4.23	2.33	5.8346**
กลุ่มควบคุม	30	5.87	7.73	1.93		

$$t_{.01} (58) = 2.5713$$

จากตาราง 7 ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบความถี่รายข้อด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.1 การเปรียบเทียบความถี่รายข้อระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบความถี่รายข้อด้านจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	s_D^2	t
กลุ่มทดลอง	30	9.33	18.56	9.63	16.03	3.7051**
กลุ่มควบคุม	30	5.90	11.63	5.80		

$$t_{.01 (58)} = 2.5713$$

จากตาราง 8 ปรากฏว่า คะแนนความถี่รายข้อด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ คะแนนความถี่รายข้อด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 การเปรียบเทียบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมระหว่างก่อนการทดลองกับ
หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองระหว่าง
ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	$\bar{D}$	t
ก่อนการทดลอง	30	9.33		
			9.63	20.2460**
หลังการทดลอง	30	18.56		

$$t_{.01 (29)} = 2.462$$

จากตาราง 9 ปรากฏว่า คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง
หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ คะแนนความ
รวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 การเปรียบเทียบความถี่ความถี่ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
ของกลุ่มควบคุม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความถี่ความถี่ด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุม
ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	$\bar{D}$	t
ก่อนการทดลอง	30	5.90		
			5.80	6.3542**
หลังการทดลอง	30	11.63		

$$t. 01 (29) = 2.462$$

จากตาราง 10 ปรากฏว่า คะแนนความถี่ความถี่ด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุม
หลังจากการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ คะแนน
ความถี่ความถี่ด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็น
ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	r	z
กลุ่มทดลอง	30	0.6377**	8.0581**
กลุ่มควบคุม	30	0.3469	

$$r_{.01} (30) = .4487$$

$$z_{.01} (29) = 2.756$$

จากตาราง 11 ปรากฏว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม ของกลุ่มทดลองมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา และต่อความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนจริยศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษาซึ่งสรุปสาระสำคัญและผลการศึกษาค้นคว้าได้ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
4. เพื่อศึกษาพัฒนาการในความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ
7. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองแตกต่างกัน
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน
5. คะแนนความศรัทธาต่อด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่าของกลุ่มควบคุม
6. คะแนนความศรัทธาต่อด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
7. คะแนนความศรัทธาต่อด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
8. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความศรัทธาต่อด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนบ้านยานิง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ที่อยู่ในโครงการจัดสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนบ้านยานิง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน

กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

กลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

3.1 แผนการสอน สำหรับวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดใช้สอนกลุ่มทดลอง

3.2 แผนการสอนสำหรับวิธีสอนแบบปกติใช้สอนกลุ่มควบคุม

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.71

3.4 แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.80

4. วิธีดำเนินการทดลอง

4.1 ก่อนการสอนให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา และแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

4.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้ความรู้ในด้านวิธีสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดและตามแผนการสอนแบบปกติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และให้วิทยากรดำเนินการทดลองใช้แผนการสอนกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียนบ้านบูเกะตาไมง จึงนำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วนำมาใช้สอนทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านยานิงกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ระยะเวลาในการทดลองเท่ากันคือ กลุ่มละ 48 คาบ คาบละ 20 นาที

4.3 ทดสอบหลังการทดลอง ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา และแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม ชุดเดียวกับที่ทดสอบก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1, 4 และ 5 โดยใช้ t - test แบบ Independent ในรูปของ Different Scores
2. ทดสอบสมมติฐาน ข้อ 2 , 3 , 6 , และ 7 โดยใช้ t - test แบบ Dependent Sameples
3. ทดสอบสมมติฐาน ข้อ 8 โดยใช้ค่าพิจารณาของการแจกแจงแบบซี

สรุปผลการค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มควบคุม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
7. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

9. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา

1.1 การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทั้งสามด้านของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทั้งสามด้านของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ได้เรียนโดยวิธีฝึกการสังเกต ซึ่งเป็น การสังเกตแบบเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างทำให้เกิดความคิดรวบยอดระดับพื้นฐาน ซึ่งช่วยให้นักเรียนบรรลุความคิดรวบยอดด้วยตนเอง จนมีผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้สูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มทดลองที่ได้เรียนด้วย "แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" ที่ สร้างเสริมสติปัญญาทำให้เด็กที่มีสติปัญญาอยู่แล้วทำให้อย่างมีสติปัญญายิ่งขึ้น สำหรับกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการเรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติซึ่งมีผลการเรียนสูงขึ้นไปนั้น อาจเป็นเพราะสติปัญญาคืออยู่ก่อน แล้ว ส่วนเด็กที่มีสติปัญญาไม่สูงก็จะมีผลการเรียนไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร เพราะวิธีสอนแบบปกติไม่ ช่วยให้นักเรียนบรรลุความคิดรวบยอด ดังนั้น กลุ่มทดลองจึงมีผลสัมฤทธิ์ทั้งสามด้านสูงมากกว่า กลุ่มควบคุมจนมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ ปิยกุล ที่พบว่า การสอน ความคิดรวบยอดคนหน้า วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ผู้ที่เรียนด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (อภิชาติ ปิยกุล, 2534 : 74) และศรีทอง มีทาทอง ที่พบว่า การสอนความคิดรวบยอดคนหน้าวิธีการทางวิทยาศาสตร์แบบ ส่วท. ทำให้ผู้เรียนมี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่เรียนด้วยวิธีสอนคณิตศาสตร์แบบปกติเพียงอย่างเดียว

(ศรีทอง มีทาทอง, 2534 : 91 - 94)

1.2 การเปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ในวิชาจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลสัมฤทธิ์ทั้งสามด้านหลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เป็นเพราะวิธีสอนทั้งสองวิธีต่างก็ทำให้พฤติกรรมทั้งสามด้านของผู้เรียนสูงขึ้นจากเดิม ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร ประดับแก้ว ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทั้งสามด้านนี้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง (ศิริพร ประดับแก้ว, 2531 : 130)

1.3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทั้งสามด้านของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลสัมฤทธิ์ทั้งสามด้านของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1.3.1 ผู้เรียนได้สรุปภาพตัวอย่างออกมาเป็นชื่อประเภทและลักษณะทำให้ผู้เรียนต้องฝึกใช้คำพูดแทนความรู้สึกนึกคิดของตัวเองละครในภาพทุก ๆ ครั้ง และได้บันทึกลงในแบบฝึกหัด

1.3.2 ผู้เรียนได้เรียนวิธีแยกภาพออกเป็นสองพวกคือ ทางบวกและทางลบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการสังเกต การเปรียบเทียบจนมีความสามารถในการเห็นงาน ซึ่ง เป็นพื้นฐานของสติปัญญาและทำให้โยงความคิดรวบยอดที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกันในขั้นวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น อันสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยพร วิชชาวุธ (2523 : 5) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ผ่านขั้นตอนของกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (สังกับ) ย่อมเป็นผู้มีเหตุผล รู้จักคิด พิจารณา แยกแยะ เปรียบเทียบ ตัดสินใจได้ดี

1.3.3 ผู้เรียนได้ประเมินจริยธรรมทางบวกและทางลบจากภาพที่ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่ภาพ และตั้งชื่อประเภทอยู่เสมอ เพราะในภาพจะมีผลของการประพจน์ปฏิบัติตามหลักธรรม เปรียบเทียบกันระหว่างผลดีกับผลเสีย

จากวิธีเรียนดังกล่าวย่อมฝึกให้ผู้เรียนมีโอกาสวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าได้มากกว่าวิธีสอนแบบปกติ ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชาติ สมสุข (2531 : 95 - 96) สุชีรา เกียรติกังวาน (2531 : 110) และศิริพร ประดับแก้ว (2531 : 136 - 137) ที่พบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดมีผลสัมฤทธิ์ การวิเคราะห์ สังเคราะห์สูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรรัตน์ ยังสุข ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนโดยกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (สังกับ) มีผลสัมฤทธิ์ประเภทความคิดสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามหลักสูตรกระทรวง ศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2521 (สุรรัตน์ ยังสุข. 2525 : 36)

วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดในวิชาจริยศึกษานี้ ได้เสนอ ตัวอย่างทางบวก ทางลบ สอดคล้องกับความหมายของดวงเดือน พันธุมนาวิน ที่แบ่งลักษณะทาง สังคมที่เกี่ยวกับจริยธรรมออกเป็นลักษณะที่สังคมต้องการและที่สังคมไม่ต้องการให้มิอยู่ในสังคมนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 32) ในแผนการสอนหนึ่ง ๆ จะมีภาพทางบวกสองภาพ ภาพทางลบสองภาพ ทำให้นักเรียนได้สังเกต จับคู่ภาพทางบวกแล้วตั้งชื่อประเภทหนึ่ง จับคู่ภาพ ทางลบแล้วตั้งชื่อประเภทพวกหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เบิร์น และคนอื่น ๆ ที่พบว่า การสอนให้เกิดการเรียนรู้ความคิดรวบยอดที่ได้ผลดีนี้มาจากการใช้ตัวอย่างทางบวกครั้งหนึ่ง หรือมากกว่าครั้งหนึ่ง และการใช้ตัวอย่างทางลบครั้งหนึ่งหรือน้อยกว่าครั้งหนึ่ง (Bourne and other. 1968. 264 - 265) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกจ ที่พบว่ากลุ่มที่ให้ตัวอย่างทั้ง ทางบวกและทางลบ มีผลสัมฤทธิ์ด้านความคิดรวบยอดสูงกว่ากลุ่มที่ให้ทางบวกอย่างเดียว (Gage. 1977 : 4929 - A)

ตอนที่ 2 ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

2.1 การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะรูปแบบวิธีสอนเป็นภาพและให้เลือกตัวเลือกที่มาจากภาพที่ดี ความสามารถที่ผู้เรียนต้องใช้ในการพิจารณาเลือกตัวเลือกที่ถูกก็ดี สอดคล้องกับความสามารถที่ผู้เรียนต้องพิจารณา

การเรียนรู้รูปธรรมตรงกับพัฒนาการขั้นที่ 3 คือ ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ ที่กล่าวว่า เด็กวัย 7 - 11 ปี มีความสามารถทางสมองอยู่ในขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างความคิดรวบยอดในสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างซับซ้อนได้ โดยยังจำเป็นต้องอาศัยสิ่งที่เป็นรูปธรรมช่วยในการคิดหรือคิดได้เมื่อมีวัตถุให้จัดกระทำอยู่ตรงหน้า (Carrol. 1964 : 76 - 77) ดังนั้นการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางการเรียนรู้ขั้นที่ 3 จึงเป็นเหตุให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้เปรียบนักเรียนกลุ่มควบคุม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร ประดับแก้ว ที่พบว่า ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำมากกว่านักเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีสอนจากแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 การเปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เปรียบเทียบระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ปรากฏว่าความสามารถของทั้งสองกลุ่มหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะวิธีสอนทั้งสองวิธีช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดสูงขึ้นจากเดิม ซึ่งแสดงว่าวิธีสอนทำให้เื้อต่อพัฒนาการทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอันสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร ประดับแก้ว (2531 : 139 - 140) สุขชาติ สมสุข (2531 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความสามารถในการสร้างความคิด

รวบยอดด้านถ้อยคำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองทั้งสองกลุ่ม

ตอนที่ 3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.1 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.6377$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดด้านจริยศึกษา และความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชีรา เกียรติกังवाल ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ กับผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดมีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับ .01 (สุชีรา เกียรติกังवाल, 2531 : 112 - 113)

สำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุม พบว่าสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.3469$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะทั้งสองด้านนี้ของกลุ่มควบคุมไม่คล้ายตามกัน สำหรับกลุ่มควบคุมได้พัฒนาความสามารถขึ้นมาโดยธรรมชาติผู้เรียนเอง

3.2 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า ความแตกต่างทางด้านวิธีสอน มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาและความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมแตกต่างกัน กล่าวคือ วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด เป็นวิธีที่ทำให้คุณลักษณะทั้งสองด้าน คือผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของผู้เรียนคล้ายตามกันสูง ในขณะที่คุณลักษณะทั้งสองด้านนี้ของกลุ่มควบคุมคล้ายตามกันต่ำ

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสอนด้วยภาพ ทำให้คะแนนความคิดรวบยอดด้าน จริยธรรมสูง ส่งผลไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์สูง ส่วนการสอนในกลุ่มควบคุมไม่ได้มีแบบฝึกสร้างความคิด รวบยอด ผู้เรียนในกลุ่มควบคุมจึงเกิดการพัฒนาความคิดรวบยอดได้น้อย ทั้งยังขาดการเห็นงาน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ขั้นต่ำด้วย จึงทำให้มีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้าน จริยธรรมน้อยกว่ากลุ่มทดลอง

ข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้า

1. จากการสอนโดยวิธีใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด พบว่าในการสอนระยะแรก ๆ ครูผู้สอนเข้าใจว่าตนต้องทำความเข้าใจกับผู้เรียนในการเรียนวิธีใหม่มาก จึงให้คำอธิบายวิธีทำ และยังใช้เวลาให้เนื้อหาวิชาอีกส่วนหนึ่ง จึงทำให้การสอนไม่เป็นไปตามแผนการสอน คือทำให้ เสียเวลา นักเรียนไม่สามารถทำงานได้ตามกำหนด แต่ครูผู้สอนก็ได้แก้ปัญหาในด้านนี้โดยการให้ นักเรียนทำงานในเวลาว่างจากการเรียนการสอนวิชาอื่นจนเสร็จ แต่ในระยะหลัง ๆ เมื่อ ครูผู้สอนเห็นว่าได้ฝึกให้เด็กรู้วิธีเรียนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดแล้วครูก็เลิกอธิบาย จึงสอนได้ทันตามเวลาที่กำหนด

หมายเหตุ ถ้าครูไม่อธิบายเลยตั้งแต่แรกก็จะสอนทันตั้งแต่แรก

2. การจัดกิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่ที่นักเรียนหญิงจะมีบทบาทมากกว่านักเรียนชาย แต่การ ให้ชุดการเรียนการสอนในแต่ละแผนการสอนอย่างทั่วถึง (เฉลี่ย 1 ชุดต่อ 2 คน) จึงทำให้ นักเรียนในกลุ่มต้องรับผิดชอบงานของตน (อ่าน - บันทึก - รายงานผล) และทำงานส่งได้ทัน ตามกำหนด

3. ในแผนการสอนแผนแรก จะมีนักเรียนบางคนไม่ร่วมเมื่อในการปฏิบัติงานกลุ่ม ผู้วิจัย และครูผู้สอนจึงแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการสอนสองวิธี คือ

3.1 การเปลี่ยนสมาชิกภายในกลุ่มในการสอนบ่อย ๆ โดยการให้นักเรียนทุกคน นับเลขหนึ่งถึงหก ให้คนที่นับเลขหนึ่งอยู่ในกลุ่มหนึ่ง คนที่นับสองอยู่ในกลุ่มสอง จนถึงคนที่นับหกอยู่ ในกลุ่มหก และใช้วิธีการให้นักเรียนมาจับฉลากที่เป็นกระดาษสีทึบสีใครจับฉลากได้สีอะไรก็ให้ไป อยู่ในกลุ่มนั้น ทำให้นักเรียนต้องปรับตัวเข้ากับสมาชิกใหม่ ในกลุ่มใหม่และเกิดการตื่นตัวในการ รับผิดชอบงานของตน เพราะทุกคนจะต้องบันทึกงานส่งครูผู้สอนให้ทันตามกำหนด

3.2 การเปลี่ยนวิธีส่งชุดการเรียนรู้ให้นักเรียนจากเดิม คือ เดิมเคยส่งให้นักเรียนทำงานให้เสร็จทั้ง 10 ข้อ ในเวลาเดียวกัน แต่ผู้วิจัยและครูผู้สอนได้แยกชุดการเรียนรู้ ออกเป็น 4 ช่วง ช่วงที่ 1 คือการตั้งชื่อประเภทและลักษณะในข้อ 1 - 4 ช่วงที่ 2 ให้เขียนเล่า เหตุการณ์ที่ประสบมาในข้อ 5 ช่วงที่ 3 ให้เขียนปัญหาจากภาพในข้อ 6 ช่วงที่ 4 ให้ตอบคำถาม จากข้อ 6 - 10 โดยให้ตัวแทนกลุ่มมารับงานจากครูผู้สอนไปทีละช่วง ซึ่งหมายความว่า กลุ่มนั้น ๆ จะต้องทำงานในช่วงนั้นเสร็จแล้ว แล้วนำมาส่งจึงจะรับงานช่วงต่อไปได้อีก

จากการแบ่งงานให้นักเรียนทำเป็นช่วง ๆ ดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนเกิดการแข่งขันใน การทำงานโดยที่ครูผู้สอนไม่ต้องกล่าวตักเตือนบ่อย ๆ และทำงานได้เป็นขั้นตอนดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งยังช่วยให้นักเรียนทำงานเสร็จในเวลาที่กำหนดเช่นเดียวกัน

หมายเหตุ เทคนิคการแบ่งกลุ่มมีหลายวิธีการ แล้วแต่ความคิดสร้างสรรค์ของครูผู้สอน วิธีการที่ผู้วิจัยและครูผู้สอนใช้เป็นวิธีง่าย ๆ แต่ไม่ควรให้วิธีการแบ่งกลุ่มใช้เวลามากเกินไป จนทำให้เสียเวลาสอนตามที่แผนการสอนกำหนด

4. เนื่องจากกิจกรรมในแผนการสอนมีหลายขั้นตอน จึงมีข้อจำกัดให้ครูผู้สอนมีหน้าที่ เพียงคอยควบคุมและแนะนำผู้เรียนให้ฝึกปฏิบัติตามแบบฝึกหัดที่แผนการสอนกำหนดให้เท่านั้น ทำให้ลดบทบาทของครูผู้สอนในด้านการบอกเนื้อหาให้กับนักเรียน นับว่าบรรลุผลในข้อที่ว่า เมื่อมีการเตรียมการสอนให้พร้อม ครูก็จะพร้อมที่จะเป็นเพียงผู้ช่วยนักเรียนซึ่งเป็นเพียงผู้ควบคุม และแนะนำให้นักเรียนเรียนในระหว่างที่เรียนเท่านั้น กระบวนการเรียนการสอนโดยนักเรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการสร้างแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดในวิชาจริยศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา นี้ เป็นการสร้างที่ยากมาก เพราะ นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ได้ปรับปรุงจากการสร้างแบบฝึกสร้าง ความคิดรวบยอดจากวิชาอื่น ๆ เพิ่มขึ้น คือ ในวิชาอื่น ๆ นั้นจะมีลำดับสถานการณ์เพียงสองช่อง ช่องแรกแสดงสถานการณ์ และช่องที่สองแสดงการปฏิบัติ

สำหรับวิชาจริยศึกษานี้ จะต้องเพิ่มความรู้สึกนึกคิดของตัวละครด้วยอีกช่องหนึ่งอยู่ระหว่างกลางสองช่องแรก ช่องแสดงความรู้สึกของตัวละครต้องมาก่อนแสดงการปฏิบัติตามความรู้สึกนั้นจึงจะสมบูรณ์ตามเนื้อหา เพราะมีเนื้อหาเป็นนามธรรมมากกว่าวิชาอื่น เพราะฉะนั้นแบบฝึกในวิชาจริยศึกษานี้จึงมี 3 ช่อง ช่องแรกเป็นการแสดงสถานการณ์น่าเรื่อง ช่องที่สองเป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครที่ตรงกับหลักจริยธรรมที่จะสอน ในที่นี้ได้ยัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงมีภาพเป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครในวัยเรียนทั้งหมดในทุก ๆ ภาพ ช่องที่สามเป็นการแสดงการปฏิบัติของนักเรียนตามความรู้สึกนึกคิดนั้น

ความยากในการสร้างแบบฝึกนี้อยู่ที่ช่องที่ 2 ซึ่งแสดงความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน ผู้วิจัยมักจะให้ตัวละครแสดงความรู้สึกนึกคิดที่ไม่ตรงกับคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการสอน เช่น การแสดงความกตัญญูต่เวทีนั้น ต้องเป็นการแสดงความรู้สึกในบุญคุณที่ผู้เรียนมีต่อบุคคลอื่น เช่น พ่อแม่ ครู จึงจะต่อกับช่องที่ 3 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนจะปฏิบัติเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ผู้อื่นมีบุญคุณต่อผู้เรียน แต่ถ้าผู้วิจัยเขียนแสดงความรู้สึกไม่ชัดเจน ช่องที่ 3 ก็เป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไป ซึ่งจะ ไม่ตรงกับคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการสอน การเขียนแบบฝึกนี้จึงต้องระวังมากที่สุดในเรื่องการเขียนในช่องที่ 2 ซึ่งแสดงความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร เพราะในช่องแสดงการปฏิบัติ ซึ่งเป็นช่องที่ 3 จะไม่สามารถชี้ชัดว่าพฤติกรรมของตัวละครตรงตามจริยธรรมที่ต้องการหรือไม่

2. ในการสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ควรใช้เทคนิคการเรียนหลายรูปแบบประกอบด้วยการยัดวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดเป็นหลัก หลังจากเรียนการจัดข้อประเภทและลักษณะแล้ว ขั้นตอนต่อไปควรให้นักเรียนทำกิจกรรมในลักษณะอื่นเพื่อผลอย่างเดียวกัน เช่น การให้นักเรียนเขียนประสบการณ์จริงนั้น อาจให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มรายงานด้วยปากเปล่าแทนการเขียนตามที่เคยปฏิบัติมาทุกครั้ง ก็จะช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัวในกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้ลดการเบื่อในกิจกรรมที่เหมือน ๆ กันหมดในทุก ๆ ครั้ง

3. ในการสอนทั้งสองวิธี ก่อนสอนครูผู้สอนควรระบุเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้เรียนเพื่อเป็นข้อตกลงก่อนเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์และกิจกรรมทั้งหมดว่ามีเท่าไร ใช้เวลาอย่างไร เพื่อสะดวกในการควบคุมการทำกิจกรรมของผู้เรียนและครูผู้สอน ควรควบคุมเวลาอย่างจริงจังในระยะแรก ๆ ในครั้งต่อ ๆ ไป ผู้เรียนก็จะเร่งทำกิจกรรมภายในเวลาได้อย่างเป็นปกติ

4. ในการสอนทั้งสองวิธี ครูผู้สอนควรบันทึกผลการเรียนของผู้เรียนและบันทึกผลการสอนของตนทุก ๆ ครั้ง และควรเฉลยให้ผู้เรียนทราบผลความก้าวหน้าของผู้เรียน หรืออาจให้คะแนนเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล เพื่อเป็นคะแนนสะสมให้กับผู้เรียนทุกคน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมครั้งต่อ ๆ ไป เพื่อสะสมคะแนนของตนทุกครั้ง และทำให้งานเป็นไปตามเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

5. ในการสอนวิธีใด ๆ ก็ตาม ควรฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยวิธีใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดก่อน ซึ่งจะสามารถนำสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (ภาพทางลบ) มาฝึกให้นักเรียนได้ตระหนักถึงปัญหา วิธีแก้ปัญห การวางแผน และการเลือกแผนที่สามารถแก้ปัญหได้ดีที่สุด และขั้นตอนต่อ ๆ ไปของทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทักษะการสร้างความคิดรวบยอดเป็นพื้นฐานของการฝึกทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้มีการวิจัยเชิงทดลองในการสอนจริยศึกษากับนักเรียนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534) ด้วยวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดในระดับชั้นต่าง ๆ

2. ควรจะได้มีการวิจัยในการสอนวิชาจริยศึกษาโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดกับนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

3. ควรจะได้มีการวิจัยเชิงทดลองในการสอนวิชาอื่น ๆ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) โดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ก่อ สวัสดิพานิชย์. "จริยธรรมในสังคมไทย," รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522.

การประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส, สำนักงาน. "เรื่องเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกวิทยากร

สอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

นราธิวาส," ประกาศสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส. ม.ป.ท.,

2534.

การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา (ฉบับทดลอง).

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.

_____. คู่มือสอนจริยศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาภาคปฏิบัติในรูปชุดการเรียนรู้การสอนฉบับ

บูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.

ขัตติยา กรรณสูตร. "ความสัมพันธ์ของสังคมกรรมุสลิมกับปัญหาการเมืองการปกครองใน

3 จังหวัดภาคใต้," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 16(3) : 6 - 8, 2525.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรี.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ม.ป.ป.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "รายงานสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย

ปัจจุบัน," โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 2522. ม.ป.ท.,

ม.ป.ป.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานสัมมนาจริยธรรม

ในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522.

จินดา อาจิณสมาจาร. ปัญหาการสอนจริยธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในเขตการศึกษา 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

จลวยศรี มีใจเย็น. การทดลองการใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่ผู้ปกครองเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ชม ภูมิภาค. บทบาทวิทยุกระจายเสียงชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2525.

_____. เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2528.

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อทดสอบ. กรุงเทพฯ : ศูรสภา, 2520.

ชัยพร วิชชาวุธ. การสอนความคิดรวบยอดและหลักการในหลักสูตรประถมศึกษา 2521.

กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

ศิริก กุลสิริสวัสดิ์. "อภิปรายวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยมาลาญ," วารสารรวมคำแหง 2. 21 - 38; กรกฎาคม 2518.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษาศาสตร์. เล่ม 2.

กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์. "จริยธรรมของเยาวชนไทย,"

รายงานการวิจัยฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

_____. "ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น,"

รายงานการวิจัยฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ธำรงค์ศักดิ์ เบ็ญชาคิด. การศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อจริยธรรมของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนนทบุรี. ปริญญาโท กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ. "วิธีสร้างสังกัดในวิชาชีพศึกษา," ใน เอกสารประกอบการสัมมนา

อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 25 - 27; มกราคม 2522

_____. อารยจิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย,

2527.

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ และวีรยุทธ วิเชียรโชติ. จิตวิทยาการเรียนการสอนจริยศึกษาแบบ

สืบสวนสอบสวน ฉบับบูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิคตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด

2525.

_____. อารยประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : บริษัท ประชาชน จำกัด, 2517.

นงนาด สถาวโรคม และสุนิสา สิริวิวัฒน์. "การศึกษาเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิง

จริยธรรมของนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียน

สาธิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์," วารสารศึกษาศาสตร์ มอ. 6(14) : 47 -

56; กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม 2532.

บัณฑิต พัดเย็น. การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน

จังหวัดสมุทรสาคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ปิอร่าเฮม มะยูโซะ. การบริหารงานวิชาการตามโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียน

ประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2527.

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวและวิธีการ. กรุงเทพฯ :

โอเคียนสโตร์, 2527.

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. การทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
ซื่อสัตย์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ประสาน ศรีเจริญ. มารยาทมสลิม. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท., 2533.

ปรีชา ศรีสมยศ. การเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติและการใช้
การอภิปรายกลุ่มระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

แปลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศุทเวทย์. ศีลธรรม ส.543. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
2522.

ฝ่ายโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้. ผลการ

ดำเนินงานตามโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด

ชายแดนภาคใต้. สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2. 2527.

_____. เอกสารการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการสอนศาสนาอิสลาม.

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2, 2526.

พิชาญ ส้าอาจศรี. การทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีสอนแบบซินดิเคต (Syndicate) ใน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

พนัส หันนาคินทร์ และพิทักษ์ รักษ์พลเดช. วิธีสอนคณิตศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517.

พยอม อังคตานุวัฒน์. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2521.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2531.

_____. การสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

พัทธา สายหู. "ประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย - มลายู ของนักสังคมมานุษยวิทยา,"

วารสารรามคำแหง 2. 92 - 107; กรกฎาคม 2518.

มีรวาน สะมะฮุน. อัลหะดิษ ชุดที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส. วงศ์เสงี่ยม, 2523.

_____. อัลหะดิษ ชุดที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส. วงศ์เสงี่ยม, 2523.

โมห์หมัด อับดุลกาเดร์. "ความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามและพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้," ในจิตวิทยามั่นคง. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.

โมห์หมัด อับดุลกาเดร์ และค้วน ขำวหนู. "บทบาทของสถาบันครอบครัว การศึกษาและศาสนาต่อการปลูกฝังจริยธรรม," บรรณานุกรมงานวิจัยเล่มที่ 1 ศูนย์สนเทศทางการวิจัยการศึกษาแห่งชาติ : 114 - 115. โครงการส่งเสริมเผยแพร่และพัฒนาการวิจัย กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.

ราชวรณีย์, พระ. "การสร้างเสริมคุณสมบัติจริยธรรม," ในแนวการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ - ไทย. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2524.

วนิดา ผ่องสุริยชัย. การศึกษาเปรียบเทียบการสร้างสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิชาวรรณคดีและหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวน - สอบสวน และการสอนปกติ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

วิชาการ, กรม. คู่มือสอนจริยศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาภาคปฏิบัติในรูปชุดการเรียนการสอนฉบับบูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.

_____. แผนการสอนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

_____. แผนการสอนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

วิชาการ, กรม. แผนการสอนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

_____. หนังสือเรียนอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2529.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). ม.ป.ท., 2533.

_____. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533).
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.

_____. เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526.

_____. แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

วิเชียร พงษ์ประเสริฐ. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.

วิชัย วงศ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
ภาคหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์. การทดลองสอนความกตัญญูแก่ผู้ปกครองที่แก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทาง
สติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

วิวัฒน์ อัสวานิชย์. ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย.
ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2523. อัดสำเนา.

- วิสุทธิ์ ธารงวิศว. การศึกษาเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัด
ยะลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.
อัสसानา.
- ศศิธร บรรลือสินธุ์. ผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูต่อเวทียของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
อัสसानา.
- ศรียทอง มีทาทอง. การทดลองวิธีสอนคณิตศาสตร์ที่มีกระบวนการสร้างความคิดรวบยอดในเรื่อง
โจทย์ปัญหา การคูณ การหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัสसानา.
- ศิริพร ประดับแก้ว. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการสร้าง
ความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ และความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนตามวิธีสอนแบบฝึกสร้าง
ความคิดรวบยอด และวิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช
2520. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็๊ดโปรดักชั่น, 2524.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523.
ม.ป.ท., 2527.
- _____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2530.
- _____. หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2503.

ศึกษาธิการเขต, สำนักงาน. คู่มือตามโครงการสอนศาสนาอิสลามศึกษาในโรงเรียน

ประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. ฝ่ายโครงการสอนศาสนาอิสลามศึกษาใน

โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2, ม.ป.ป.

_____. เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้วิชาอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6.

ฝ่ายโครงการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา พิมพ์ที่สำนักงานศึกษาธิการ
เขต 2 ม.ป.ป. อัดสำเนา.

_____. (ร่าง) หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง

2534). เอกสารอันดับที่ 68/2534 พิมพ์ที่สำนักงานศึกษาธิการเขต

เขตการศึกษา 2, 2534. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการเขต, สำนักงาน เขตการศึกษา 2. แผนการสอนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2534)

ฉบับร่าง. ม.ป.ท., 2534.

ส. ศิวรักษ์. ศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : พลพันธ์การพิมพ์, 2525.

สกล นิลวรรณ. "ประเพณีอิสลาม," วารสารรวมคำแหง 2. 155 - 161; กรกฎาคม
2518.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย องค์การศาสนาแห่งประเทศไทย และกรมการศาสนา.

สรุปผลการสัมมนาเรื่องศาสนากับการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน. กรุงเทพฯ :

ดำรงการพิมพ์, 2522.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. ฟิคุซซุนนะฮ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คอมมัลได, 2523.

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. "พัฒนาการทางจริยธรรมวัดได้หรือไม่," มิตรครู. 23(10) :

9 ; 2524.

สมใจ สุริยกุล. การสร้างบทเรียนสื่อประสมในวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ในอาเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง. ปรินิพนันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

- สมเชื้อ วงศ์पालานนท์. การศึกษาค่านิยมจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบัน
ศึกษาคู ที่ตั้งอยู่ในเขตที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม. ปริญญาโท
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2526.
- สมบุญ จารุวรรณ. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา
พุทธศักราช 2523 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา
ปัตตานี และนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- สาโรช บัวศรี. จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, เมษายน
2522.
- สามัญ, กรม. คู่มือครูเกี่ยวกับการสอนลักษณะนิสัย. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- สำราญ มั่งคั่ง. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2532. อัดสำเนา.
- สุขุม นวลสกุล. "อภิปรายวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยมลายู," วารสารรามคำแหง 2.
18 - 21 ; กรกฎาคม 2818.
- สุริยงค์ อัยรักษ์. ความซื่อตรงต่อหน้าที่ มโนภาพเกี่ยวกับตน ความเกรงใจของเด็กไทยพุทธ
และเด็กไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- สุรรัตน์ ยิ่งสุข. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสอนตามหลักสูตร
กระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2521. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- สุเชษฐ์ มาห์เหม็ด. อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน.
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2521. อัดสำเนา.

- สุชาติ สมสุข. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ และความคงทนในการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ที่เรียนตาม "วิธีสอนแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" กับวิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ, ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- สุชีรา เกียรติกังวาน. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ และความคงทนในการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามวิธีสอน "ด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" และวิธีสอนในแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ, ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สุนทร ปิยะสันต์. การศึกษาการใช้หลักสตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้, วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- สุวลัย มหากันธา. "การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกันในจังหวัดปัตตานี," ว.ศึกษาศาสตร์ มอ. 6, 14 : 47 - 56; กรกฎาคม 2532.
- เสาวนีย์ รุจิระอำพร - จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2522.
- เสวก สุระประเสริฐ. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตจังหวัดชลบุรี, ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- หทัย ตันหยง. การสร้างสรรบรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก, กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

อภิชาติ ปิยะกุล. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดด้านถ้อยคำ กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต หน่วยพลังงานและสารเคมี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนความคิดรวบยอดหน้าหัวข้อวิธีการทางวิทยาศาสตร์ กับกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างเดียว. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

อาคม จันทรสุนทร. "ความคิดรวบยอดและหลักการ," ใน ครุภัณฑ์. 4(8) : 47 - 52; สิงหาคม 2522.

อารง สุทธาสาสน์. "พื้นภูมิหลังของ 4 จังหวัดภาคใต้," เอเชียปริทัศน์. 2(1) : 6 - 26; ตุลาคม - ธันวาคม 2523.

อัมพลิกา บัทมานนท์. การศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของขบวนการสังคัม ประกิต และความเกรงใจระหว่างเด็กไทยพุทธกับเด็กไทยมุสลิม. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

Bourne, Lyle E. and D.E. Gay. "Learning Conceptual Rules II : The Role of Positive and Negative Instances," Journal of Experimental Psychology. 77(3) : 488 - 494 ; 1968.

Bruner, J.S. Jacqueline, J. Goodnow and George A. Austin. A Study of Thinking. New York : John Wiley & Sons, 1957.

Carroll, John B. Language and Thought. New York : Prentice-Hall, Inc., 1964.

De Cecco, John P. The Psychology of Learning Instruction : Educational Psychology. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1968.

_____. The Psychology of Learning and Introduction. 2nd ed. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1974.

Gage, Rita L. "A Study of Effects of Positive and Negative Instances on the Acqvisition of Selected Algebra Concepts as a Function of Cognitive Style," Disseration Abstracts. 37(8) : 4929-A; February, 1977.

Guilford, J.P. General Psychology. New Jersey : Nostrand Company, Inc., 1952.

- Guilford, J.P. General Psychology. New Jersey : Nostrand Company, Inc., 1952.
- Lindsmith A.R. and A.D. Strauss. Social Psychology. New York : the Dryden Predds Inc., 1957.
- Longbardi, Roanld Paul. "The Effects of Teacher Training Sessions on the Moral Development of Their Students," Dissertation Abstracts International. 42 : 3959A; March, 1982.
- Ried, R.R. "Moral and Spiritual Valuves : To Teach or not to teach," Journal of Seconadary Education. Vol. 40. No. 2 : 78 - 80;; February, 1965.
- Russel, David H. Children Learn to Read. New York : Ginn and Company, 1961.
- Scott, William A. and Micheal Wertheimer. Introduction to Psychological Research. New York : John Wiley and Sons, Inc., 1962.
- Snedecor, William W. Statistical Methods. Ames, Iowa, U.S.A. The IOWA STATE UNIVERSITY Press, 1969.
- Willlliam Horry Yound. "Teaching About Religion in Secondary School in Social Studies," Disseretation Abstracts. Vol. 29 No 10. 5482A - 5483A; APRil, 1969.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คุณธรรม จริยธรรม หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534)

คุณธรรม จริยธรรม หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง 2534)

ความซื่อสัตย์สุจริต

คำอธิบาย

ศึกษาอัลกุรอาน ฮาดิษ คุณลักษณะของรَسُول การละหมาด การถือศีลอด การประกอบอาชีพค้าขายและรูปแบบ ตัวอย่างและการกระทำของคนที่มีความซื่อสัตย์ และได้รับผลดีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม อภิปรายเปรียบเทียบให้เห็นผลของความซื่อสัตย์และผลของความไม่ซื่อสัตย์ ฝึกตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดควรกระทำสิ่งใดไม่ควรกระทำอย่างมีเหตุผล แล้วเลือกแนวปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง

ฝึกปฏิบัติตนเป็นคนมีความซื่อสัตย์ด้วยการตั้งสัจจะ และกระทำตามสัจจะที่ตั้งไว้ในเรื่องต่าง ๆ

อภิปรายผลของการปฏิบัติที่มีต่อตนเองและผู้อื่น บอกความรู้สึกของตนเองที่กระทำด้วยความซื่อสัตย์และไม่ซื่อสัตย์ นำผลจากการอภิปรายไปกำหนดแนวปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติ ประเมินตนเอง ปรับปรุงแนวปฏิบัติของตนเองให้ดีขึ้น

เพื่อให้เห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ อัลกุรอาน ฮาดิษ เกิดความชื่นชมท่านเป็นอัมมัดและคนที่มีความซื่อสัตย์ สามารถปฏิบัติตนเป็นคนซื่อสัตย์ด้วยการเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ไม่พูดปด ไม่โลก ไม่ขโมย ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น ทำตามสัจจะที่ตั้งไว้จนเป็นคนที่น่าไว้วางใจ

ความเสียสละ

คำอธิบาย

ศึกษา อัลกุรอาน ฮาดิษ ซากาตฟิดเราะฮ์ การทำกุรบาน เรื่องราว รูปแบบของจริยวัตรของเศาะหาบะฮ์ และบุคคลที่มีความเสียสละให้แก่ส่วนรวม และรูปแบบของบุคคล

ที่เห็นแก่ตัว อภิปรายเปรียบเทียบให้เห็นผลของการกระทำของบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เสียสละเพื่อความสงบสุขของสังคม และการกระทำของบุคคลที่เห็นแก่ตัว ผิดตัดสินใจว่าควรเลือกปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ อย่างมีเหตุผล

ฝึกปฏิบัติด้วยการปฏิบัติศาสนกิจและเข้าร่วมโครงการที่ทาประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมในรูปแบบต่าง ๆ โดยการปฏิบัติตามแบบอย่างของบุคคลที่เสียสละตามแนวทางที่กำหนด

อภิปรายผลของการปฏิบัติที่มีต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ บอกความรู้สึกของตนเอง ที่ต้องการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตนเป็นผู้เสียสละ นำผลจากการอภิปรายไปกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติ ประเมินตนเอง แก้ไขข้อปฏิบัติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อให้เห็นคุณค่าของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ จากอัลกุรอาน ฮาดิษ การปฏิบัติศาสนกิจ จริยวัตรของเศาะหาบะฮ์ มีความชื่นชมต่อบุคคลที่เสียสละ เพื่อส่วนรวม เพื่อคนมีน้ำใจต่อผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปฏิบัติตนเป็นผู้เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและเสียสละเพื่อความสงบสุขของสังคม

ความเมตตากรุณา

คำอธิบาย

ศึกษา อัลกุรอาน ฮาดิษ คุณลักษณะของอัลลอฮ์ การบริจาคซากาต บทบัญญัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือคนจน ลูกกำพร้า ผู้อ่อนแอ และคนชรา เรื่องราว รูปแบบของพระจริยวัตรของท่านนบีผู้มีหมัด และบุคคลที่มีความเมตตากรุณาและบุคคลที่ขาดความเมตตากรุณา อภิปรายเปรียบเทียบให้เห็นผลของการมีความเมตตากรุณาและผลของการขาดความเมตตากรุณา ผิดตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำอย่างมีเหตุผล แล้วเลือกแนวปฏิบัติวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง

ฝึกปฏิบัติตนด้วยการช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ด้วยการเสียสละกำลังกายกำลังใจ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

อภิปรายผลของการปฏิบัติที่มีต่อตนเองและผู้ที่ได้รับความเมตตากรุณา บอกความรู้สึก
ของตนเองที่ได้แสดงความเมตตากรุณา หรือขาดความเมตตากรุณา นำผลจากการอภิปราย
ไปกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติ ประเมินตนเอง แก้ไขการปฏิบัติให้ดีขึ้น

เพื่อให้เห็นคุณค่าของความเมตตากรุณา จากการปฏิบัติศาสนกิจ ขึ้นชมพระจริยวัตร
ของท่านผู้มีอัมมัตต์ และบุคคลที่มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก มีนิสัยเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ สามารถปฏิบัติตามด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ยาก
และไม่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

ความมกัตตญูกตเวท

คำอธิบาย

ศึกษา อัลกุรอ่าน เรื่องราว รูปแบบการขอพร ให้บิดามารดา ความมกัตตญูกตเวท
ของท่าน นบีผู้มีอัมมัตต์ต่อคุณปู่และคุณลุง ความมกัตตญูกตเวทของท่านนบีสมาแอลต่อนบีมุฮัมมัด การทำ
กุรบานของนบีมุฮัมมัดของบุคคลที่มีความมกัตตญูกตเวทและคนที่ขาดความมกัตตญูกตเวท อภิปราย
เปรียบเทียบให้เห็นผลที่เกิดขึ้นจากการแสดงความมกัตตญูกตเวทและผลของการขาดความมกัตตญูก
กตเวท ฝึกตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำอย่างมีเหตุผล สรุป กำหนด
แนวปฏิบัติ

ฝึกปฏิบัติกิจกรรมตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ สิ่งที่มีประโยชน์ตามแนวทางของท่าน
นบีผู้มีอัมมัตต์ และแนวทางที่กำหนด

อภิปรายผลของการปฏิบัติที่มีต่อตนเองและผู้มีพระคุณ บอกความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้น
เมื่อได้แสดงความมกัตตญูกตเวทและขาดความมกัตตญูกตเวทต่อผู้มีพระคุณ นำผลจากการอภิปรายไปกำหนดเป็น
แนวทางปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติ ประเมินตนเอง แก้ไขข้อปฏิบัติให้ดีขึ้น

เพื่อให้เห็นคุณค่าของความมกัตตญูกตเวท ขึ้นชมท่านนบีผู้มีอัมมัตต์ และบุคคลที่รับบุญคุณ
ระลึกถึงความดีของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สามารถ

ตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณและสิ่งที่มีประโยชน์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและอยู่ในขอบเขตของอิสลาม

ความสามัคคี

คำอธิบาย

ศึกษา อัลกุรอาน ฮาดิษ ชีวคิในบ้าน การปฏิบัติศาสนกิจ ฟัรฎูฮัยน ฟัรฎูกิฟายะฮ์ เหตุการณ์การป้องกันท่านนบีมุฮัมมัด เหตุการณ์สงครามบาศิรและอุฮุร รูปแบบของกลุ่มบุคคลที่มีการรวมกลุ่มเพื่อความสามัคคี และการขาดความสามัคคี อภิปรายเปรียบเทียบให้เห็นผลที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มที่ดี ไม่ดี ผิดคัดลั่นใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเองอย่างมีเหตุผล

ฝึกปฏิบัติโดยให้เรียน เล่น อยู่ร่วมกัน เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะ ตามแนวทางที่กำหนด

อภิปรายผลของการปฏิบัติที่มีต่อตนเอง และส่วนรวม บอกความรู้สึกของคนที่มีการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม นำผลจากการอภิปรายไปกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติ แล้วประเมินตนเอง พร้อมทั้งแก้ไขข้อปฏิบัติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อให้เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ต่อหมู่คณะ เกิดความชื่นชมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อหมู่คณะ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ไม่เห็นแก่ตัว มีใจเป็นธรรม สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะในทางสร้างสรรค์

ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

คำอธิบาย

รวบรวมเอกสาร เรื่องราว และสิ่งต่าง ๆ เช่น การกล่าวเมื่อพบกันและจากกัน การแต่งกาย การแก้ส้นเท้า การใช้วาจาสุภาพ มารยาทในบ้านและสังคม วันอาชูรอ วันอีดิลฟิตรี วันอีดิลอัฎฮา ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของไทย รูปแบบของบุคคลที่มีวัฒนธรรม อภิปรายให้เห็นคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การปฏิบัติตามวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เปรียบเทียบให้เห็นข้อดีข้อเสียของวัฒนธรรมประเพณีบางอย่าง ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน สรุป กำหนดแนวปฏิบัติ

ฝึกปฏิบัติตามแบบอย่างของวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันให้ดีขึ้น

อภิปรายผลของการปฏิบัติตามวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่มีผลต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ บอกความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติเป็นผู้มีวัฒนธรรมไทย นำผลจากการอภิปรายไปกำหนดแนวปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติ ประเมินตนเอง แก้ไขข้อปฏิบัติให้ดีขึ้น

เพื่อให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีไทย ชื่นชมคนที่ปฏิบัติตามประเพณีอันดีงามของไทย มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล ยอมรับความเปลี่ยนแปลง สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย (หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ฉบับร่าง. 2534 : 1 - 43)

ภาคผนวก ข

- แผนการสอนวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด
- แผนการสอนวิธีสอนแบบปกติ
- แบบฝึกหัดจากวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

แผนการสอนของวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด
ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในการสอนจริยศึกษาวิชาอิสลามศึกษาดังต่อไปนี้

แผนการสอนที่	เรื่อง	จำนวนคาบ	แบ่งเป็นแผนการสอนย่อย
1	ความกตัญญูทดแทน -ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน	15	5 แผน
2	ความซื่อสัตย์สุจริต -ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน	6	2 แผน
3	ความสามัคคี -ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน	6	2 แผน
4	ความเมตตากรุณา -ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน	3	1 แผน
5	ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี -ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน	12	4 แผน
6	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ -ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน	6	2 แผน
	รวมทั้งหมด	48	16 แผน

หมายเหตุ เวลาที่ใช้สอนในแต่ละแผนการสอนย่อย แผนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที

แผนการสอนของวิธีสอนแบบปกติ

แผนการสอนจริยศึกษาในวิชาอิสลามศึกษาได้แบ่งเนื้อหาในการสอนต่อไปนี้

แผนการสอนที่	เรื่อง	จำนวนคาบ	แบ่งเป็นแผนการสอนย่อย
1	หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิก ในครอบครัว -ความกตัญญูต่อบิดา มารดา ความซื่อสัตย์สุจริต ความ สามัคคี ความเมตตา กรุณา ความเป็นผู้มี วัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	18	6 แผน
2	การปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้อง -ความกตัญญูต่อบิดา มารดา ความซื่อสัตย์สุจริต ความ สามัคคี ความเมตตา กรุณา ความเป็นผู้มี วัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	9	3 แผน
3	การปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์ -ความกตัญญูต่อบิดา มารดา ความซื่อสัตย์สุจริต ความ สามัคคี ความเมตตา กรุณา ความเป็นผู้มี วัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	6	2 แผน
4	การปฏิบัติตนต่อเพื่อนบ้าน -ความกตัญญูต่อบิดา มารดา ความซื่อสัตย์สุจริต ความ สามัคคี ความเมตตา กรุณา ความเป็นผู้มี วัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	15	5 แผน
	รวมทั้งหมด	48	16 แผน

หมายเหตุ เวลาที่ใช้สอนในแต่ละแผนการสอนย่อย แผนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที

จุดประสงค์ (ปลายทาง)

ให้เป็นผู้มีความกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีพระคุณ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เนื้อหา)

1. บอกความหมายของการแสดงความกตัญญูทวดที่ได้
2. บอกความหมายหะศีษที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้านได้
3. บอกลำดับความสำคัญของการปฏิบัติต่อบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความกตัญญูทวดที่ต่อตนได้
4. ปฏิบัติต่อบิดามารดาในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่และหลังจากท่านเสียชีวิตไปแล้ว ได้
5. ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน ตามแนวทางของอิสลาม และแนวทางที่กำหนดได้ คือ การปรนนิบัติเอาอกเอาใจท่าน ช่วยเหลือกิจการงานของท่าน ไม่ล้าเลิกบุดูคุณท่าน ไม่ดูถูกท่านและให้เกียรติยกย่องท่าน ขอพร และขอรักจากอัลลอฮ์ให้แก่ท่าน

แผนการสอนที่ 1.1 เรื่อง การแสดงความมกัตัญญกเวที่ด้วยการปรนนิบัติเอาเอาใจไม่ทอดทิ้ง
 บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน (3 คาบ)

ความคิดรวบยอด

คนที่แสดงความระลึกถึงผู้มีบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติ ไม่ทอดทิ้งบิดา
 มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน เป็นคนดีมีความมกัตัญญกเวที่

จุดประสงค์ (ปลายทาง)

ให้เป็นผู้มีมกัตัญญกเวที่ต่อผู้มีพระคุณ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เนื้อหา)

1. บอกลำดับความสำคัญของบุคคลที่นักเรียนจะต้องแสดงความมกัตัญญกเวที่ได้ คือ
 บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน
2. ปฏิบัติตนต่อบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน ด้วยการปรนนิบัติ
 เอาอกเอาใจ

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. เมื่อเสนอแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ชุดที่ 1, 2, 3 และ 4 เรื่อง
 การแสดงความมกัตัญญกเวที่ ด้วยการระลึกบุญคุณและตอบแทนบุญคุณผู้มีบุญคุณต่อเรา นักเรียน
 สามารถเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาพ ตัวอย่างแต่ละชุดที่ถูกต้อง
 แล้วบอกชื่อ "ประเภท" และ "ลักษณะ" ได้
2. เมื่อเสนอให้นักเรียนยกตัวอย่างในเรื่อง การแสดงความมกัตัญญกเวที่
 ด้วยการระลึกบุญคุณและตอบแทนบุญคุณผู้มีบุญคุณต่อเรา นักเรียนสามารถยกตัวอย่างเพิ่มเติม
 และจัดเข้าประเภทได้ถูกต้อง

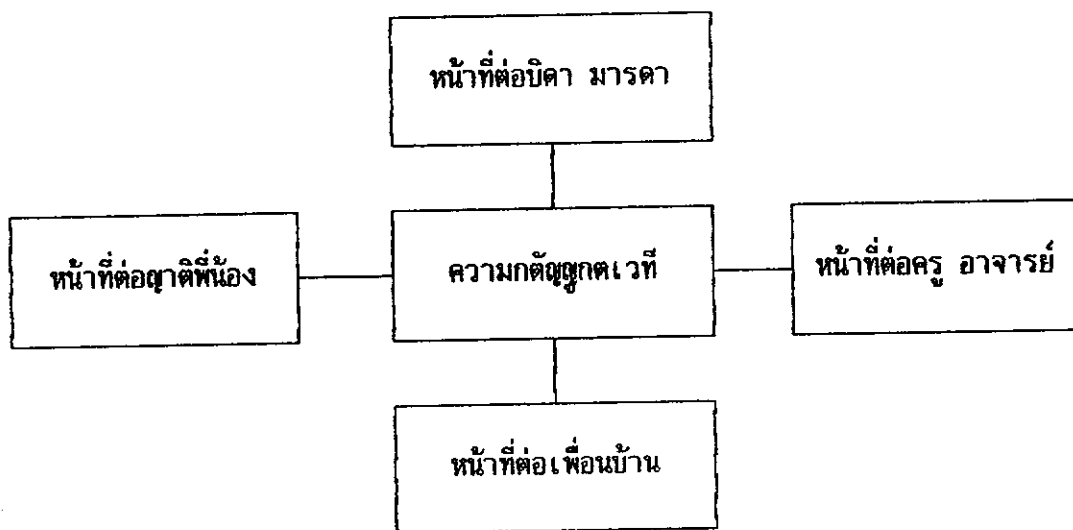
3. เมื่อเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ในเรื่อง การแสดงความกตัญญูทเวที่ นักเรียนสามารถชี้แจงสาเหตุที่เป็นปัญหา และตัดสินใจได้ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร ตามหลักบัญญัติของศาสนาอิสลามและแนวทางที่กำหนดจากความคิดเห็นของนักเรียน

4. เมื่อเสนอให้นักเรียนวางแผนและเลือกแผนที่ดีที่สุด นักเรียนสามารถวางแผนในการแก้ปัญหาและเลือกแผนที่ดีที่สุดได้

คุณสมบัติที่ต้องการเน้น

ความกตัญญูทเวที่

โครงสร้างเนื้อหา

เนื้อหา

1. การปรนนิบัติเอาอกเอาใจ
2. บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และเพื่อนบ้าน

สื่อการสอน

1. แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด ชุดที่ 1, 2, 3 และ 4 เป็นตัวอย่างชุดละ 4 ภาพ

ชุดที่ 1 การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติเอาอกเอาใจบิดา

มารดา

ชุดที่ 2 การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติเอาอกเอาใจ

ญาติพี่น้อง

ชุดที่ 3 การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติเอาอกเอาใจ

ครู อาจารย์

ชุดที่ 4 การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติเอาอกเอาใจ

เพื่อนบ้าน

2. ภาพสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (ตัวอย่างทางลบ) จำนวน 1 ชุด ชุดละ 1 ภาพ

สื่อการเรียนรู้

1. แบบฝึกการตั้งชื่อประเภทและลักษณะของแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดทั้ง 4 ชุด
2. แบบฝึกหัดการยกตัวอย่างการแสดงความกตัญญูทดแทนที่เพิ่มเติม 1 ตัวอย่าง
3. แบบฝึกการหาสาเหตุของสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และการแก้ปัญหา

วิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน
2. ให้แบบฝึกหัดการตั้งชื่อประเภทและลักษณะของ "แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด"

ชุดที่ 1 กลุ่มละ 3 ชุด แล้วให้นักเรียนในกลุ่มจัดประเภท เขียนชื่อ "ประเภท" และ "ลักษณะ"

ลงในกระดาษคำตอบ

สื่อการเรียนรู้ชุดที่ 1

① မှတ်ချက် ၁

②

ชุดที่ 4

๑. ยี่สิบสี่ ชั่วโมง ส่งสัยตรงไม่
ส่งสัย ไม่เห็นออกมาเดินเลย
บ้านนี้เคยออกมาเดินทุกวัน
ทำไมวันนี้ไม่เดินกันหนะ
000000

รดา: ส่งสัยว่าเพื่อนคงจะไม่ส่งสัย เพราะไม่ออก
มาเดินกัน และตนขึ้นไปเที่ยวกันใหม่...

๒. ทำไมส่งสัยจริง ๆ เราต้อง
ไปช่วยเขาให้รอดตาย
ยี่สิบสี่ ชั่วโมงนี่
พี่น้องของเขา เพราะ
ไม่มีใครดูแลเขาเลย

ยี่สิบสี่โดย
เห็นเขาเดิน
กันเราทุก
วัน

๓. ไม่สนใจสิไหม ฉันคิดหัว
แสบไม่มาฝากและช่วยคน
ตกน้ำที่หัววันเลย
ต้องการอะไรบ้างบอก
มาได้เลย

รดา: หัวใจ
หัวใจ: ส.

รดา: หัวใจไม่ได้อยู่แล้ว ยี่สิบสี่ ซึ่งเป็นเพื่อนคน
ของเขานามจริงป่วย...

๒

๑. เพื่อนบ้านเรา
ป่วย

รดาและเพื่อนของรดาไปเยี่ยมป่วยอยู่

๒. เราเคยคุยกับเราบ่อย
แต่เขาไปเที่ยว
ด้วยกันเสมอ...
เราจึงเข้าไปเยี่ยม
เขา แต่เขาไม่สนใจ
ไปนอนนิ่งเฉย...
ทำไมถึงเป็นแบบนี้...

๓. เราเขาของ
มาฝาก...
ขอบคุณมาก
เลย...เห็น...

รดา: หัวใจ
หัวใจ: ส.

รดา: หัวใจไม่ได้อยู่แล้ว ยี่สิบสี่ ซึ่งเป็นเพื่อนคน
ของเขานามจริงป่วย...

๓

๑. เพื่อนบ้านเรา
ป่วย

อาลีเพื่อนของยูซูปกำลังป่วย

๒. เราเคยคุยกับเรา
บ่อยๆ แต่เขาเคย
ไปเที่ยวกับเรา แต่
เดี๋ยวเขาก็หายไป
ร.ร.ได้ เราไม่ต้องการ
ไปเยี่ยมก็ไม่ได้
เราไม่ชอบเยี่ยมคน
ป่วย...

๓. ยูซูปไม่ไปเยี่ยมอาลี ที่นอนป่วยอยู่

๑. ยี่สิบสี่ ชั่วโมง ส่งสัยตรงไม่
ส่งสัย ไม่เห็นออกมาเดินเลย
บ้านนี้เคยออกมาเดินทุกวัน
ทำไมวันนี้ไม่เดินกันหนะ
000000

รดา: ส่งสัยว่าเพื่อนคงจะไม่ส่งสัย เพราะไม่ออก
มาเดินกัน และตนขึ้นไปเที่ยวกันใหม่...

๒. ทำไมส่งสัยจริง ๆ เราต้อง
ไปช่วยเขาให้รอดตาย
ยี่สิบสี่ ชั่วโมงนี่
พี่น้องของเขา เพราะ
ไม่มีใครดูแลเขาเลย

ยี่สิบสี่โดย
เห็นเขาเดิน
กันเราทุก
วัน

๓. ไม่สนใจสิไหม ฉันคิดหัว
แสบไม่มาฝากและช่วยคน
ตกน้ำที่หัววันเลย
ต้องการอะไรบ้างบอก
มาได้เลย

รดา: หัวใจ
หัวใจ: ส.

รดา: หัวใจไม่ได้อยู่แล้ว ยี่สิบสี่ ซึ่งเป็นเพื่อนคน
ของเขานามจริงป่วย...

เฉลยข้อประเภทที่ 1 (ซึ่งเป็นประเภทที่ต้องการ)

ชุดที่ 1

ข้อประเภท

1. การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ เพื่อนบ้าน
2. การไม่ระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการไม่ปรนนิบัติดูแลบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ เพื่อนบ้าน

ลักษณะ

1. การคิดถึงความเห็นดีเห็นงามที่บิดา มารดาที่เลี้ยงดูมา ทำให้ตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลบิดา มารดา
2. การไม่คิดถึงความเห็นดีเห็นงามที่บิดา มารดาที่เลี้ยงดูมาทำให้ไม่ปรนนิบัติดูแลบิดา มารดา

ชุดที่ 2

ข้อประเภท

1. การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลญาติพี่น้อง
2. การไม่ระลึกถึงบุญคุณและไม่ตอบแทนบุญคุณด้วยการไม่ปรนนิบัติดูแลญาติพี่น้อง

ลักษณะ

1. การคิดถึงความเห็นดีเห็นงามที่ป้าและลุงได้ดูแลมา ทำให้ตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลป้าและลุง
2. การไม่คิดถึงความเห็นดีเห็นงามที่ป้าและลุงได้ดูแลมา ทำให้ไม่ตอบแทนบุญคุณด้วยการไม่ปรนนิบัติดูแลป้าและลุง

ชุดที่ 3

ข้อประเภท

1. การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลครู อาจารย์
2. การไม่ระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการไม่ปรนนิบัติดูแลครู อาจารย์

ลักษณะ

1. การคิดถึงความเห็นแก่ประโยชน์ที่ครูอุทิศให้สอนเรามา ทำให้ตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลครู อาจารย์
2. การไม่คิดถึงความเห็นแก่ประโยชน์ที่ครูอุทิศให้สอนเรามา ทำให้ไม่ตอบแทนบุญคุณด้วยการไม่ปรนนิบัติดูแลครู อาจารย์

ชุดที่ 4

ข้อประเภท

1. การระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลเพื่อนบ้าน
2. การไม่ระลึกถึงบุญคุณและตอบแทนบุญคุณด้วยการไม่ปรนนิบัติดูแลเพื่อนบ้าน

ลักษณะ

1. การคิดถึงความเห็นแก่ประโยชน์ที่เพื่อนบ้านเคยเอาใจใส่ดูแลเรามา ทำให้ตอบแทนบุญคุณด้วยการปรนนิบัติดูแลเพื่อนบ้าน
2. การไม่คิดถึงความเห็นแก่ประโยชน์ที่เพื่อนบ้านเคยเอาใจใส่ดูแลเรามา ทำให้ไม่ตอบแทนบุญคุณด้วยการไม่ปรนนิบัติดูแลเพื่อนบ้าน

เฉลยข้อประเภทที่ 2 (ซึ่งเป็นประเภทที่ไม่ต้องการ)

ข้อประเภท

1. การบ่วย
2. การทํางาน

ลักษณะ

1. มีคนบ่วย
2. มีคนทํางาน

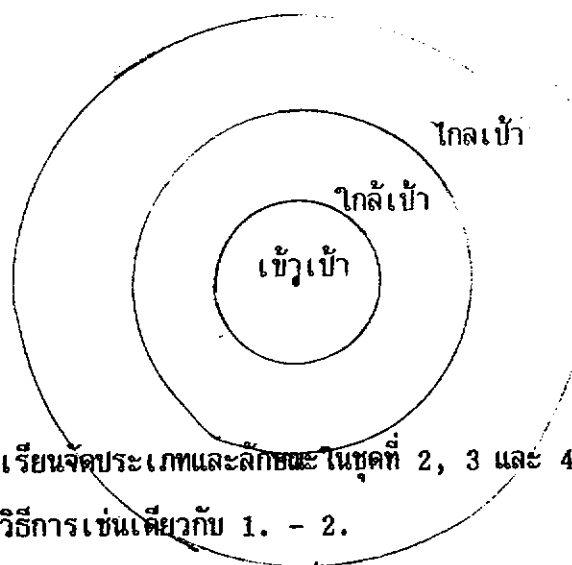
หมายเหตุ

1. ถ้านักเรียนจัดประเภทและตั้งชื่อประเภทที่ไม่ต้องการหรือไม่ตรงกับเฉลย ครูให้แรงเสริมว่า "ถูกแล้ว" ลองจัดแบบอื่นอีกได้ไหม
2. เมื่อนักเรียนตั้งชื่อไม่ถูกต้องตามเฉลย ให้นักเรียนลองตั้งชื่ออื่น โดยการเล่นปาเป้า เพื่อให้นักเรียนตั้งชื่อที่ต้องการได้

วิธีเล่นปาเป้า

1. ครูตั้งเป้าหมายชั้นเรียนซึ่งมีวงกลมขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ซ้อนกันสามวง
2. ครูใช้สีประจำกลุ่ม (ริบบิ้นสี, กระดาษสี) กำหนดสีประจำกลุ่มทุกกลุ่ม
3. ครูให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มทายชื่อประเภทกลุ่มละ 1 ครั้ง เมื่อกลุ่มใดตั้งชื่ออยู่ในระยะใดของคำตอบ ครูใช้ริบบิ้นสีหรือกระดาษสีเป้าตามระยะห่างจากจุดศูนย์กลางของเป้า เพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทราบผลการตอบของกลุ่มทุกครั้ง ถ้ากลุ่มใดตอบถูก ครูอาจให้คำชมเชยหรือรางวัล

ตัวอย่างเป้า

3. ให้นักเรียนจัดประเภทและลักษณะในชุดที่ 2, 3 และ 4 แล้วเขียนชื่อประเภทลงในแบบฝึกหัด โดยวิธีการเช่นเดียวกับ 1. - 2.
4. ครูให้นักเรียนในกลุ่มยกตัวอย่างที่เคยประสบมาจากที่บ้านและโรงเรียน แล้วให้จัดประเภทเข้าตามแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด (ครูช่วยพิจารณาตามที่แต่ละกลุ่มเสนอมา แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในแบบฝึกหัด)
5. ครูเสนอสถานการณ์ที่เป็นตัวอย่างทางลบ (จากภาพ ให้นักเรียนหาว่าภาพต่อไป (ภาพ ง) จะเป็นภาพที่เป็นปัญหาอย่างไร (เป็นทักษะขั้นที่ 1 ให้นักเรียนตระหนักในปัญหา)

ภาพสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

5.1 พ่อไม่พอใจ

5.2 พ่อเสียใจ

5.3 พ่อโกรธ

5.4 พ่อด่า

5.5 พ่อตี

6. ให้นักเรียนหาสาเหตุการไม่ระลึกรู้ของคุณและตอบแทนคุณด้วยการปรณินัติบิดาว่าเพราะอะไร

คำตอบที่คาดหวัง

1. การไม่คิดถึงบุญคุณของบิดา
 2. การเกี่ยงการทำงานกับพี่น้องซึ่งมีหลายคน
7. จากข้อ 6.1 ให้นักเรียนหาวิธีแก้ปัญหา

คำตอบที่คาดหวัง

1. ต้องคิดถึงความเห็นที่บิดาเลี้ยงดูมา
 2. ต้องระลึกรู้บุญคุณของบิดา
 3. ต้องเป็นผู้ปรณินัติดูแลบิดาแทนพี่น้องคนอื่น ๆ
8. จากชีวิตจริงของนักเรียน นักเรียนประสบปัญหาเรื่องนี้อย่างไร ให้นักเรียนในกลุ่มวางแผนแก้ปัญหานี้หลาย ๆ แผน และเลือกแผนที่ดีที่สุดมารายงานผล (เป็นทักษะขั้นที่ 2 - 4)

9. การประเมินผล

- 9.1 จากการจัดประเภทและการตั้งชื่อประเภทและลักษณะจากแบบฝึก
- 9.2 จากตัวอย่างที่นักเรียนแยกเพิ่มเติมว่า จัดเข้าประเภทถูกต้องหรือไม่
- 9.3 จากการหาสาเหตุปัญหา การวางแผนการแก้ปัญหา

แผนการสอนวิธีสอนแบบปกติ

<u>แผนการสอนที่ 1</u>	เรื่อง หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว	(18 คาบ)
<u>แผนการสอนที่ 1.1</u>	เรื่อง หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว	(3 คาบ)
<u>แผนการสอนที่ 1.2</u>	เรื่อง คุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัว และความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกอื่น ๆ	(3 คาบ)
<u>แผนการสอนที่ 1.3</u>	เรื่อง การให้เกียรติและทดแทนพระคุณของบิดามารดา	(3 คาบ)
<u>แผนการสอนที่ 1.4</u>	เรื่อง การปฏิบัติตนต่อบิดามารดาคด้วยความกตัญญูในขณะที่ท่านมีชีวิตและหลังจากที่ท่านเสียชีวิตไปแล้ว	(3 คาบ)
<u>แผนการสอนที่ 1.5</u>	เรื่อง การสร้างฐานะของครอบครัวให้สมดุลกับจำนวนสมาชิก	(3 คาบ)
<u>แผนการสอนที่ 1.6</u>	เรื่อง ความเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัว (การอบรมและการให้ความคุ้มครอง)	(3 คาบ)

ความคิตรวจยอด

การเคารพยกย่องช่วยเหลือบิดามารดาและปฏิบัติตามหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัว
เป็นสิ่งที่ต้องกระทำ

จุดประสงค์

1. แจกแจงหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวได้
2. อธิบายคุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้
3. บอกความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกอื่น ๆ ได้
4. ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้
5. อธิบายลักษณะที่ดีของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุขได้
6. ปฏิบัติต่อบิดามารดาด้วยความกตัญญูทุกเวที
7. อ่านและเขียนอายะฮ์อัล กุรอาน และหะดีษที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อบิดามารดาได้

แผนการสอนที่ 1.2 เรื่อง คุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัว และความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกอื่น ๆ (3 คาบ)

ความคิดรวบยอด

สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

จุดประสงค์

1. อธิบายคุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัว ได้
2. บอกความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกอื่น ๆ ได้
3. ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ได้

คุณสมบัติหรือคุณธรรมที่ควรเน้นหรือนำมาฝึกด้วย

1. ความกตัญญูกตเวที
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความรับผิดชอบ
4. มารยาทในการแสดงความเคารพ

เนื้อหา

คุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัวและความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกอื่นๆ

กิจกรรม

1. ครูกับนักเรียนร่วมกันสนทนา เพื่อทบทวนเนื้อหาเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว พร้อมกับดูแผนภูมิลำดับเครือญาติและรูปภาพประกอบ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขากลุ่ม แบ่งให้แต่ละกลุ่มอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

- กลุ่มที่ 1 เรื่องคุณสมบัติของพ่อแม่ที่ดี
- กลุ่มที่ 2 เรื่องคุณสมบัติของลูกที่ดี
- กลุ่มที่ 3 เรื่องคุณสมบัติของสมาชิกอื่น ๆ ของครอบครัว
- กลุ่มที่ 4 เรื่องหน้าที่ต่อพ่อและแม่
- กลุ่มที่ 5 เรื่องหน้าที่ต่อพี่น้อง
- กลุ่มที่ 6 เรื่องหน้าที่ต่อญาติผู้ใหญ่

3. เลขานุการกลุ่มบันทึกผลอภิปราย แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปรายกลุ่มให้สมาชิกในห้องฟัง

- 4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปแล้วเขียนเป็นแผนภูมิ
- 5. นักเรียนทุกคนอ่านแผนภูมิที่สรุปผลการอภิปราย แล้วบันทึกลงสมุด

สื่อการเรียนรู้

- 1. แผนภูมิลำดับเครือญาติ
- 2. รูปภาพสมาชิกในครอบครัว
- 3. แผนภูมิเรื่อง
 - 3.1 คุณสมบัติของพ่อแม่ที่ดี
 - 3.2 คุณสมบัติของลูกที่ดี
 - 3.3 คุณสมบัติของสมาชิกอื่น ๆ ที่ดีของครอบครัว
 - 3.4 ความสำคัญของหัวหน้าครอบครัว

แบบฝึกหัด

แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด

วิชาจริยศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

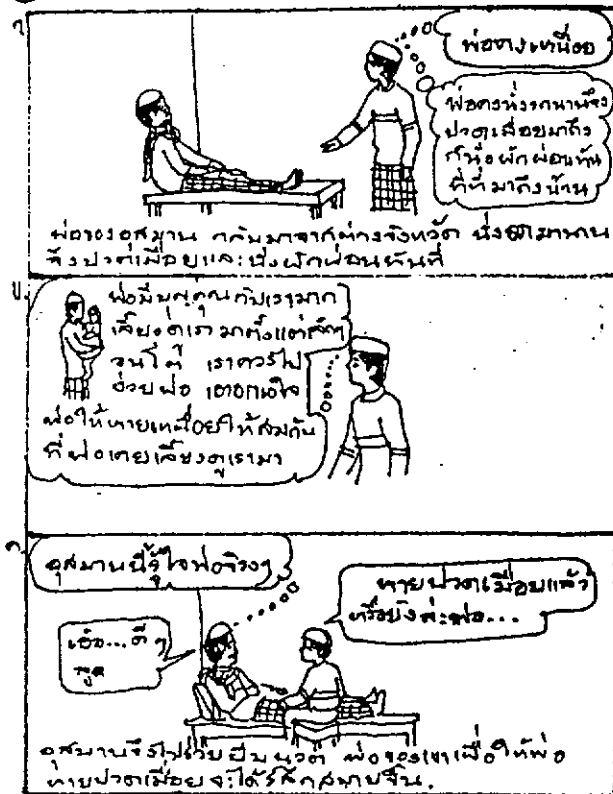
ปีการศึกษา 2534

กลุ่ม.....

1. ประธานกลุ่ม
2.
3.
4.
5.
6. เลขานุการกลุ่ม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

① ಭಾಗ 1

②

ပုဂံခရိုင်

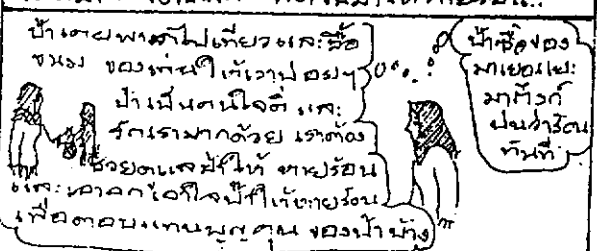

7.

น้ำขุ่นจะมีตะกอนกลับจาก ๑๑๓๓๓ ซึ่งใกล้ทะเลและเขต
รับน้ำมาก จึงมีสีนํ้าก ฟุ้งไม่มาที่ท่าขมิ้น...

५.

7.

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

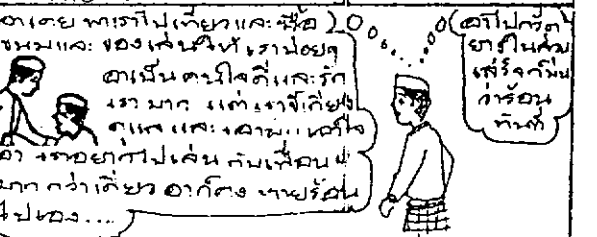
⑤

9

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

43

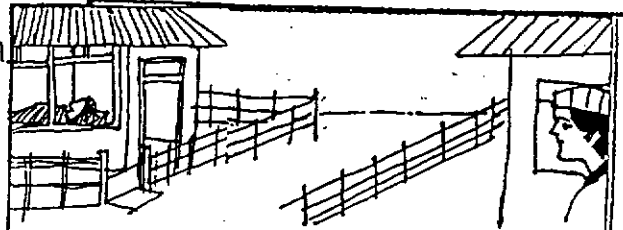
(พิกัดบรรณคดี ๕๖๖)	๕๖๖	๕๖๖
--------------------	-----	-----

7

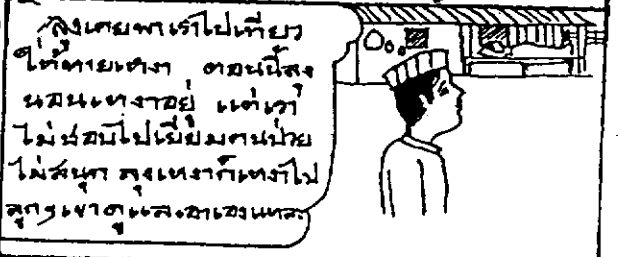
๓. หน้าที่ไม่เฉพาะเจาะจงเกินไป เช่น หน้าที่ดูแลรักษาสิ่ง
 ของของชาติไม่เฉพาะเจาะจง.

②

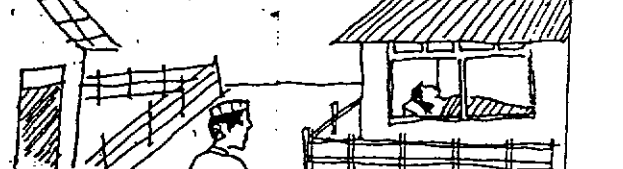
ลูกของข้าฉันแม่ไปของพี่ว่าบ้าน

9.

4

7.

ศูนย์ของมะเขือแป้วสดอยู่ข้างบ้าน

१.

[illegible]

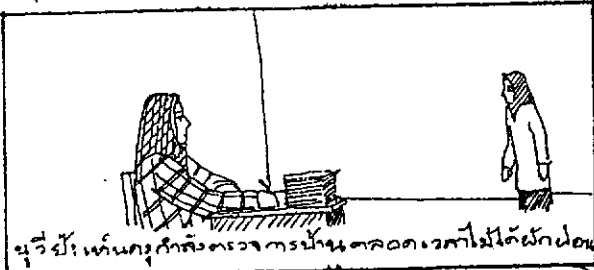
of

มีเงินไปซื้อเมล็ดพันธุ์ที่ตอนอยู่หรือกับพ่อของไปตำบล

๑ ๓

ก.

ผู้หญิงเห็นคนกำลังตรวจการบ้านตลอดเวลาไม่ได้พักนอน

ข.

เวลาไปหาฉันสิกับผม มาให้ดูการตรวจบ้าน เพื่อ ตอบแทนบุญคุณที่ตร ายตั้งใจสอนเรามา

ทั้งเราช่วยทำ น้ามาก็ให้ดูการ กิจได้

ค.

ขอปัจจัย...
บุญมี นี่มันคือ อธิวิธย์ รู้จัก เสาธิตให้ดู การบ้านคุณ ก

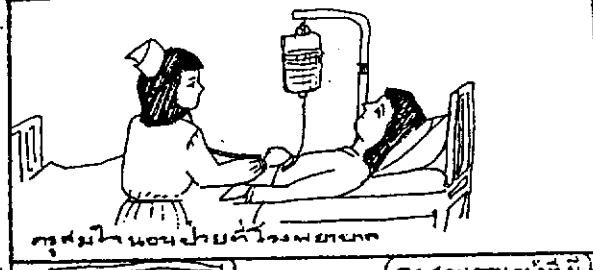
คุณทำดีกับ ผมมากฝากกร านนี้

ตรไม่กินขนมเลยนะ ถ้าได้ ของเขาสักนิดก็พอ

เอาดะเดี๋ยวนี้ดู รู้จักบุญคุณกร ให้ได้กรที่มีใจจาก

๓

ก.

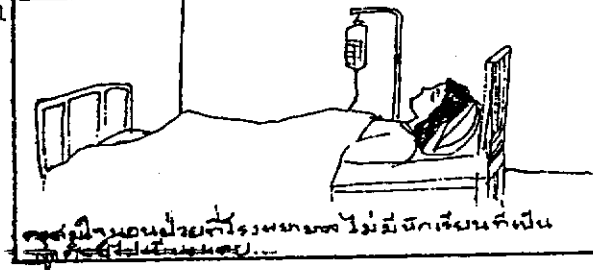
ครูสอนในนอนป่วยที่โรงพยาบาล

ข.

การสอนตามปกติมี ใจสอนทุกเดือน ะไรไปเยี่ยมม ก็ได้

ค.

ครูสอนในนอนป่วยที่โรงพยาบาล ไม่มีอีกเรียนที่อื่น

๒

ก.

คุณครูตรวจแบบนี้นะ...
เราตรวจบ้าน...
ถ้าเราช่วยทำ น้ามาก็ให้ดูการ กิจได้

ฉันดูคน เห็น คนที่ ตรวจ บ้านให้ น้า มา ตอนเย็น และ ของคนอื่น ๆ ตลอด ได้ไม่ได้นัก

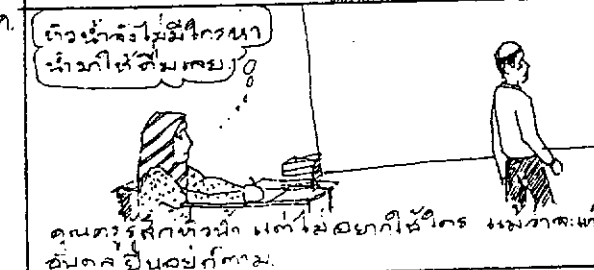
ข.

คุณครูมีบุญคุณ ทำความดีต่อกัน ตลอดเวลา ไม่เคย ไรเกี่ยวหา น้ามา ให้ดูการ กิจได้

เก็บตางใจจนตัว

ค.

ใจเราจะไม่มีการหา น้ามาให้ดูการ กิจได้

คุณครูรักบ้านนี้มาก ไม่อยากให้อีก หนึ่งมาหาบ้าน

ฉันดูคน ขึ้นอยู่กับความ

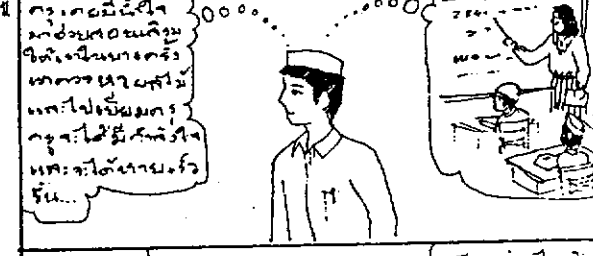
๔

ก.

ครูสอนในนอนป่วยที่โรงพยาบาล

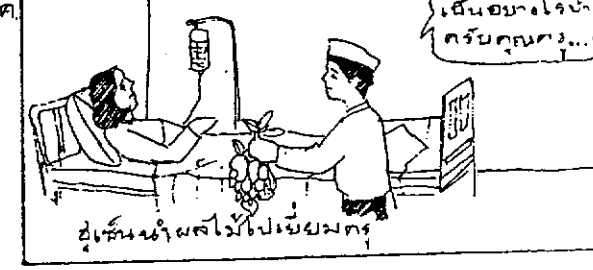
ข.

ครูสอนในนี้ใจ ทำความดีต่อกัน ตลอดเวลา ไม่เคย ไรเกี่ยวหา น้ามา ให้ดูการ กิจได้

เก็บตางใจจนตัว

ค.

ใจเราจะไม่มีการหา น้ามาให้ดูการ กิจได้

คุณครูรักบ้านนี้มาก ไม่อยากให้อีก หนึ่งมาหาบ้าน

ฉันดูคน ขึ้นอยู่กับความ

① ပုံစံအနံ 4

③

②

แบบฝึกหัดที่ 1

1. คำสั่ง ให้นักเรียนจัดประเภทจากภาพ "แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" จากภาพชุดที่ 1 แล้วจัดประเภทและตั้งชื่อ "ประเภท" กับ "ลักษณะ" ลงในช่องว่าง ดังนี้

ชุดที่ 1ชื่อประเภท

1.
2.

ลักษณะ

1.
2.

2. คำสั่ง ให้นักเรียนจัดประเภทและตั้งชื่อ "ประเภท" กับ "ลักษณะ" จากภาพชุดที่ 2 ลงในช่องว่าง ดังนี้

ชุดที่ 2ชื่อประเภท

1.
2.

ลักษณะ

1.
2.

3. คำสั่ง ให้นักเรียนจัดประเภทและตั้งชื่อ "ประเภท" กับ "ลักษณะ" จากภาพชุดที่ 3 ลงในช่องว่าง ดังนี้

ชุดที่ 3

ชื่อประเภท

1.
2.

ลักษณะ

1.
2.

4. คำสั่ง ให้นักเรียนจัดประเภทและตั้งชื่อ "ประเภท" กับ "ลักษณะ" จากภาพชุดที่ 4 ลงในช่องว่าง ดังนี้

ชุดที่ 2

ชื่อประเภท

1.
2.

ลักษณะ

1.
2.

5. คำสั่ง ให้นักเรียนยกตัวอย่างที่เคยประสบมาจากทางบ้านหรือทางโรงเรียนมากที่สุด
 1 ตัวอย่าง โดยเขียนเป็นข้อความแทนภาพทั้ง 3 ตอน แล้วจัดเข้าประเภทตาม
 "แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอด" ดังนี้

ก
ข
ค

ชื่อประเภท

1.

ลักษณะ

2.

6. คำสั่ง จากภาพสถานการณ์ ให้นักเรียนหาว่าภาพต่อไป (ภาพ ง) จะเป็นภาพที่เป็นปัญหา
อย่างไร ให้นักเรียนตอบเป็นข้อความลงในช่องของภาพ ง

7. คำสั่ง ให้นักเรียนหาสาเหตุของการไม่ระลึกบุญคุณของอับดุลเลาะว่า เพราะอะไร
คำตอบสาเหตุของปัญหา

1.
2.
3.
4.

8. คำสั่ง จากข้อที่ 7 ให้นักเรียนหาวิธีแก้ปัญหามาจากตัวนักเรียน

คำตอบ

1.
2.

9. คำสั่ง วิธีแก้ปัญหามาจากคนอื่น

คำตอบ

3.
4.
5.

10. คำสั่ง จากชีวิตจริงของนักเรียน นักเรียนประสบปัญหาเรื่องนี้อย่างไร ให้นักเรียนวางแผนแก้ปัญหานี้หลาย ๆ แผน และเลือกแผนที่ดีที่สุด บันทึกลงเป็นคำตอบ แล้วให้ตัวแทนกลุ่มมารายงานผล

คำตอบปัญหาที่ประสบจริง

.....

.....

.....

.....

คำตอบการวางแผนแก้ปัญหที่ประสบจริงที่ดีที่สุด

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา
- แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจริยศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจงวิธีทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวนทั้งหมด 40 ข้อ ให้เวลาทำ 60 นาที
2. คำถามทั้งหมดจะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มีตัวเลือก 4 ตัว คือ ก ข ค และ ง
ให้นักเรียนพิจารณาว่า คำตอบใดถูกต้องที่สุด ก็ให้เลือกคำตอบนั้น โดยขีดเครื่องหมายกากบาท (x) ตรงกับตัวอักษรที่ต้องการในกระดาษคำตอบดังตัวอย่าง
ข้อ (0) การตอบรับสละสลาม ตามหลักจริยธรรมถือว่าเป็นอะไร
ก. สุนัข
ข. วาญิบ
ค. ฮาไรส
ง. มักโรหะห์

จะเห็นว่าคำตอบที่ถูกต้องคือ ข้อ ข. เมื่อจะตอบนักเรียนก็ไปขีดกากบาทในกระดาษคำตอบ ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0		X		

3. แต่ละข้อต้องขีดคำตอบเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น ถ้าข้อใดขีดคำตอบมากกว่า 1 คำตอบ จะให้ (0) คะแนน และในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดขวาง (x) ที่ลงบนคำตอบ แล้วจึงขีดใหม่ ดังตัวอย่างคำตอบเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ก. เป็น ข ดังต่อไปนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0	~~✗~~	X		

4. แบบทดสอบฉบับนี้ทั้งง่ายและยากปนกัน ถ้านักเรียนพบข้อที่ยากให้นักเรียนเว้นไว้ก่อนแล้ว ไปทำข้ออื่นที่ง่ายกว่าก่อน หลังจากนั้นจึงกลับมาทำข้อยากใหม่อีกครั้ง
5. อย่าขีด เขียน หรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในข้อสอบฉบับนี้เป็นอันขาด

1. ข้อใดที่ท่านมีสัมมัตถ์กล่าวว่า จะมีผลถึงบิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว
 - ก. การขอพรให้บิดามารดา
 - ข. การสร้างสาธารณสถาน
 - ค. การศึกษาหาความรู้ที่เป็นประโยชน์
 - ง. การแจกเงินให้แก่คนที่มาละหมาดให้

2. ข้อใดเป็นการทำงานตามหน้าที่
 - ก. ทำงานเวลาที่ได้รับมอบหมาย
 - ข. ทำงานตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย
 - ค. ทำงานตามที่ตนเองเห็นชอบ
 - ง. ทำงานตามคำเตือนในแต่ละครั้ง

คำชี้แจง ตั้งแต่ข้อ 3 - 4 เกี่ยวกับการปฏิบัติตนสอดคล้องกับหลักศรัทธา 6 ประการ ให้นักเรียนพิจารณาว่าการปฏิบัติตนของบุคคลใดตรงกับหลักศรัทธาข้อใด

ถ้าตรงกับหลักศรัทธาในอัลเลาะห์

ให้ขีดตอบข้อ ก

ถ้าตรงกับหลักศรัทธาในบรรดามลาอิกะฮ์

ให้ขีดตอบข้อ ข

ถ้าตรงกับหลักศรัทธาในวันกิยามะฮ์

ให้ขีดตอบข้อ ค

ถ้าตรงกับหลักศรัทธาในการกำหนด

สภาวะการณให้ขีดตอบข้อ ง

3. ซูไฮม์ได้เขียนบันทึกประจำวันว่า ได้ทำอะไรไว้บ้างทุกวัน

4. เป็นสิ่งที่มีสมาธิระลึกถึงอยู่เสมอเพราะทำให้สมาธิสบายใจ

5. ในช่วงก่อนเปิดเทอม ฮาลีมะรู้ดีว่าพ่อยังไม่มีเงินพอที่จะซื้อสมุดให้กับฮาลีมะและน้อง ๆ ได้หลายคน ฮาลีมะจึงนำสมุดเก่า ๆ ที่มีหน้ากระดาษไม่ได้ใช้มาเข้าเล่มเป็นสมุดใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการศึกษาใหม่ต่อไปได้หลายเล่ม ในฐานะที่ฮาลีมะเป็นพี่คนโต ฮาลีมะรู้สึกอย่างไร เมื่อพ่อไม่มีเงินซื้อสมุด

- ก. รักพ่อ
- ข. สงสารพ่อ
- ค. दुอกพ่อ
- ง. ไม่พอใจพ่อ

6. ถ้าพ่อของฮานาฟีเป็นชาวสวนยาง ฮานาฟีควรรู้วิธีการใดเป็นอันดับแรก

- ก. วิธีการไถและรักษาเครื่องมือกรีดยางพารา
- ข. วิธีการกรีดยางพาราและเก็บน้ำยาง
- ค. วิธีการกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา
- ง. วิธีการรักษายางพาราให้ได้ราคาดี

7. ถ้านักเรียนจะเลือกคนทำบัญชีรายจ่ายในการไปทัศนศึกษาของคณะนักเรียนชั้น ป.5 นักเรียนจะเลือกคนเช่นไร
- ก. เมตตา
 - ข. ชื้อสตั๋ย
 - ค. เอื้อเฟื้อ
 - ง. สามัคคี

8. กอเข้มไม่ค่อยมีเงินมากนัก แต่เขามีเพื่อนสนิทอยู่สองคน คือ ยูโซฟกับฮารูน ยูโซฟมักจะพากอเข้มไปชมภาพยนตร์และกินอาหารตามร้านอาหารใหญ่ ๆ ในเมือง ฮารูนมักจะพากอเข้มไปคุยกับผู้หญิงหลาย ๆ คนและเล่นตะกร้อกันเป็นประจำ นักเรียนคิดว่ากอเข้มเป็นคนเช่นไรในความคิดของคนอื่น
- ก. กอเข้มเป็นเพื่อนที่ดีของยูโซฟและฮารูน
 - ข. กอเข้มยากจนมากแต่ชอบสะดวกสบาย
 - ค. กอเข้มเป็นเพื่อนฮารูนเพราะฮารูนเป็นคนเก่ง
 - ง. กอเข้มเป็นเพื่อนยูโซฟและยูโซฟเป็นคนมีเงิน

9. พฤติกรรมของบุคคลในข้อใดที่แสดงถึงความเป็นใหญ่ในครอบครัว
- ก. ทำงานหารายได้ให้กับบุคคลในครอบครัวได้ใช้จ่าย
 - ข. เป็นผู้อ่านาใจในหมู่บ้านมากกว่าครอบครัวอื่น ๆ
 - ค. เป็นที่รักและนับถือของคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านมากกว่าคนในบ้าน
 - ง. รับผิดชอบแทนเกี่ยวกับเรื่องความเสียหายและเรื่องอื่น ๆ ให้กับคนในครอบครัวได้

10. ข้อใดแสดงถึงความสามัคคี
- ก. การทำงานให้เสร็จทันตามที่กำหนด
 - ข. การให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างพร้อมเพรียงกัน
 - ค. การให้ความช่วยเหลือกันหลังจากงานของตนเสร็จแล้ว
 - ง. การทำงานให้เสร็จดีเลิศสมความมุ่งหมาย

11.

นักเรียน ชั้น ป.5 ทุกคนมาเชียร์
ไอยุบ วิ่ง 100 เมตร เพราะไอยุบ
เป็นตัวแทนในการคัดเลือกวิ่งแข่งขัน
100 เมตร ของโรงเรียน

ข้อความนี้เป็นการแสดงคุณธรรม

จริยธรรมตรงกับข้อความในข้อใด

ก. อุมัรให้เพื่อนนักเรียนตัวเก่าให้แก่
เพื่อนที่ไม่มีเพื่อนนักเรียนใหม่
โรงเรียน

ข. นิรอมลีไปทำงานรับจ้างขายของให้
ป่าฟาตีมะห์ในเวลา 07.00 น.

ตามที่ป่าฟาตีมะห์ได้กำหนดไว้ทุกเช้า

ค. มารียะห์ไปเที่ยวงานวันเด็กกับ
เพื่อน ๆ ที่ต่างจังหวัดเพราะแม่ได้
อนุญาตตามที่มารียะห์ขอไว้

ง. อับดุลเลาะห์หัวหน้ากลุ่มสี่ชมพู ได้
แบ่งงานให้แก่แต่ละคนทำงานกลุ่มจน
เสร็จเรียบร้อยก่อนกลุ่มอื่น ๆ

คำชี้แจง ข้อความจากข้อ 12 - 13 เป็น

การแสดงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม

4 ประการ ให้นักเรียนพิจารณา

ข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับคุณธรรม

จริยธรรมใดจากข้อ ก ข ค และ ง

ก. เป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
และเสียสละ

ข. เป็นการแสดงความซื่อสัตย์สุจริต

ค. เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที

ง. เป็นการแสดงความเมตตากรุณา

12. พาคณป่วยที่ไม่สามารถเดินเองได้

ให้นั่งรถเข็นแล้วพาไปเดินเล่น

13. เป็นผู้ที่พูดอย่างไร และปฏิบัติตามที่ตนได้
เคยพูดเอาไว้

14. การแสดงความเมตตากรุณาคืออะไร

ก. สงสารและให้ความช่วยเหลือแก่
ผู้ที่ได้รับความลำบากเท่านั้น

ข. รักและอยากให้ความช่วยเหลือแก่
ผู้ที่เรารักเขาเท่านั้น

ค. เป็นความต้องการและอยากให้ความ
ช่วยเหลือจากผู้ที่ยากจะช่วยเหลือ

ง. เป็นความต้องการและอยากให้ความ
ช่วยเหลือแก่ผู้ที่เรานิยมชมชอบ
เป็นพิเศษ

คำชี้แจง ข้อความ ข้อ 15 - 16 เป็นตัวอย่าง

การกระทำที่เกี่ยวกับคุณธรรม
จริยธรรม ซึ่งตรงกับตัวอย่างที่เป็น
การกระทำในข้อ ก ข ค และ ง
ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่มีคุณธรรม
จริยธรรมตรงกัน

ก. พ่อพักเหนื่อยหลังจากขุดดินทำ
แปลงปลูกผักไถ่ขุดขุดไปขุดดินทำ
แปลงต่อจนเสร็จ

ข. ฮานาฟีใช้กาต้มน้ำเพื่อต้ด
ผาห้องเรียนให้ครู

ค. มารียะเกาะเก็บกิ่งไม้แห้งที่เกาะกะ
กลางถนนใหญ่ ซึ่งตรงกับหน้าบ้าน
ของตนไปทิ้งในถังขยะ

ง. มาเรียนายแม่ที่บ้านมารียะ
ฝากมา ไปให้พ่อซึ่งป่วยอยู่ที่บ้าน

15. นูรียะห์ต้องทำอาหารในครัวแทนแม่ระยะ
หนึ่งเพราะแม่ต้องไปกรีดยางแทนพ่อซึ่ง
ไปธุระต่างจังหวัดหลายวัน

16. ชูลกิฟลียัมรถจักรยานของมูฮัมหมัดไปเยี่ยม
ปู่ดอเลาะที่แก่มาแล้ว เพื่อช่วยให้ปู่ไม่
ต้องว่าแหอยู่คนเดียวมานานัก

17. ข้อใดเป็นการตกท้ายที่ไม่ถูกต้อง

ก. การให้สละมควรจะมีการสัมผัสมือ
กันด้วย

ข. การให้สละมและการสัมผัสมือ
ระหว่างอาภกับหลานสาว

ค. การให้สละมและการสัมผัสระหว่าง
เพื่อนชายกับเพื่อนหญิง

ง. การให้สละมและการสัมผัสมือ
ระหว่างมูฮัมหมัดพี่ชายกับซาก็เราะห์
น้องสาว

คำชี้แจง ตั้งแต่ข้อ 18 - 19 ให้นักเรียน

เลือกคำตอบข้อ ก ข ค และ ง

ซึ่งเป็นหมายเหตุที่ตรงกับข้อความ

ถ้าต้องการแสดงความขอบคุณ ให้ขีด ข้อ ก

ถ้าต้องการกล่าวคำสวัสดิ์ ให้ขีด ข้อ ข

ถ้าต้องการกล่าวคำขอโทษ ให้ขีด ข้อ ค

ถ้าต้องการกล่าวให้สละลาม ให้ขีด ข้อ ง

18. อีสมแอลได้รับจากคุณปู่ของสมศักดิ์

19. ยูโซ่พบกับคุณครูวัยหน้าอาคารเรียน

20. ครูมีความสำคัญต่อนักเรียนมากที่สุด

เพราะเหตุใด

ก. เป็นผู้ให้ความรู้ความสามารถแก่นักเรียน

ข. เป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน

ค. เป็นผู้คอยควบคุมควบคุมความประพฤติแก่นักเรียน

ง. เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวทางแก่นักเรียน

คำชี้แจง คำถามตั้งแต่ข้อ 21 - 22

ให้นักเรียนเลือกคำตอบจาก

ข้อ ก ข ค ง ซึ่งเป็นการปฏิบัติ

ที่ต่างกันกับข้อความแล้วให้

ขีดคำตอบในกระดาษคำตอบ

ก. ฟารี่ตะที่จัดสถานที่ให้คุณปู่ได้

ละหมาดทุกครั้ง

ข. ยูซุฟหลายคนเล็กต้องคอยคุณปู่

ก่อนละหมาดด้วยกันทุกครั้ง

ค. โซห์บัสละลามคุณปู่ทุกครั้งเมื่อ

กลับบ้าน

ง. ฮูเซ็นไม่ออกจากบ้านหลังจาก

มีดคันแล้ว เพราะคุณปู่ได้สั่งห้าม

ไว้

21. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้องด้วย

ความเคารพอย่างสม่ำเสมอ

22. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้อง

ด้วยการเชื่อฟังอย่างสม่ำเสมอ

23. การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คืออะไร

- ก. การให้ความช่วยเหลือกันและกัน
- ข. การแลกเปลี่ยนสิ่งของให้แก่กันและกัน
- ค. การให้สิ่งของ ๆ เราแก่คนอื่นไปทั้งหมด
- ง. การรับสิ่งของจากคนอื่นมาเป็นของเราทั้งหมด

24. การทำกุรบานในวันอิดีลอัฎฮา มีความมุ่งหมายอย่างไร

- ก. เป็นวันละหมาดที่ยิ่งใหญ่เพื่อจะได้ร่วมกันรับประทานอาหารวันออกบวช
- ข. เป็นพระประสงค์ของอัลลอฮ์ เพื่อให้ผู้มั่งมีได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ค. เป็นวันฉลองรื่นเริงในวันออกบวช เพื่อจะได้มีอาหารพิเศษรับประทานอย่างสมบูรณ์
- ง. เป็นการบูชาอัลลอฮ์ เพื่อใช้ในการฉลองที่ยิ่งใหญ่ในวันออกบวช

26. พ่อของรอซาลีฝึกให้รอซาลีละหมาดตั้งแต่อายุ 7 ขวบ ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ถูกต้อง เพราะต้องการให้เป็นคนเคร่งครัดศาสนาเหมือนพ่อ
- ข. ถูกต้อง เพราะต้องการฝึกให้ลูกรู้จัก การละหมาดที่ถูกต้อง
- ค. ไม่ถูกต้อง เพราะศาสนาไม่ได้บัญญัติให้ละหมาดตั้งแต่อายุ 7 ขวบ
- ง. ไม่ถูกต้อง เพราะรอซาลียังเล็ก ไม่สามารถฝึกให้รู้วิธีละหมาดที่ถูกต้องได้

27.

อับดุลรอญิงทำไม้กวาดของห้องเรียน
เสียหายใช้การไม่ได้ต่อไปโดยไม่มี
ใครเห็น อับดุลรอญิงจึงคิดว่า เราควร
แจ้งให้ครูทราบ และซื้อใหม่มาทด^{แทน}ใช้
ให้กับห้องเรียน

อับดุลรอญิงเป็นคนมีคุณธรรมในเรื่องใด

- ก. ซื่อสัตย์ เสียสละ
- ข. รับผิดชอบ ซื่อสัตย์
- ค. รู้หน้าที่ เสียสละ
- ง. เสียสละ รู้หน้าที่

28. สถานการณ์ใดเป็นการแสดงความกตเวทิต์

- ก. นักเรียนฟังครูอธิบายวิชาคณิตศาสตร์
- ข. รอปียะห์ช่วยแม่พับถุงกระดาษไว้ใส่
ของทุกวัน
- ค. ฮารียีนกลับมาบ้านหลังเลิกเรียน
ตรงเวลาเสมอ
- ง. ไมมูนะห์เห็นอัยชะห์ทำเงินหล่นที่
พื้น 2 เหรียญ

29. มานะทำแจกันดอกไม้ของซาก็เระห้ำจัด

บนโต๊ะครูแตก

- เฟาซีบอกมานะว่า "ของไม่ค่อยมี
ราคาและหาซื้อที่ไหนก็ไม่ได้ ไม่ต้อง
ซื้อให้เขาหรอก"
- อุดมบอกซาก็เระห้ำว่า "เราต้องให้
เขาซื้อใช้ให้เหมือนของเดิมละ"
- อุดลย์บอกมานะว่า "ควรคิดเป็นเงิน
ว่าของเขาราคาเท่าไร แล้วใช้ให้
เขาเป็นเงินดีกว่า"
- มานะบอกซาก็เระห้ำว่า "ขอโทษนะ
เธอจะคิดอย่างไรละ จะคิดเป็นเงิน
หรือสิ่งของ ฉันจะชดใช้ค่าเสียหายให้"

คำพูดของบุคคลใดมีเหตุผลเหมาะสมที่สุด

- ก. เฟาซี
- ข. อุดม
- ค. มานะ
- ง. อุดลย์

30.

ฮานนี่ไปซื้อของที่ตลาดในเมืองหลัง
จากเขตรวดจตุรัสของแล้ว ปรากฏว่า
เขาได้เงินทอนเกินมา 10 บาท
เขาตัดสินใจว่าจะนำเงินทอนมาไปคืน

นักเรียนคิดว่าฮานนี่ทำถูกต้องหรือไม่
เพราะอะไร

- ก. ถูกต้อง เพราะไม่ควรเอาเงินของ
คนอื่นมาเป็นของตน
- ข. ถูกต้อง เพราะไม่ควรให้เสีย
ชื่อเสียงด้วยเงินเพียง 10 บาท
- ค. ไม่ถูกต้อง เพราะคนขายของไม่มี
โอกาสรู้ว่าเขาทอนเงินผิดไป
- ง. ไม่ถูกต้อง เพราะคนขายของควร
รับผิดชอบต่องเงินที่หายไป เนื่องจาก
เขาบกพร่องเอง

31. เมื่อมีงานกลุ่มเมื่อไร กลุ่มของคอตีเยาะ
จะเสร็จช้ากว่ากลุ่มอื่นทุกครั้ง ทั้งนี้เพราะ
กลุ่มคอตีเยาะที่ขาดคุณสมบัติในเรื่องใด

- ก. ขาดการให้ความร่วมมือ
- ข. ขาดความจริงใจ
- ค. ขาดความเอื้อเฟื้อ
- ง. ขาดความรับผิดชอบ

32. ถ้าเพื่อนบ้านชวนนักเรียนไปขุดคุ้ยน้ำ และ
แอ่งน้ำนอกหมู่บ้านสำหรับปล่อยน้ำเสีย
จากละแวกบ้านเดียวกัน โดยที่บ้านของ
นักเรียนมีคุ้ยน้ำเรียบร้อยแล้ว นักเรียนจะ
ไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ไม่ไป เพราะที่บ้านเรามีคุ้ยน้ำ
เรียบร้อยแล้ว
- ข. ไม่ไป เพราะที่บ้านไม่ได้ใช้คุ้ยน้ำ
สายเดียวกัน
- ค. ไป เพราะเป็นการแสดงให้
ความร่วมมือ
- ง. ไป เพราะไม่อยากขัดใจเพื่อนบ้าน
ที่ชวนเอาไว้

33. ในการทำงานชิ้นหนึ่ง เมื่องานใกล้เสร็จแล้ว อัสมีเห็นว่างานของเขารับผิดชอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขาจึงคิดว่าถึงเขาจะอยู่ในกลุ่มอีกก็ช่วยอะไรใครไม่ได้ เขาจึงแยกตัวออกไปเล่น

นักเรียนคิดว่าอัสมีทำอย่างนี้ ดีหรือไม่ เพราะอะไร

- ก. ดี เพราะเขาทำงานที่เขารับผิดชอบเสร็จแล้ว
- ข. ดี เพราะเขาไม่สามารถช่วยงานคนอื่นได้ เนื่องจากได้แบ่งงานกันทำแล้ว
- ค. ไม่ดี เพราะเขาไม่ได้อยู่ในกลุ่มงานที่เขารับผิดชอบโดยตลอดจนงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว
- ง. ไม่ดี เพราะอาจจะไม่มีชื่อเขาในงานกลุ่มเนื่องจากเขาไปเล่นก่อนงานกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว

34. ไชนับถูกรถชนจนสลบ มีชายคนหนึ่งพาเขาไปฝากรักษาที่โรงพยาบาล โดยจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ แต่ไชนับไม่เคยเห็นหน้าชายคนนั้นมาก่อนเลย หลังจากนั้นไชนับก็สืบรู้ว่าเป็นใคร ไชนับจึงไปเยี่ยมและนำสิ่งของไปฝากเพื่อขอบคุณ

ตามเหตุการณ์ชายคนนั้นมีคุณธรรมในเรื่องใด

- ก. มีเมตตากรุณา
- ข. ซื่อสัตย์สุจริต
- ค. มีความกตัญญูทดแทน
- ง. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

35.

ปู่ของมารีเยาะป่วยมากจนแพทย์
บอกว่าไม่สามารถรักษาให้หายได้
มารีเยาะจึงขอพรจากอัลลอฮ์ให้
ช่วยเหลือปู่ของเธอในขณะที่เดียวกัน
พ่อแม่ของมารีเยาะพยายามพาปู่ไป
รักษาพยาบาลทุก ๆ แห่งเท่าที่จะ
สามารถทำได้

นักเรียนคิดว่ามารีเยาะทำอย่างนี้ ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ดี เพราะมารีเยาะรู้ว่าปู่ของเธอ
ไม่มีโอกาสรักษาให้หายแล้ว
- ข. ดี เพราะมารีเยาะรู้ว่าในขณะที่
อัลลอฮ์เท่านั้นที่จะช่วยเหลือปู่ของ
เขาได้
- ค. ไม่ดี เพราะพ่อแม่ของมารีเยาะ
ก็พยายามหาทางช่วยเหลือปู่อย่าง
สุดความสามารถ
- ง. ไม่ดี เพราะพ่อแม่ของมารีเยาะ
คิดว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะขอพรจาก
อัลลอฮ์

36. อิสมาแอลกำลัง เดินไปพร้อมกับถือหนังสือ
กองใหญ่ด้วยมือสองมือ เขาพบครูคนหนึ่ง
กำลัง เดินสวนผ่านตนไป อิสมาแอลจะต้อง
ทำอย่างไรจึงเหมาะสมที่สุด

- ก. วางหนังสือลง แล้วยกมือขึ้นทำความ
เคารพครู
- ข. วางหนังสือลง แล้วยืนตรงเฉย ๆ
จนกว่าครูเดินผ่านไป
- ค. ยืนตรงพร้อมกับถือหนังสืออยู่ทั้ง
สองมือ หันหน้า ไปทางที่ตนจะเดิน
ผ่านไป
- ง. ยืนตรงพร้อมกับถือหนังสืออยู่ทั้งสองมือ
หันหน้า ไปทางที่ครูกำลังจะเดินผ่านไป

37. เด็กทั้งห้าคนนี้เคยไปเที่ยวด้วยกันเป็น
ประจำ โดยฮารูนมักจะเป็นผู้ใช้จ่าย
มากกว่าใครเสมอในหมู่เพื่อน ครั้น
ทุกคนก็ตกลงจะไปเที่ยวกันอีกเมื่อถึง
วันนัดทุกคนปรึกษากันดังนี้

ฮารูน : คราวนี้ไม่มีเงินเลยขอใคร

ก็ไม่ได้ไม่รู้จะหาได้ที่ไหน

นิรอมลี : ไปขอพ่อเธอสิ ลองดูอีกครั้ง

อับดุลเลาะห์ : ไปยืมรูสดีมาก็ได้ รูสดี

เขาให้ยืมทุกครั้งไม่ใช่

หรือ

อาลี : ไม่ต้องไปหาเงินหรอก คราวนี้

พ่อเขาคงไม่อยากให้เราไป

เที่ยวก็ได้ละ

ฮูเซ็น : คราวนี้เราคงอดไปเที่ยวกัน

ถ้าไม่มีเงินก็ไม่ต้องไปก็ได้

คำพูดของใคร ที่แสดงว่ามีความจริงใจ
ต่อเพื่อนมากที่สุด

ก. นิรอมลี

ข. อับดุลเลาะห์

ค. อาลี

ง. ฮูเซ็น

38. ฮูเซ็นเดินก้มตัวหลีกเลี่ยงอย่างรวดเร็ว

เมื่อเดินผ่านคุณครูสมหมายที่ยืนอยู่ ฮูเซ็น

ท้ออย่างนี้ เป็นผลดีต่อฮูเซ็นหรือไม่

เพราะอะไร

ก. ดี เพราะฮูเซ็นได้แสดงความเคารพ

ครูแล้ว

ข. ดี เพราะฮูเซ็นได้โอกาสหลบ

คุณครูสมหมายโดยการเดินก้มตัวหลีกเลี่ยง

ไป

ค. ไม่ดี เพราะฮูเซ็นยังไม่ได้แสดงความ

เคารพคุณครูสมหมาย

ง. ไม่ดี เพราะครูอาจไม่เห็นว่ายฮูเซ็น

เดินผ่านไปในขณะที่อย่างไร

39. นิรอมลีซื้อกระดาษสีมาไม่ครบ อามีน
จึงให้ไปส่วนหนึ่ง แต่อามีนขาด
กระดาษสีไปอีกสีหนึ่งจนไม่พอใช้
จึงไปของนิรอมลีบ้าง นิรอมลีเกรงว่า
ถ้างานของตนขาดกระดาษสีนั้นไปจะ
ไม่สวยจึงบอกว่าหมดแล้ว จนทุกคน
ทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด

นักเรียนคิดว่า อามีนเป็นคนเช่นไร

- ก. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ข. มีเมตตากรุณา
- ค. มีความสามัคคี
- ง. ซื่อสัตย์

40. ชาการียาเคยช่วยเหลือในการทำ
การบ้านให้กับอาลีเสมอมา ต่อมา
ชาการียายืมเงินอาลีไปซื้อสมุด
ชาการียาคิดว่าเขาเคยช่วยเหลือ
อาลีมาโดยตลอด จึงไม่จ่ายเงินคืน
ให้อาลี ส่วนอาลีคิดว่าชาการียา
เคยช่วยเหลือมาก่อน เขาไม่ควรจะ
เอาเงินคืนจากชาการียา

นักเรียนคิดว่า เห็นด้วยกับความคิดของ
อาลีหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. เห็นด้วย เพราะเขาไม่มีโอกาส
ตอบแทนชาการียาเป็นอย่างอื่น
- ข. เห็นด้วย เพราะเขาควรได้รับ
การตอบแทนชาการียาด้วยเงินก็ได้
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะอาลีไม่ควรคิด
ตอบแทนชาการียาด้วยเงิน
- ง. ไม่เห็นด้วย เพราะอาลีไม่ควรคิด
ตอบแทน ชาการียาด้วยวิธีอื่นได้

แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม

วัตถุประสงค์

แบบทดสอบนี้ต้องการวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ความกตัญญูต่อเวที	- ความเมตตา กรุณา
- ความซื่อสัตย์สุจริต	- ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม
- ความสามัคคี	- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

คำชี้แจง

คำถามและคำตอบจะแสดงเป็นรูปภาพ โดยทางด้านซ้ายมือจะเป็นรูปภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการศึกษาประเภทเดียวกัน และมีข้อความบรรยายประกอบจำนวน 3 ภาพ ซึ่งในทั้ง 3 ภาพนี้เป็นพฤติกรรมที่แตกต่างกัน แต่เป็นการแสดงคุณธรรม จริยธรรมอย่างเดียวกัน โดยจะมีตัวเลขกำหนดภาพเป็นภาพที่ 1 ภาพที่ 2 และภาพที่ 3 ภาพทั้งสามภาพนี้เป็นตัวคำถาม

ส่วนทางด้านขวามือจะเป็นตัวคำตอบซึ่งจะแสดงเป็นรูปภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แตกต่างจำนวน 4 ภาพ โดยจะมีอักษรกำหนดเป็นภาพ ก ภาพ ข ภาพ ค และภาพ ง เพื่อให้ นักเรียนเลือกภาพที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยภาพคำตอบนี้จะมีภาพใดภาพหนึ่งแสดงพฤติกรรมที่เป็นคุณธรรม จริยธรรมอย่างเดียวกันกับภาพทางด้านซ้ายมือทั้งสามภาพ เมื่อนักเรียนหาภาพที่เป็นคำตอบทางด้านขวามือได้แล้ว ให้นักเรียนไปขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ทับอักษรในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง (1) ความกตัญญูทวดเวที

(1) ให้นักเรียนสังเกตภาพทางด้านซ้ายมือทั้งสามภาพก่อนว่าเป็นภาพแสดงคุณธรรมจริยธรรมใด ซึ่งแต่ละภาพจะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน แต่เป็นคุณธรรม จริยธรรมเดียวกันดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 แสดงพฤติกรรมของพ่ามีเมะให้ของขวัญตอบแทนบำเหน็จเพื่อตอบแทนบุญคุณที่บำเหน็จได้ไปรับ - ส่งพ่ามีเมะที่โรงเรียนทุกวัน

ภาพที่ 2 แสดงพฤติกรรมนายวินัยไปกราบเยี่ยมคุณครูสมจิตทุก ๆ ปีใหม่ เพราะครูสมจิตเคยเอาใจใส่ตนตั้งแต่เล็ก จากเด็กเกเรจนได้เป็นเด็กดีในเวลาต่อมา

ภาพที่ 3 แสดงพฤติกรรมแวอสีเออาขเมมาให้ลุงอับดุล เพื่อตอบแทนความมีน้ำใจที่ลุงอับดุลได้ให้เขาอาศัยรยณตั้งกลับบ้านเมื่อวานนี้

"ทั้งสามภาพนี้เป็นการแสดงคุณธรรม จริยธรรมในด้านความกตัญญูทเวที"

(2) เมื่อนักเรียนพิจารณาภาพทางด้านซ้ายมือทั้งสามภาพและลงสรุปได้ว่าเป็นคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทีแล้ว จากนั้น ให้นักเรียนพิจารณาภาพทางด้านขวามือว่า ภาพใดเป็นภาพแสดงความกตัญญูทเวทีเช่นเดียวกัน ตามตัวอย่าง

ภาพ ก แสดงพฤติกรรมสะมะแอช่วยลุงอีซาปลูกผักทุก ๆ วัน เพราะลุงอีซาได้ให้เขาอาศัยที่บ้านระหว่างสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยจนเสร็จสิ้นการสอบ

ภาพ ข แสดงพฤติกรรมฮามีตะเออาอย่างลบมาคืนมาเรียนจากที่ยืมไป

ภาพ ค แสดงพฤติกรรมนักเรียนช่วยครูห้องของขวัญเพื่อจัดงานวันปีใหม่

ภาพ ง แสดงพฤติกรรมไซทับช่วยเด็กที่ล้มรถจักรยาน

จากภาพทั้ง 4 ภาพ จะเห็นว่า ภาพ ก สะมะแอได้ตอบแทนบุญคุณ โดยช่วยเหลือลุงอีซาปลูกผัก เพราะลุงอีซาได้ช่วยเหลือเขาให้พักอาศัยระหว่างสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการแสดงความกตัญญูทเวทีเช่นเดียวกับภาพทางซ้ายมือ ดังนั้น ภาพ ก จึงเป็นภาพที่มีพฤติกรรมตรงกับภาพทางซ้ายมือทั้งสามภาพ ข้อนี้จึงตอบ ข้อ ก จึงจะถูกต้อง

(3) เมื่อนักเรียนพิจารณาแล้วว่า ภาพ ก เป็นภาพที่ถูกต้องที่สุด ให้นักเรียนกากบาท (X) ลงบนอักษร ก ที่กระดาษคำตอบ ดังนี้

(0) ~~X~~ ข ค ง

รู้สึกเคยช่วยผู้เฒ่าให้รอดพ้น
จากโรคหัด ผู้เฒ่าจึงส่งของขวัญ
ไปขอบคุณเขา ทุกวัน ฮารีรือ

ผู้เฒ่ามีต ไปเยี่ยมญาติที่อำเภอจันทบุรี
แต่รถหมดพอดี ลูกอ้วนอาสาขี่ไ้ไป
พักหนึ่งวัน เขาจึงซื้อขนมไปให้
ลูกอ้วนอาสาขอบคุณกลับมานะ

ผู้เฒ่าได้นำสมชายที่กำดั่งพ่อมก
ไปโรงพยาบาล ทำให้แพทย์อื่นทราบ
สมชายชอบขี่ในใจของ ผู้เฒ่ามาก
เขาจึงไปเยี่ยมบ่อยๆ

ทุกคนรักผู้เฒ่ามาก เพราะเขาเป็น
พ่อตาที่ปฏิบัติดีได้ใจที่สุด

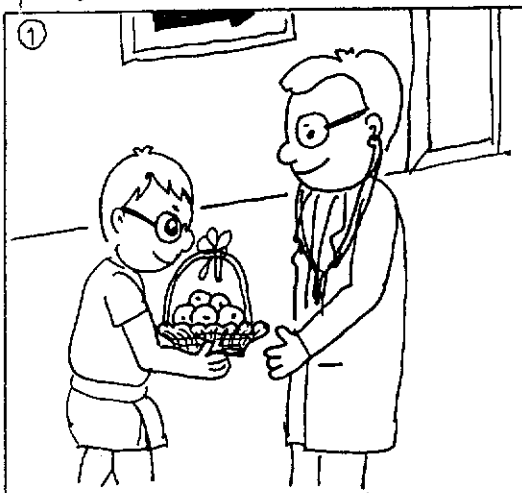
สมชายชอบขี่ในใจของพ่อตา
ที่ช่วยชีวิตเขาจากโรคหัดตอนป่วย เขาจึง
ซื้อขนม มาฝากพ่อตา

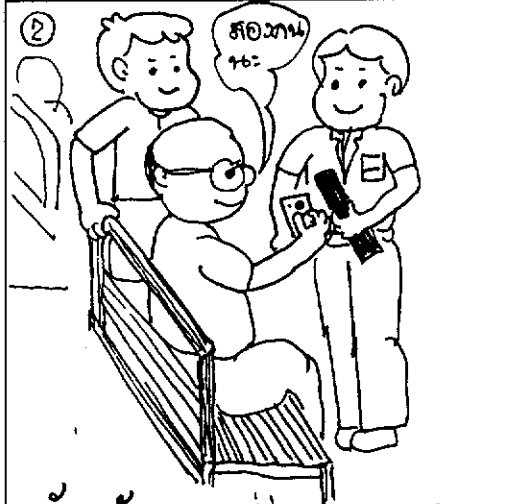
แม่ทำขนมที่ลูกชอบทุกวัน
ลูกจึงรักแม่มาก

ครอบครัวในโรงเรียน ร่วมกันจัด
อาหารเลี้ยงแขกเรือน ทุกคน เนื้อใน
ใจดีส่วนนี้จึงมี

①
อู่ไชน์ ชอบซื้อผลไม้มาฝากหมอได้ให้
การรักษามาโดยไม่ได้ติดเงิน เขารู้ว่าหมอไม่
ขาดเงินจากรายการให้หมอ

②
อู่ไชน์ มีลูกจากที่โรงเรียนมาประจำทุกวัน
เพื่อให้เขาอ่านได้เร็ว เขาชอบอ่านหนังสือ
ที่โรงเรียนมาให้กับอู่ไชน์ด้วย

③
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน
ที่รถแล้วเขาบอกว่า เขาอ่านหนังสือได้เร็ว
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน

④
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน
ที่รถแล้วเขาบอกว่า เขาอ่านหนังสือได้เร็ว
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน

⑤
อู่ไชน์ มีลูกจากที่โรงเรียนมาประจำทุกวัน
เพื่อให้เขาอ่านได้เร็ว เขาชอบอ่านหนังสือ
ที่โรงเรียนมาให้กับอู่ไชน์ด้วย

⑥
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน
ที่รถแล้วเขาบอกว่า เขาอ่านหนังสือได้เร็ว
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน

⑦
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน
ที่รถแล้วเขาบอกว่า เขาอ่านหนังสือได้เร็ว
อู่ไชน์ได้ช่วยไปซื้อหนังสือให้เขาอ่าน

① ไข่มีตะกั่ว ๗ ตีก็ทุบลงมาให้ทอดดีเขย่น ตามที่เคยรับปากเอาไว้ว่า เมื่อตอนก็ง ได้แล้ว จะนำมาให้กินนี่

② ย่าอึ้งนั้น เป็นคนเห็น ยู่ฟที่รังแกอดๆ ก่อน จึงบอกตามความจริง แม้ว่ายู่ฟได้น้ำมดมาไว้ไม่ให้บอกความจริงก็ตาม

③ กอเซ็มคืนเงินให้กับเขยตะน 300 บาท ตามสัญญาว่าจะคืนเงินให้ ภายในเวลา สามสัปดาห์

④ มาเริ่มมาดอกไม้มานำจัดบนโต๊ะตั้ง ทุกวัน

⑤ สู้ไคมานั้น ไม่จัดเวรในตนเอง เพราะเขาเป็นหัวหน้าชั้น

⑥ อับดุลฮาลิมพาลูกๆ ไปเที่ยวทะเล ในวันหยุดสัปดาห์ ตามที่ได้สัญญากับ ลูกเอาไว้

⑦ ตำรวจจราจรต้องคอยควบคุมให้ ทุกๆ คนเดินข้ามถนนทางม้าลาย

๑ ถ่มด เล่มละ 16 บาท ตรีบ ภายหลัง
พ่อให้เงินไป 20 บาท สมารถค่า 16 บาท
เขาคืนเงินให้พ่อ 4 บาท

๒ ได้ขงกลับมาทำ ต่อ ไม่วันเพื่อน
ตอบเราแน่
บู่ไฟทำการบ้านไม่เสร็จ แต่ต้อง
ไปพบเพื่อนตามเวลา ที่นัดกันไว้ก่อน

๓ ไปพูดกับ เพื่อนน่ะ
ไม่มุนี่ไปมกราณงแต่โดยไม่ได้บอกแม่
เมื่อแม่ถาม ไม่มุนี่จึงตอบตาม
ความเป็จริง

๔ ทำทมนั้นหรือ บรูว ถูกเลย
มาเรียนสูตรเพื่อนทำแบบฝึกหัดไม่เสร็จ
จึงเข้าไปช่วย

๕ ฉันลืมว่า ใ้รับผิด ขอบใจ
ฉันเผลอรู้ว่า ปากดทุบนั้นใช้ ขอบใจ
คล้ายกับบู่ไฟ เมื่อรู้ ขู่ไฟ ทำปากด
จากจึงนำไปคืนให้

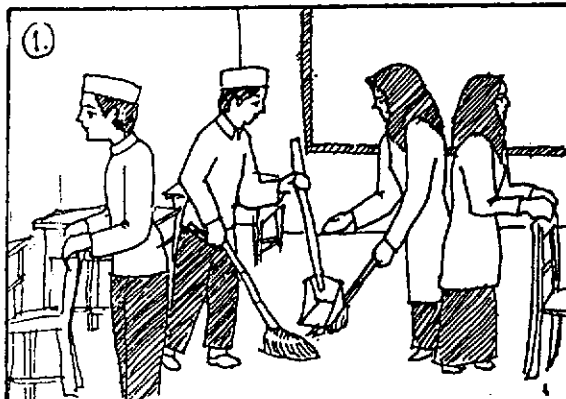

๖ เราชอบบวการีมาก กว่า มาทให้ เราเลือกบวการี
บวการี ประทานนักเรีฯฯ ทักที่รับปากกับ
นิมะว่า จะบวการีแล้วบวการีมาทให้

๗ เราเคยทำไม่ครบทุกข้อ ไม่เห็นด้วยว่าอะไร
ฉันรู้อะไรว่าใครไม่ทอบการีเวลาแก่
การบ้านไปสวดอ้อ ฉันรู้อะไรว่าฉันไม่แก่
ให้ครบทุกข้อ

ข้อ 11

①
นักเรียนทุกคนต่างช่วยกันทำหน้าที่
ของตนและหน้าที่ก่อนกลับบ้าน ทำให้
งานเสร็จเร็วขึ้น

②
จากบ้านทุกคนช่วยกันปัดฝุ่นทำ ถนน
ใหม่มีบ้านจนเสร็จ ตามที่ผู้ใหญ่บ้าน
ได้ขอร้องไว้

③
นักเรียนชั้น ป.๕ ทุกคนได้มีประชุม
ตกลงกันที่จะทำแปลงผักวันเสาร์นี้
อาจะฉิ่งไปร่วมงานในตรอก

④
ท่านได้จัดเลี้ยงให้กับลูกบ้านทุกคน เพื่อ
ให้ทุกคนเลือกตนในการเลือกครัวต่อไป

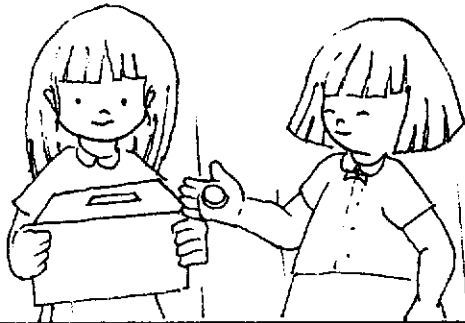

⑤
รอฉันได้รับรางวัลพิเศษเป็นดินสอ
หลายแท่ง ซึ่งนำมาแจกให้เพื่อนๆ ทุกคน

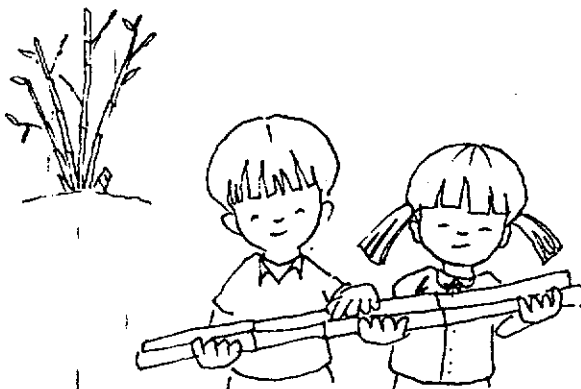

⑥
แม่พาลูกๆ มากินไอศกรีมอร่อยๆ
ที่ร้านอาหารในเมือง

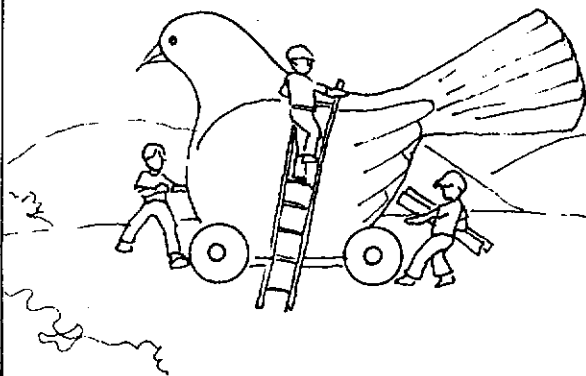
① นักเรียนทุกคนทำพร้อมใจกันบริจาคเงิน
คนละ 5 บาท เพื่อรวบรวมเงินก้อนหนึ่งใช้ทำ
ประโยชน์โรงเรียนในทศวรรษที่ ๖๐

② ในพิธีจัดดอกไม้ถวายหน้าพระพุทธรูป
นักเรียนได้มีโอกาสทำดีด้วยตัวเอง

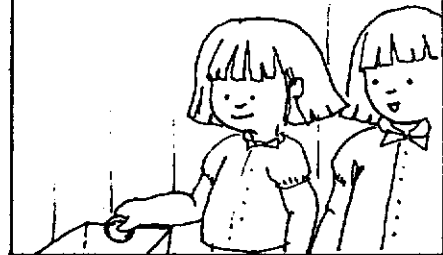
③ ในทศวรรษที่ ๖๐ โรงเรียนได้สร้างอาคาร
ใหม่ขึ้นหลายหลัง นักเรียนทุกคนได้
มีส่วนร่วมในการสร้างอาคารเหล่านี้ด้วย

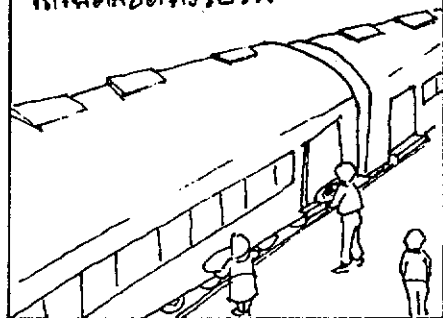
④ นักเรียนได้มีโอกาส
ออกนอกห้องเรียนไปทำ
กิจกรรมนอกห้องเรียน

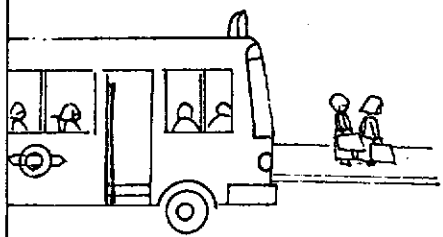
⑤ นักเรียนได้มีโอกาส
เรียนรู้นอกห้องเรียน
โดยไปทัศนศึกษาที่สวนสัตว์

⑥ ในทศวรรษที่ ๖๐ นักเรียนได้
มีโอกาสไปทัศนศึกษาที่สวนสัตว์

⑦ นักเรียนได้มีโอกาส
ไปทัศนศึกษาที่สวนสัตว์

ย้าฉันสงสัยรอกว่าทำไม เพราะย้าฉันนั้น รอกว่าทำไมได้กินอาหารกลางวันที่โรงเรียนบ่อยๆ เนื่องจากไม่มีเงินซื้อ เขาจึงแบ่งให้รอกว่าทำไม

ชาวไทยทุกคนต่างก็นำสิ่งของมาบริจาค ที่โรงเรียน เพื่อช่วยเหลือชาวชุมชนที่ถูก พายุพัดจนไม่มีอาหารกินและไม่มีที่อยู่อาศัย

ดาวยุทธเคยช่วยเหลือคนอื่นมาหลายครั้ง อาศัยอยู่ข้างบ้านเสมอ เพราะคนข้างบ้านอยู่ ดนด้วย ไม่มีใครมาดูแล

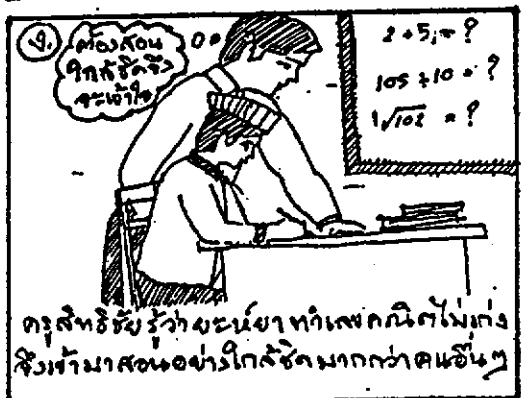
เด็กทุกคนต่างพากันเลือกซื้อหนังสือ อ่านประกอบที่พ่อค้านำมาขายที่โรงเรียน

เขามีความรักครูสมศรีมาก จึงเก็บดอกไม้ มาจากบ้านมาใส่ครูสมศรีทุกวัน

ดาวยุทธรักทุกคน รักเขามากกว่า คนอื่นๆ เขาจึงนำขนมมาฝากเพื่อนบ่อยๆ

ครูสมศรีรู้ว่าดาวยุทธทำพิเศษนี้ก็ไม่แค้น จึงรับมาสอนอย่างใกล้ชิดมากกว่าคนอื่น

① ลูกติดอกในฝนจากมาก ลืมพกเสื้อกันฝนเสื้อชูชีพไว้ไม่ได้มีที่เกาะ อาศัย ลากไม้ที่เกาะตัวเปียกแฉะหนาวเย็น ลูกติดอกจึงหาผ้ามาคลุมตัวไม่ให้ตัวเย็น ลืมพกผ้านี้ แล้วก็อนึกไปเห็นไปอยู่ในเสื้อไม่เย็น

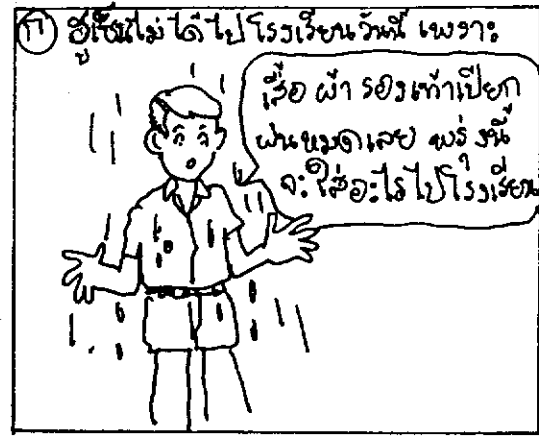
② ลูกอาบเป็นเพื่อนบ้านป่วยมากจนต้องอยู่โรงพยาบาล อุตสาหณได้ไปเยี่ยม แต่ลูกอาบนั้น ช่วยตัวเองไม่สบายได้ และไม่มีคนเฝ้าไข้สามารถวิ่งไปเยี่ยมบ่อยๆ

③ ดอกรั้วทะเลในในรักเรียมชายรักตัวไม่ซื่อแล้วเลิกคบหากัน ดอกรั้วทะเลจึงวิ่งไปหาน้องสาวจึงไปหาน้องสาว

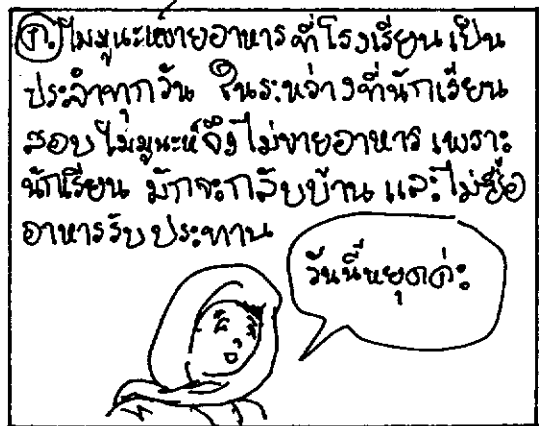
④ ชู่ไฉ่ไม่ได้ไปโรงเรียนวันนี้ เพราะเสื้อผ้า รอยเท้าเปียกผ่านมรดกเลย ผมจึงจะใส่อะไรไปโรงเรียน

⑤ เมฆาถูกทำโทษหน้าเสาธงเนื่องจากมาโรงเรียนสายบ่อยๆ

⑥ ไม่แนะนำให้ทานอาหารที่โรงเรียนเป็นประจำทุกวัน เพราะจะเหนื่อยเกินไป และจะทำให้เสียสุขภาพ

⑦ ชิบดูลอนยังไม่อยากมาสอบ เพราะไม่มีเงิน ซื้ออาหารเข้ากินก่อนสอบ

ข้อ 21

(1)

ทอดีเอะบี เติมน้ำในกระป๋องที่ขึ้น โดย
ทิ้งตัวลงเล็กน้อยก่อนจะเดินผ่านไปอย่าง
ช้าๆ และรำรวม

(2)

ขอบใจจ๊ะ

ฮามีละขอบใจนิยะดา ที่ช่วยในเรื่อง
การถือถุงสิ่งของที่หนักมากจนไปทิวโรงเรียน

(3)

ฟ้าตีมาะกล่าวสละสลามกับพ่อแม่ทุกครั้ง
ที่ฟ้าตีมาะกลับจากโรงเรียนมาถึงบ้านใน
ตอนเย็น

(ก)

ฮามีละนํ้าที่ใส่ในหม้อของเธอดี
อาบเท้า แต่งตัว กินข้าว เพื่อให้น้องนอนไป
โรงเรียนทุกวัน

(ข)

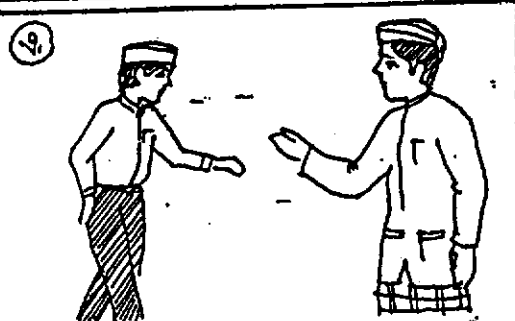
ร้อมมือถือกระเป๋าจักรยานของฮามีละ
ซึ่งเป็นเพื่อนข้างบ้านกลับจากโรงเรียนทุกวัน

(ค)

บ้านของฮามีละดีใจมาก ที่ฮามีละบอกว่า
เพื่อนของป่าในตลาดตามถึงป่าทุกครั้ง
จะไปซื้อของ

(ง)

ฮามีละกล่าวทักทายพ่อแม่ของรอฮ์ม
ทันทีที่เดินมาพบกัน

① แม่ พี่สาวมาเยี่ยมแม่

เมื่อพี่สาวมาเยี่ยมแม่ของแม่
แม่ให้ของขวัญให้น้อง แล้วยกน้ำมา
ต้อนรับ ก่อนที่จะไป ตามแม่ของ
เขาตามไป

②

ครูว่า ใครทำ
แบบนี้นิดเสร็จ
แล้ว อนุญาต
ให้ออกไปเล่นได้

ในช่วงเวลาพักเที่ยง ครูประจำชั้น
ได้ปล่อย นักเรียน ทำกิจกรรม แล้วออก
นอกห้อง มาทำธุระ นานๆ ของ
ลืมนับ บอกเพื่อนนักเรียนในคาบ

③

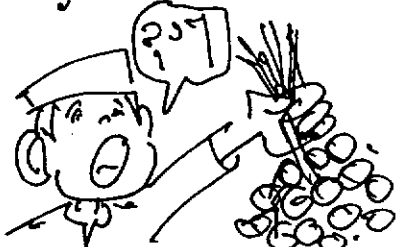

อัสลาม
มุสลิม

จะละสิบ
กมุสลาม

ข้าซ ดิน เดินทางโรงเรียนพบ
คนมาที่นี่มา ระงับจาก ข้าอัว
ได้กล่าว สะลามักกล่าว ดูกันก็
ดูก็ตอบรับ สะลาม

④

ลูกพี่ลืมนับ รีม มามอบผลไม้ของ
น้องๆ ให้ดูเจ๊ๆ อยา ทำงาติ
ผู้ใจบุญ ของเขา แล้วจะ ข้างกลับไป

⑤

ไซนับมาพบกับ ฮับดุลเลาะห์
ฮับดุลเลาะห์ก็ชักชวนไซนับ
แต่ไซนับ ไม่ชอบฮับดุลเลาะห์ จึง
ไม่กล่าวตอบ

ฮัสลาม
มุสลิม

⑥

มาเรียน ส่วนของให้ ป้าไซนับในขณะ
กำลังขึ้นมือมารับของ แต่มาเรียนกลัว
วงไว้งานให้กลัว มือของป้าไซนับ

เอ้า! ป้า เอาไปเลย

⑦

รอชาลี ได้มอบขนมวันรายอให้กับ
ในครู พร้อมกับรอชาลี ได้ทำ
ความเคารพครู ด้วยความนอบน้อม

ขนมวันรายอจ้อย
ผมให้ครูคุณครับ

ข้อ 26

ก. ขอไปใช้ไหม
ผมมีนี่เลย

น้องของมูซาชอบรถจักรยานคันนี้กับตัววิทยุของ
อิสมาอีลมาก จึงร้องโน้มน้าวจะได้ อิสมาอีล
เห็นดังนั้น จึงมอบรถจักรยานให้น้องของมูซา

ข. ผมจะอยู่เฝ้าบ้านเอง
น้องอยากไปมาหาสู่ได้ไป
เหี้ยมว๊าว

ฟาริดาอยากให้อุซมาอีลไปเล่นในวัน
หยุด ฟาริดาจึงเฝ้าบ้านแทนอุซมาอีล เพราะ
อุซมาอีลเฝ้าบ้านให้พ่อจนได้เงินหลายตัวแล้ว

ค. นี่ใช้หมั่นทำนึ่ง
แล้วอูฐไม่ในใจ
สอนนึ่ง ขอโทษ

นิมะลิมพาอิสมาอีลมา อาอีษะห์จึงให้
นิมะลิมสอนอูฐไปนึ่งนึ่ง ทำให้นิมะลิมได้พัก

ก. แปดสิบแปดของ
วิธีนี้ นี่ใช่
โรคนี้ ฉันได้
มอร์ 10

นักเรียนชั้น ป.5 ทุกคนต่างก็จัดงาน
ฉลองของรัฐในวันปีใหม่ที่ผ่านพ้นมา

ข. นายปอด
กลัวว่า

นักเรียนชั้น ป.5 ทุกคนต่างก็จัดงานฉลอง
ของชาติ มีนักเรียนหลายคน สามารถ
ชี้ให้นักเรียนคนอื่นที่บ้านและที่โรงเรียน

ค. เฮ้ ผมก็
แม่ครับใช้

ฟาริดาซื้อแม่มาให้น้องทุกวัน
ตามคำสั่งของอุซมาอีล

ง.

นักเรียนทุกคน รักอิสมาอีลมาก
เพราะครูใจดี ไม่เคยตีนักเรียนเลย

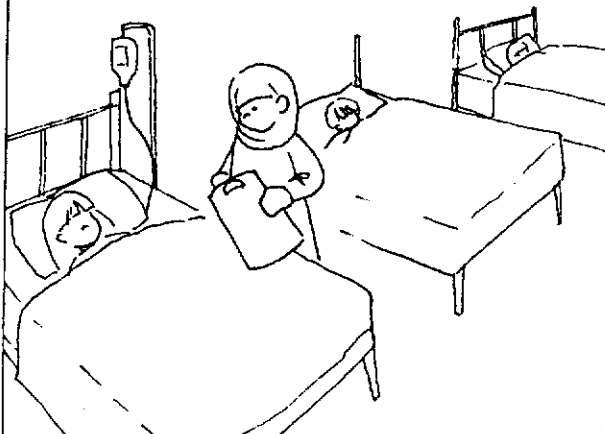
① ฟารีดาได้พาน้องชายขึ้นลิฟท์โรงพยาบาล
เพื่อเป็นหมอนี่ที่อยู่อัน 10

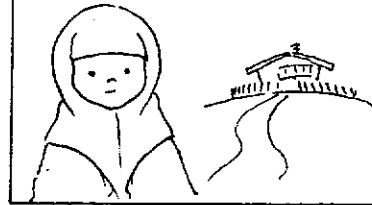
② นักร้องโยก โผล่ตักนกตก
สาวประดังเอาธนูรอกเอาให้ลูกช่อไปหนึ่งคัน
เพื่อไม่ให้ลูกช่อได้ใช้ธนูรอกยิงนกตก และ
กลับบ้าน

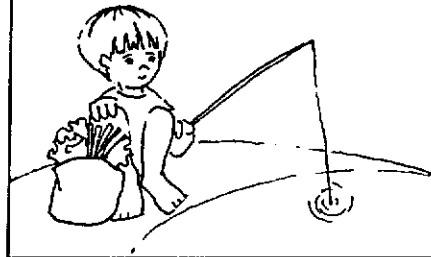
③ มารียะได้ช่วยชีวิตไอริไว้ที่จำนนให้กับคนป่วย
ซึ่งอยู่ใกล้กับเตียงที่เธอเฝ้าไว้ในหอผู้ป่วย

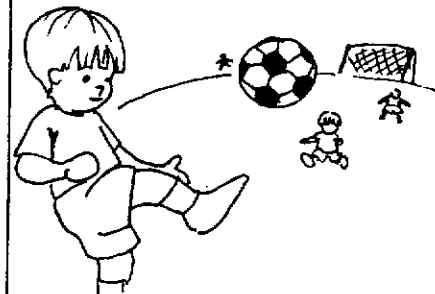
④ ป้ารีห์เอาอุ้งบ้านคนเจ็บมา สารีปะ
จึงไปช่วยชีวิตป้ารีห์ในกับป้า ค่ะนี่
ป้ารีห์ต้องรีบกลับบ้านออกไปซื้อกับข้าว

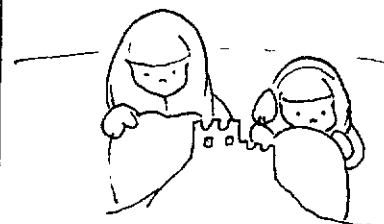
⑤ บ้านรอชาลี มีสภาพยากจน รอชาลี
จึงต้องออกไปหาเงินที่ร้านตามบ้าน
และ มาปลาทูบ้างเล็ก ๆ สำหรับ
อาหารในบางมื้อ.

⑥ ซารีห์ชอบไปเล่นกีฬาฟุตบอล
ตอนเป็นลูกเป็น เพราะทำให้
สุขภาพแข็งแรง

⑦ ABดีเบาะผ้าห่มออกไปเล่นที่
สนามเด็กเล่นหรือโรงเรียนในวัน
วันหยุดเสาร์

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา
2. ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม
3. การคำนวณเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
4. การคำนวณเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความคำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
5. การคำนวณเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
6. การคำนวณเปรียบเทียบคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
7. การคำนวณเปรียบเทียบคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
8. การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา กับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
9. การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 12 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาในเนื้อหาจริยศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา

ข้อที่	P _H	P _L	P	r	ข้อที่	P _H	P _L	P	r
1	0.93	0.48	0.70	0.44	21	0.67	0.37	0.52	0.30
2	0.70	0.30	0.50	0.41	22	0.93	0.37	0.65	0.56
3	0.89	0.59	0.74	0.30	23	0.85	0.22	0.51	0.63
4	0.67	0.37	0.52	0.30	24	0.59	0.15	0.37	0.44
5	0.70	0.26	0.65	0.44	25	0.56	0.26	0.41	0.30
6	0.81	0.44	0.63	0.37	26	0.63	0.33	0.48	0.30
7	0.67	0.22	0.44	0.44	27	0.85	0.63	0.74	0.22
8	0.33	0.11	0.22	0.22	28	0.52	0.22	0.37	0.30
9	0.33	0.11	0.22	0.22	29	0.93	0.59	0.76	0.33
10	0.89	0.26	0.57	0.63	30	0.89	0.26	0.58	0.63
11	0.96	0.59	0.78	0.37	31	0.96	0.44	0.70	0.52
12	0.93	0.41	0.67	0.52	32	1.00	0.56	0.78	0.44
13	0.85	0.44	0.65	0.41	33	1.00	0.59	0.80	0.41
14	0.89	0.15	0.52	0.74	34	0.63	0.11	0.37	0.52
15	0.81	0.48	0.61	0.33	35	0.74	0.48	0.61	0.30
16	0.70	0.41	0.56	0.30	36	0.63	0.19	0.41	0.44
17	0.67	0.19	0.43	0.48	37	0.85	0.52	0.69	0.33
18	0.67	0.22	0.44	0.40	38	0.48	0.22	0.35	0.26
19	0.96	0.56	0.76	0.33	39	0.74	0.52	0.63	0.22
20	0.96	0.59	0.78	0.37	40	0.56	0.00	0.28	0.56

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในเนื้อหาจริยศึกษา
หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยใช้สูตร KR.-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน

$$\begin{aligned}
 \Sigma pq &= 9.50 \\
 \Sigma X &= 1,216 \\
 \Sigma X^2 &= 25,749 \\
 \text{จากสูตร } s_t^2 &= \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)} \\
 &= \frac{62 \times 25,749 - (1,216)^2}{62 \times 61} \\
 &= \frac{1,596,438 - 1,478,656}{3,872} \\
 s_t^2 &= 31.1428 \\
 s &= 5.5806 \\
 \text{แทนค่าสูตร } r_{tt} &= \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\Sigma pq}{s_t^2} \right\} \\
 &= \frac{40}{40-1} \left\{ 1 - \frac{9.50}{31.1428} \right\} \\
 &= 1.0256 \times 0.69496 \\
 &= 0.71277 \\
 \text{แบบทดสอบมีความเชื่อมั่น} &= 0.71
 \end{aligned}$$

ตาราง 13 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัด
 ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมในเนื้อหาจริยศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา

ข้อที่	P _H	P _L	P	r	ข้อที่	P _H	P _L	P	r
1	0.44	0.26	0.35	0.20	16	0.70	0.19	0.44	0.52
2	0.96	0.74	0.85	0.22	17	0.81	0.48	0.65	0.33
3	0.70	0.52	0.50	0.41	18	0.96	0.26	0.61	0.70
4	1.00	0.63	0.81	0.37	19	0.85	0.48	0.67	0.37
5	0.93	0.74	0.83	0.20	20	0.81	0.22	0.52	0.59
6	0.93	0.63	0.78	0.30	21	0.78	0.15	0.46	0.63
7	1.00	0.74	0.87	0.30	22	0.81	0.19	0.50	0.63
8	0.93	0.42	0.70	0.44	23	0.81	0.19	0.50	0.63
9	0.78	0.41	0.60	0.37	24	0.85	0.44	0.65	0.41
10	0.96	0.30	0.63	0.67	25	0.85	0.30	0.57	0.56
11	0.89	0.30	0.59	0.59	26	0.89	0.33	0.61	0.56
12	0.81	0.33	0.57	0.48	27	0.85	0.33	0.59	0.52
13	0.93	0.22	0.57	0.70	28	0.85	0.30	0.57	0.56
14	0.89	0.15	0.54	0.70	29	0.93	0.22	0.57	0.70
15	0.85	0.30	0.57	0.56	30	0.93	0.48	0.70	0.44

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม
ในเนื้อหาจริยศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยใช้สูตร KR.-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน

$$\Sigma pq = 6.61$$

$$\Sigma X = 701$$

$$\Sigma X^2 = 9,693$$

$$\begin{aligned} \text{จากสูตร } s_t^2 &= \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N - 1)} \\ &= \frac{62 \times 9,693 - (701)^2}{62 \times 61} \\ &= \frac{109,565}{3,782} \end{aligned}$$

$$s_t^2 = 28.9701$$

$$s = 5.3824$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าสูตร } r_{tt} &= \frac{n}{n - 1} \left\{ 1 - \frac{\Sigma pq}{s_t^2} \right\} \\ &= \frac{30}{30 - 1} \left\{ 1 - \frac{6.61}{28.9701} \right\} \\ &= 1.0345 \times 0.7718 \\ &= 0.7984 \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

แบบทดสอบนี้มีความเชื่อมั่น

$$0.80$$

ตาราง 14 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้
ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	12	13	21	16	26
2	4	11	22	15	21
3	12	15	23	15	24
4	13	25	24	15	24
5	11	19	25	14	25
6	16	22	26	15	24
7	12	15	27	17	25
8	8	18	28	14	22
9	12	26	29	11	24
10	11	16	30	15	25
11	10	25			
12	7	13	$\bar{X}_1$	= 12.33	MD ₁ = 8.47
13	12	22			
14	11	19	$\bar{X}_2$	= 20.80	
15	11	23			
16	8	8	ΣD	= 254	
17	15	25			
18	10	20	ΣD^2	= 2532	
19	12	25			
20	16	24			

ตาราง 15 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้
ของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	4	8	21	6	10
2	6	13	22	12	15
3	5	8	23	8	12
4	4	9	24	2	15
5	3	14	25	3	8
6	2	7	26	13	15
7	1	7	27	7	13
8	4	6	28	8	14
9	4	11	29	9	13
10	6	7	30	11	17
11	5	13			
12	5	3	$\bar{X}_1 = 6.03 \quad MD_1 = 4.87$		
13	4	9			
14	12	15	$\bar{X}_2 = 11.23$		
15	4	11			
16	7	16	$\Sigma D = 146$		
17	10	16			
18	7	12	$\Sigma D^2 = 887$		
19	1	5			
20	8	15			

การคำนวณเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

$$s_D^2 = \frac{\sum (D_1 - MD_1)^2 + \sum (D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$= \frac{381.44 + 178.08}{30 + 30 - 2}$$

$$= 9.6469$$

$$s_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{s_D^2}{N_1} + \frac{s_D^2}{N_2}}$$

$$= \sqrt{\frac{9.6469}{30} + \frac{9.6469}{30}}$$

$$= 0.3216 + 0.3216$$

$$= 0.8020$$

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{s_{MD_1 - MD_2}}$$

$$= \frac{8.47 - 4.87}{0.8020}$$

$$t = 4.4888$$

การคำนวณเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}} \quad df = n - 1$$

$$t = \frac{254}{\sqrt{\frac{30 \times 2532 - (254)^2}{29}}}$$

$$= \frac{254}{\sqrt{\frac{75,960 - 64,516}{29}}}$$

$$t = 12.7863$$

การคำนวณเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

$$t = \frac{\frac{\sum D}{n}}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}} \quad df = n - 1$$

$$t = \frac{\frac{146}{30}}{\sqrt{\frac{30 \times 887 - (146)^2}{29}}}$$

$$= \frac{\frac{146}{30}}{\sqrt{\frac{26,610 - 21,316}{29}}}$$

$$t = 10.8059$$

ตาราง 16 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และ
การประเมินค่าของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	5	8	21	7	12
2	2	9	22	6	10
3	3	8	23	7	13
4	5	10	24	9	13
5	3	8	25	7	13
6	4	9	26	6	12
7	6	12	27	7	12
8	7	10	28	8	13
9	6	9	29	7	10
10	5	9	30	8	12
11	5	8			
12	5	8	$\bar{X}_1 = 6.07 \quad MD_1 = 4.23$		
13	4	8			
14	3	8	$\bar{X}_2 = 10.03$		
15	7	11			
16	6	9	$\sum D^1 = 127$		
17	6	8			
18	7	12	$\sum D^2 = 51.28$		
19	6	8			
20	7	9			

ตาราง 17 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และ
การประเมินค่าของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	4	3	21	8	9
2	7	8	22	5	6
3	5	8	23	8	9
4	3	5	24	7	9
5	4	6	25	8	9
6	7	4	26	6	7
7	7	9	27	8	9
8	3	4	28	7	8
9	6	9	29	7	10
10	7	8	30	5	7
11	6	10			
12	5	9	$\bar{X}_1 = 5.87 \quad MD_2 = 1.9$		
13	3	7			
14	8	6	$\bar{X}_2 = 7.73$		
15	3	10			
16	7	9	$\Sigma D = 58$		
17	5	9			
18	3	8	$\Sigma D^2 = 83.70$		
19	6	8			
20	8	9			

การคำนวณเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และ
การประเมินค่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

$$\begin{aligned}
 s_D^2 &= \sqrt{\frac{\sum (D_1 - MD_1)^2 + (D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}} \\
 &= \frac{51.28 + 83.70}{58} \\
 &= 2.33
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 s_{MD_1 - MD_2} &= \sqrt{\frac{s_D^2}{N_1} + \frac{s_D^2}{N_2}} \\
 &= \sqrt{\frac{2.33}{30} + \frac{2.33}{30}} \\
 &= \sqrt{0.0777 + 0.0777} \\
 &= 0.3942
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{MD_1 - MD_2}{s_{MD_1 - MD_2}} \\
 &= \frac{4.23 - 1.93}{0.3942}
 \end{aligned}$$

$$t = 5.8346$$

ตาราง 18 แสดงคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	9	15	21	12	27
2	8	15	22	10	21
3	8	18	23	8	21
4	5	16	24	10	21
5	6	15	25	8	20
6	7	15	26	10	22
7	7	18	27	12	24
8	10	17	28	11	20
9	6	15	29	9	21
10	8	15	30	11	18
11	8	18			
12	10	15	$\bar{X}_1 = 9.33 \quad MD_1 = 9.63$		
13	8	16			
14	9	18	$\bar{X}_2 = 18.56 \quad \Sigma Y_1 = 557$		
15	9	15			
16	7	18	$\Sigma D = 259 \quad \Sigma Y_1^2 = 10,663$		
17	10	20			
18	10	16	$\Sigma D^2 = 204.56$		
19	12	22			
20	10	25			

ตาราง 19 แสดงคะแนนความเครียดรายบุคคลด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	6	7	21	5	8
2	5	17	22	6	18
3	12	8	23	5	9
4	8	7	24	7	10
5	4	19	25	3	9
6	4	12	26	6	17
7	2	7	27	5	15
8	3	9	28	6	13
9	4	9	29	8	13
10	5	14	30	5	15
11	9	6			
12	7	12	$\bar{X}_1 = 5.90 \quad MD_2 = 5.8$		
13	4	10			
14	6	18	$\bar{X}_2 = 11.63 \quad \Sigma Y_2 = 349$		
15	6	3			
16	6	10	$\Sigma D = 174 \quad \Sigma Y_2^2 = 4,573$		
17	5	18			
18	7	10	$\Sigma D^2 = 725.16$		
19	8	11			
20	7	15			

การคำนวณเปรียบเทียบความแตกต่างด้านจรรยาบรรณระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

$$s_D^2 = \frac{(D_1 - MD_1)^2 + (D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$= \frac{204.56 + 725.16}{58}$$

$$= 16.03$$

$$s_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{s_D^2}{N_1} + \frac{s_D^2}{N_2}}$$

$$= \sqrt{\frac{16.03}{30} + \frac{16.03}{30}}$$

$$= .5343 + .5343$$

$$= 1.0337$$

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{s_{MD_1 - MD_2}}$$

$$= \frac{9.63 - 5.8}{1.0337}$$

$$t = 3.705$$

การคำนวณเปรียบเทียบความถี่รายยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง

การทดลอง

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\frac{\sum D}{N} - \frac{(\sum D)^2}{N^2}}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}} \\
 &= \frac{289}{\sqrt{\frac{30 \times 2981 - (289)^2}{29}}} \\
 &= \frac{289}{\sqrt{\frac{89,430 - 83,521}{29}}} \\
 t &= 20.2460
 \end{aligned}$$

การคำนวณเปรียบเทียบความถี่รายยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง

การทดลอง

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}} \\
 &= \sqrt{\frac{30 \times 1734 - (174)^2}{29}} \\
 t &= 6.35419
 \end{aligned}$$

ตาราง 20 แสดงผลจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้กับผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ ของกลุ่มทดลอง	คะแนนผลสัมฤทธิ์ ของกลุ่มควบคุม	คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ ของกลุ่มทดลอง	คะแนนผลสัมฤทธิ์ ของกลุ่มควบคุม
1	21	11	21	38	19
2	20	21	22	31	21
3	23	16	23	37	21
4	35	14	24	37	24
5	27	20	25	38	17
6	31	11	26	36	22
7	27	16	27	37	22
8	28	10	28	35	22
9	35	20	29	34	23
10	25	15	30	37	24
11	33	23			
12	21	12	Σx_1	=	925
13	30	16	Σx_2	=	569
14	27	21	Σx_1	=	29,265
15	34	21	Σx_2^2	=	11,378
16	17	25	$\Sigma x_1 y_1$	=	17,486
17	33	25	$\Sigma x_2 y_2$	=	6,811
18	32	20			
19	33	13			
20	33	24			

การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนน
ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง

$$\begin{aligned}
 r_{xy} &= \frac{N \Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{[N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2] [N \Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}} \\
 &= \frac{30 \times 17486 - (925)(557)}{\sqrt{[30 \times 29265 - (925)^2] [30 \times 10663 - (557)^2]}} \\
 &= \frac{9355}{\sqrt{(22325)(9641)}} \\
 r_{xy} &= 0.6377
 \end{aligned}$$

การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนน
ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุม

$$\begin{aligned}
 r_{xy} &= \frac{N \Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{[N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2] [N \Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}} \\
 &= \frac{30 \times 6811 - (569)(549)}{\sqrt{[30 \times 11387 - (569)^2] [30 \times 4573 - (349)^2]}} \\
 &= \frac{5749}{\sqrt{(17849)(15389)}} \\
 r_{xy} &= 0.3469
 \end{aligned}$$

การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนน
ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

$$\begin{aligned}
 Z &= \frac{\frac{1}{2} \ln \frac{(1 + r_1)(1 - r_2)}{(1 - r_1)(1 + r_2)}}{\sqrt{\frac{1}{N_1 - 3} + \frac{1}{N_2 - 3}}} \\
 &= \frac{\frac{1}{2} \ln \frac{(1 + 0.6377)(1 - 0.3469)}{(1 - 0.6377)(1 + 0.3469)}}{\sqrt{\frac{1}{30 - 3} + \frac{1}{30 - 3}}} \\
 &= \frac{1 \cdot \frac{1.0695818}{0.4879818}}{0.2721653} \\
 &= \frac{2.1918477}{0.2720} \\
 Z &= 8.0581
 \end{aligned}$$

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจุไรรัตน์	เหล่าอุตสาหกรรม
สถานที่เกิด	อำเภอย่านตาขาว	จังหวัดตรัง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 59/8 ถนนมะยงชิด	อำเภอเมืองนราธิวาส
	จังหวัดนราธิวาส	96000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ
	จังหวัดนราธิวาส	96130
สถานที่ทำงาน	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอระแงะ	อำเภอระแงะ
	จังหวัดนราธิวาส	96130

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2506	ม.ศ.3	โรงเรียนกุลสตรีวิทยา	อำเภอย่านตาขาว	จังหวัดตรัง
พ.ศ. 2513	พ.ศ.	ศึกษาด้วยตนเอง	(จังหวัดนราธิวาส)	
พ.ศ. 2515	พ.ม.	ศึกษาด้วยตนเอง	(จังหวัดนราธิวาส)	
พ.ศ. 2518	ศษ.บ.	(เอกภาษาไทย)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	วิทยาเขตปัตตานี
พ.ศ. 2534	กศ.ม.	(การประถมศึกษา)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ประสานมิตร

ผลของการใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดที่มีต่อความคิดรวบยอด
ด้านจริยธรรม และต่อผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาของอิสลาม
ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บทคัดย่อ
ของ
จุไรรัตน์ เหล่าอุตสาหะ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

เมษายน 2535

ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้คือเพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติในเนื้อหาจริยศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนบ้านผานิง อำเภอร่องแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 60 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยแบบฝึกสร้างความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบปกติ ใช้เวลาทดลอง 48 คาบ คาบละ 20 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์

แบบแผนในการวิจัยเป็นแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษาและแบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดด้านจริยธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test แบบ Independent ในรูป Difference Scores t-test แบบ Dependent การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษา ด้านความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของกลุ่มควบคุม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่าของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. คะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มควบคุมสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

9. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านจริยศึกษากับคะแนนความคิดรวบยอดด้านจริยธรรมของกลุ่มทดลอง มีความสัมพันธ์กันทางบวกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

EFFECTS OF THE CONCEPT - FORMATION PROBES ON MORAL CONCEPTS
AND ACADEMIC ACHIEVEMENT IN ETHICS OF ISLAM EDUCATION
IN THE LEVEL OF PRATHOM SUKSA V

AN ABSTRACT

BY

CHURAIRAT LAO-UTASAH

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Elementary Education
at Srinakharinwirot University

April 1992

2. The academic achievement in Ethics in memory, comprehension and application of the experimental group's, posttest was significantly higher than pretest (at .01 level)

3. The academic achievement in Ethics in memory, comprehension and application, of the control group's, posttest was significantly higher than pretest (at .01 level)

4. The academic achievement in Ethics in analysis synthesis and evaluation of the experimental group's was significantly higher than the control group's (at .01 level)

5. The Moral Concepts of the experimental group was significantly higher than the control group's (at .01 level)

6. The Moral Concepts of the experimental group's posttest was significantly higher than pretest (at .01 level)

7. The Moral concepts of the Control group's posttest was significantly higher than pretest (at .01 level)

8. The relationship between the academic achievement in Ethics and the Moral concepts of the experimental group's was highly significant (at .01 level) No statistical relationship was found between the academic achievement in Ethics and the Moral Concept of control group.

9. The relationship between the academic achievement in Ethics and the Moral Concepts of the experimental group was higher than the control group's (at .01 level)

The purposes of this research were to study the academic achievement in Ethics, the moral concepts and the relationship between the academic achievement in Ethics and moral concepts of the Ethics in Islam Education of the pupils studying through the Method of teaching with Concept - Formative Probes and the pupils studying through the Conventional Method.

Sixty Prathom Suksa V students studying in the third semester of the 1991 academic year at Yaning School, Ampoe Ra-ngae Narathivas province, were randomly selected into two samples of 30 each and assigned as the experimental and control groups. The experimental group studied through "The Method of teaching with Concept - Formative Probes, the control group studied through the Conventional Method. Both groups were taught by an ordinary teacher, lasted 6 weeks for 48 periods with 20 minutes in each.

This study was designed by using the randomized control group pretest - posttest Design. The instrument used were academic achievement in Ethics test and Moral Concept tests. The data were statistically analyzed by using the t-test, linear correlation technique, and the Z-test.

The results of this study revealed that :

1. The academic achievement in Ethics in memory, comprehension and application of the experimental group's (at .01 level)